

Módosítójel

BESZÁMOLÓ

AZ ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA 2008. ÉVI

MŰKÖDÉSÉRŐL

LOGO

Budapest, 2009

Módosítójel

BESZÁMOLÓ

AZ ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA 2008. ÉVI

MŰKÖDÉSÉRŐL

LOGO

Budapest, 2009

TARTALOMJEGYZÉK

MÓDOSÍTÓJEL	5
I. A TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR SZERVEZETE, 2008. ÉVI MŰKÖDÉSE	30
II. IRATÁTADÁSOK ÉS IRATÁTVÉTELEK.....	35
III. AZ ÁLLAMPOLGÁRI ÜGYEK INTÉZÉSE	36
IV. A TUDOMÁNYOS KUTATÓK FOGADÁSA	39
V. A LEVÉLTÁRI FELDOLGOZÓ MUNKA.....	42
VI. A TUDOMÁNYOS FELDOLGOZÓ MUNKA.....	48
VII. GAZDÁLKODÁS	52
Függelék.....	58
A Történeti Levéltár munkatársainak válogatott – állambiztonsági iratokat hasznosító – publikációs jegyzéke	58
A Történeti Levéltár kiadványai (1997-2008)	91
A Történeti Levéltára és más intézmények közös kiadványai	92
A Történeti Levéltára által támogatott kiadványok.....	993

M ó d o s í t ó j e l

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára a törvényben előírt éves beszámolóiban eddig sem csupán az intézmény – maxweberi értelemben vett – bürokratikus tevékenységének krónikáját tette közzé. Az annalesek első részében minden alkalommal reflektált azon történésekre, illetve jelenségekre is, amelyek a Történeti Levéltár két meghatározó szolgáltatói feladata – az állampolgári információs kárpótlás, valamint a közelmúlt feltárása – kapcsán zajlottak a szűkebb-tágabb honi közéletben. Ezúttal sem teszünk másként, annak ellenére, hogy az elmúlt két évben mondhatni „túlteljesítettük” számadási kötelezettségünket. Két évvel ezelőtt épp az említett közéleti fejlemények tették megkerülhetlenné, hogy a már elkészült beszámoló után kiegészítő észrevételeket tegyünk egy pártambíció inspirálta kodifikációs kezdeményezés buktatóira.¹ Az elmúlt évben pedig a Levéltár fennállásának tíz éves jubileuma – a bővebb visszatekintés igénye – duzzasztotta a szokásos terjedelem kétszeresére a számadást.² S noha fentiekből következően ezúttal „ülhetnénk a babérjainkon”, mégis adódott újabb apropó, ami megint csak a beszámolóhoz illesztendő prológust kíván. Nevezetesen az, hogy a 2003. évi törvény elfogadása óta immár többedszer vetődik fel a módosítás igénye, részben új érvekkel társulva, részben evidenciák új ötletként való feltüntetésével.

Utóbbi akörül forog, hogy – úgymond – mennyi minden nem került még a letűnt rendszer titkosszolgálatának irataiból levéltárba. A konfliktuspotenciál gerjesztésére mindenkor „naprakész” média egyes tudósításai a titkosszolgálatok által eldugott/visszatartott iratoktól voltak hangosak, amiből persze csak olyan

¹ *A statikus, nyugvó többség.* Beszámoló az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2006. évi működéséről. ÁBTL. Budapest. 2007., *Dilemmák a múlt perlése körül.* Kiegészítés az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2006. évi beszámolójához. ÁBTL. Budapest. 2007.

alapinformációk hiányoztak, hogy „mi mennyi”: a van és a nincs éppúgy összekeverődött, mint a valóban létezők holléte, hozzáférhetőségük, vagy ez utóbbiak – törvénnyel szentesített – korlátai. A pesti adomákból közismert egykori fantom-média, a „jereváni rádió” tudósításainak hitelességével vetekedő híradások miatt látszik szükségesnek, hogy ismét szót ejtsünk arról, ami van, arról ami nincs, és a létező materiákra vonatkozó interpretálások időnkénti aránytévesztéséről. Bármennyire kevésbé életszerűek is esetenként a szóvá tett „módosítójelek”, ezúttal is csak a Történeti Levéltár kompetenciájáig terjedően kommentáljuk azokat. Ezekről függetlenül is léteznek persze olyan reális mozzanatok, más jellegű „módosítójelek”, amelyek a szóban forgó kérdéskör értelemszerű újragondolását és előbb-utóbb újraszabályozását is igénylik. Mindaddig azonban, amíg a törvények alkotására felhatalmazott magyar parlament másképp nem rendelkezik, továbbra is a 2003. évi III. törvény paragrafusai jelentik az alapot a Történeti Levéltár – egyébként önmagában is szerteágazó – tevékenysége számára.

1) Az egykori állambiztonsági iratok megmaradt mennyisége.

A fent hivatkozott törvény azon túl, hogy a jogelőd Történeti Hivatal nevét Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára formulára változtatta, két érdemi változást hozott. Az egyik, hogy az előző rendszer titkosszolgálati iratait őrző szerveket gyorsított ütemű átadásra kötelezte azon iratok tekintetében, amelyeknek a rendszerváltás következtében immár megszűnt az operatív értéke, illetve a bennük rejlő adattartalom nemzetbiztonsági megfontolásokkal indokolt védelme okafogyottá vált. Miután a Levéltárnak úgy kellett kialakítania raktári kapacitását, hogy az illetékességi körébe tartozó iratok teljes mennyiségét be

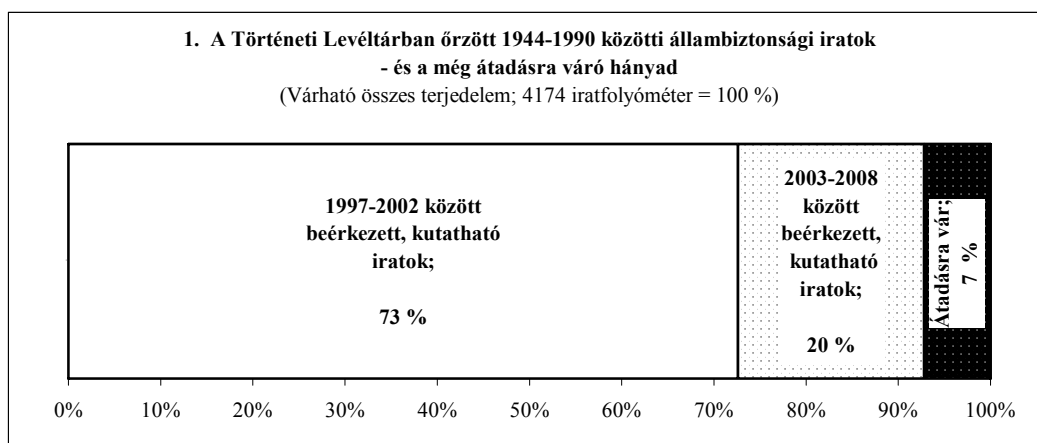
² *Tíz év után.* Beszámoló az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2007. évi működéséről. ÁBTL. Budapest. 2008.

tudja fogadni, arról is tájékoztatást kértünk az iratátadásra kötelezett intézményektől, hogy hozzávetőlegesen mekkora terjedelmű az időlegesen még visszatartott, később átadandó iratok mennyisége. Ennek összesítő számai a következők: 2003 előtt a Történeti Levéltár 3032 irat-folyóméternyi (ifm) anyaggal rendelkezett. A 2003. évi III. törvényben előírt gyorsított ütemű iratátadási kötelezettség végrehajtása során – 2003 és 2005 között –, kerekítve 800 irat-folyóméternyi irat került a Történeti Levéltár birtokába, és ennek lezajlása óta nyilvánosan tudható az is, hogy valamivel több, mint 300 iratfolyóméternyi titkosszolgálati dokumentum maradt a különböző szolgálatok őrzésében.³ Ugyancsak ekkor – az iratátadási dömping végén – konstatáltuk az egyes irat-keletkeztetőktől származó források mennyiségének „lépcsőzetes” csökkenését: az egykori belső elhárítás (az ún. III/III-as csoportfőnökség) „hagyatékából” levéltárba került iratok mennyisége *több ezer* folyóméterre rúg, a polgári titkosszolgálatoktól *több száz* folyóméter jutott birtokunkba, a katonai szolgálatoktól beérkezett iratok összességében is *száz* alatti, csak *tízes* nagyságrendű ifm terjedelemben terhelik Levéltárunk polcait. Az egykori szolgálatok tevékenységi profiljának különbözősége és létszámadatai akkor sem indokolnak ilyen léptékű eltérést az iratkeletkeztetésben, ha tudjuk, hogy a katonai hírszerzés (részben) HM alárendeltségben működött. „Hagyatékuk” nagyságrendi különbsége valószínűsíthetően az időközbeni iratmegsemmisítések/megsemmisülések eltéréseivel magyarázható.

Összességében a Történeti Levéltár korábban is meglévő iratállományához képest a beszámolási év végéig 842 ifm volt a törvény végrehajtásával összefüggő gyarapodás, és kereken 300 ifm vár még átvételre az iratátadó

³ Összegző jelentés a 2003. évi III. törvény alapján történt iratátvételről. In: *Ügynöklisták évadja*. Beszámoló az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2005. évi működéséről. ÁBTL. Budapest. 2006.

szerveknél három évenként kötelező titokvédelmi irat-felülvizsgálatok nyomán.⁴ Ez persze – a jelenlegi minősítési rend változatlansága esetén – további 20 évig is eltarthat, attól függően, hogy milyen dátummal szűnik meg a még átadásra váró iratok minősítése. Mai ismereteink szerint tehát együttesen 4150-4200 iratfolyóméternyi a letűnt kommunista rendszer állambiztonsági iratainak ismerhetően megmaradt terjedelme. Másként fogalmazva, jelenleg az információs kárpótlás szempontjából releváns iratok 93 százalékát őrzi a Történeti Levéltár és 7 százalék vár jövőbeli átvételre. (Ezen adatokra, illetve arányokra az alábbiakban – más vonatkozásban – még visszatérünk.)

2) Az egykori hálózati személyek megismerhetővé válása.

A másik lényegi változás: a 2003. évi III. törvény hatályba lépésével

⁴ Az időnként „szénakazalként”, teljes összevisszaságban átvenni kényszerült iratok a levéltári rendezés során – elhelyezésük tekintetében – hol csökkenést mutatnak, hol meg növekvő helyigényt követelnek (pl. restaurálási eljárást követően), emiatt változatlan kontinges esetén is előadódhat +/- 10-20 százaléknyi terjedelem módosulás. Ez valós gond ugyan a Levéltár számára, de nem érinti az iratok effektív mennyiségét. Hasonló problémával – alább még szólunk erről – sokkal inkább küzdenek azok az önkormányzati társlevéltárak, akik elhelyezési kapacitás hiányában sokkal nagyobb mennyiségű, ténylegesen átadásra kész iratanyagot nem tudnak befogadni.

lehetővé vált, hogy az állampolgárok és a kutatók megismerjék az egykori hálózati személyek – közkeletűen ügynökök, besúgók – kilétét. Ennek az szabott – és szab ma is – korlátot, hogy a törvényben szintén rögzített ügynök-kritériumokat figyelembe véve elégséges mennyiségű adat, információ került-e a Levéltár birtokába az adott hálózati személy azonosításához.

Állampolgári ügynökazonosítás, 2003-2008 között	
Állampolgári ügynökazonosítási igény száma (polgári és fedőnév együtt)	5.661
Az ügynökazonosításhoz szükséges összes fedőnév/irat	20.911
Állampolgári igényre azonosított ügynök	2.117
Az igény számához képest a sikeres azonosítás aránya	37 %
Kutatói ügynökazonosítás, 2003-2008 között	
Kutatói ügynökazonosítási igény száma (polgári és fedőnév együtt)	10.567
Az ügynökazonosításhoz szükséges összes fedőnév/irat	20.490
Kutatói igényre azonosított ügynök	3.332
Az igény számához képest a sikeres azonosítás aránya	31 %

A fenti táblázatnak szinte minden egyes sora, illetve adatsorozatja magyarázatot kíván. Kezdve mindjárt azzal, hogy egy ügynök azonosításához miért kell többszörös létszámhoz tartozó iratot átnézni. Egyszerűen azért, mert különböző időszakokban *különböző személyek* minden további nélkül fűrkészthették – munkatársi, baráti – környezetüket *azonos fedőnév alatt*. Az iratok – főszabály szerint – csak fedőnéven rögzítették az adott hálózati személyt. Több olyan fedőnév volt forgalomban, amely akár száz fölötti számú különböző besúgó „cégbeli” rejtését szolgálta, s ennél is gyakoribbak azok az egyező fedőnevek, amelyek mögött több tucatnyi különböző ügynök szolgálhatott – akár egyazon időintervallumon belül is – az ország különböző részein. Ebből következik – egy sorral lejjebb –, hogy egy-egy fedőnév azonosítása során szinte mindig több, s egyenként elvégzendő „azonosítási/kizárási” munkafázisra van szükség ahhoz, hogy bizonyossággal megfeleltethető legyen az adott fedőnév a hozzá tartozó egyénnel. Ehhez képest

az is látható, hogy – durva átlagolással – csak a keresett ügynökök egyharmada esetében sikeres az azonosítási eljárás. Ez részben az iratok hiányosságából ered. Másutt szóltam már arról, hogy miközben a kommunista pártegyeduralom négy évtizedes fennállása során legalább 200 ezer főre becsülhető az államvédelmi/állambiztonsági szervekkel kollaboráló ügynökök száma, ezek mintegy 60 százalékaról egyáltalán nincs adatunk. De még a maradék 40 százalék többségéről is csak olyan részadatok kerültek a Történeti Levéltárba, amelyek nagyon esetlegessé teszik sokuk beazonosíthatóságát.⁵ (Ez a már birtokolt ügynök-iratokra vonatkozik, de nem tudjuk, hogy mennyi ilyen rejtezik a még át nem adott iratok között.)

Ugyanígy magyarázatot, illetve pontosítást igényelnek a „sikeres” ügynökazonosításról tudósító fentebbi adatsorok. A Levéltár a jelenlegi törvényi előírás szerint állampolgári igényre, illetve kutatói kérelemre végzi az egykori hálózati személyek azonosítását. Arra nincs befolyása, hogy ügyfélköréből – amely pro forma az ország felnőtt korú lakosainak összessége⁶ – kinek az információs kárpótlása kapcsán kire irányul az ügynökazonosítási eljárás során figyelem. Nem csupán arról van ugyanis szó, hogy az igényelt ügynökazonosítási kérelmekhez képest kétharmad részük esetében – a fentebb mondottak következtében – sikertelen a kutatás, hanem arról is, hogy a bizonyossággal azonosított ügynökök „többször is horogra akadnak”. Az természetes, hogy egy állampolgári igény – az illető „saját” egykori besúgóját keresendő – egybeesik egy olyan kutató kérelmével, aki vizsgált témája kapcsán bukkan ugyanazon személyt rejtő fedőnévre. Így XY ügynök a két különböző indíttatású beazonosítás mindkét „statisztikai adatsorában” megjelenik. De az egyszer már bizonyossággal azonosított ügynökre vonatkozóan – mind

⁵ Gyarmati György: A közelmúlt feltárása és az ügynökkérdés. *Mozgó Világ*, 2007. 9. sz. 77-85. old., illetve *Dilemmák a múlt perlése körül*. i.m. 16-18. old.

⁶ Természetesen külföldön élő magyar állampolgárok, illetve más külföldi illetőségűek is megismerhetik mindazon adatokat, amelyek önmagukra vonatkoznak.

állampolgári, mind pedig kutatói körből – visszatérően érkeznek ismétlődő kérések, azaz, a kérelmek teljesítése során ugyanazon egykori hálózati személyre többszörösen lelünk rá. (Ez abból is ered, hogy a Levéltár minden egyes kérést egyedileg köteles teljesíteni.)

Ezért is nem tehetjük meg azt, hogy a levéltári „munkateljesítmény” adatait – az azonosított ügynökök számát tekintve – egyszerűen összeadjuk. Sőt, inkább csökkenteni kényszerülünk az adatokat, úgy, hogy a táblázatban jelzett 2.117 állampolgári, valamint a 3.332 kutatói ügynökazonosítás adatait (együttesen 5.449) felére-harmadára redukáljuk. Akkor járunk el korrekt módon, ha azt mondjuk, hogy – a 2003. évi III. törvény erre vonatkozó paragrafusait figyelembe véve – mintegy két, két és félezer egykori ügynök azonosítását *segítettük elő*, de ez a szám a hozzánk fordulóknak igényei nyomán esetlegesen többször ismétlődött. Nem körülményeskedés az előző mondatban az ügynökazonosítás *elősegítése* kitétel, hanem a Levéltár számára kötelező jogkövető magatartás lényege. A Levéltár ugyanis senki számára nem ad – nem adhat – ki „ügynökazonosítási bizonylatot.” Arra van jogosítványunk, hogy az állampolgároknak rendelkezésére bocsátjuk azon iratokat, amelyek alapján az inkriminált személy ügynök volt a bizonyossággal megállapítható. Miután a kutatók egy ügynökgyanúba keveredett személyre (illetve fedőnévre) vonatkozóan a részinformációkat is megkaphatják, minden esetben maguk állapíthatják meg, hogy az információk elégségesek-e a hálózati személy kétséget kizáró beazonosításához. Ilyen értelemben a Történeti Levéltár szolgáltatást nyújt az arra jogosultak számára, de senki esetében nincs joga valamifajta „hatósági végzést” kiállítani.

3./ Az állampolgári információs kárpótlás és a múlt feltárását célzó kutatások

3/a. Az állampolgári információs kárpótlás. Az elmúlt bő évtizedben

összesen 22.753 állampolgár fordult a Levéltárhoz, azt tudakolva, hogy a pártállami titkosszolgálatok személyük iránti fürkészségének – vagy operatív eljárásainak – maradt-e nyoma. Az igénylők egyharmadára, 7.600 főre vonatkozóan találtunk különböző mennyiségű iratot, illetve adatot. Összesen 412 ezer oldalnyi fénymásolatot adott ki a Levéltár 2008 végéig, ami azt jelenti, hogy egy-egy állampolgár – átlagosan – 54 oldal másolatot kapott kézhez. (Ez az átlag persze nagyon rapszodikus adatsorból áll össze. Az, akire vonatkozóan csak 3-5 oldalnyi iratot találtunk, nyilván kevesli ahhoz képest, aki mondjuk 800-1.000 oldalnyi saját magára vonatkozó irat birtokába került.) Itt szükséges jelezni, hogy miután 2003 előtt a megfigyelték nem kaphatták meg az őket megfigyelő besúgók adatait – akkor sem, ha az bizonyossággal azonosítható volt –, az elmúlt fél évtizedben többen fordultak ismét a Levéltárhoz, hogy ezt az információt is megismerhessék. Ennek hozadékáról a fentebbi részben már szóltunk.

Van azonban az információs kárpótlásnak egy másik vetülete is. Bár még nem értünk a Levéltár birtokába került mintegy 60 millió oldalnyi irat részletes feldolgozásának a végére, 2008 végéig 927.000 állampolgár nevét rögzítettük számítógépes adatbázisunkban, akiket – különböző megfontolásokból – regisztráltak valamikor a letűnt rendszer államvédelmi/állambiztonsági szervei. S miután ezen személyek egy része – értelemszerűen – többször, illetve különböző okokból kerülhetett a szolgálatok látókörébe, összesen közel egymillió kétszázezer helyen van nyoma a jelzett nagyságrendű állampolgároknak a dokumentumokban. (Azaz ennyi esetben tudunk információt szolgáltatni nemcsak arról, hogy kit regisztráltak, hanem immár azt is, hogy ki, melyik szerv, melyik fennmaradt dossziéjában hol, illetve hányszor fordul elő.⁷) Jelenleg tehát azt mondhatjuk, hogy a kommunista

⁷ A Rákosi-korszakból maradt fenn arra vonatkozó adat, hogy az Államvédelmi Hatóság az ötvenes évek derekán 1.200.000 embert tartott számon. Akár azért, mert valamilyen okból

pártegyeduralom korszakára vonatkozóan potenciálisan mintegy egymillió főt képes a Történeti Levéltár információs kárpótlásban részesíteni. Azzal is számot kell viszont vetni, hogy az említett közel fél évszázad során megfigyeltek zöme már elhalálozott, így „önjogon” nem juthat hozzá a rá vonatkozó fennmaradt iratokhoz.⁸ S azzal is, hogy az információs kárpótlás igényléséről minden egyes állampolgár saját maga jogosult dönteni. Azaz, nem biztos, hogy – túlbuzgó pionírként – akkor is át kell kísérni a nagymamát a túloldalra, ha ő maga nem akar átkelni az úton. Kissé sarkosabban fogalmazva ez is a saját adatainkra vonatkozó információs önrendelkezés velejárója...

3/b. A kutatói státusúak múltfeltárása. Kezdjük ez alkalommal is az alapinformációkkal. Magyarországon azt is a hivatkozott törvény szabályozza, hogy a Történeti Levéltárban ki, milyen kritériumok mellett tanulmányozhatja az iratokat kutatóként. Ennek végrehajtásáról egy – a Történeti Levéltáron kívüli – történészekből és levéltárosokból álló Kuratórium gondoskodik. A Levéltári Kutatási Kuratórium 2.832 személy számára biztosított szabad utat az itteni iratokban való búvárkodáshoz kutatói státusban, s ezt a privilégiumot mindössze három kérelmező esetében utasította vissza. Ennek azért van jelentősége, mert míg az állampolgári jogon igénylők csak és kizárólag a személyesen rájuk

figyeltette-regisztrálta őket, akár azért mert eljárást is indított ellenük. Ez azt jelenti, hogy akkoriban minden nyolcadik embert, a teljes népesség 12 százalékát megfigyelték. (Ha ezt a korabeli felnőtt lakosságra vetítjük, még nagyobb az ötvenes években megfigyeltek aránya.) Ezen adatok jelentős hányada részben 1956-ban, részben az utána is folytatott iratmegsemmisítések során eltűnt. Az általunk most említett egymillió fő körüli „regisztrált” társadalomhányad – részben – más érintettségi kört jelez. Igaz, a huszadik század második felének Magyarországon egy-egy időmetszetben kerekítve tíz millió volt a jelenlévő népesség. A Történeti Levéltárba került iratok viszont közel fél évszázad (1945-1989) jelenlévő össznépségéhez viszonyítva őrzik „ami megmaradt”, azaz, legalább duplája (20 millió) az a társadalmi halmaz, amelyik – elsősorban felnőtt korúként – potenciális megfigyelési célpontja lehetett a titkosszolgálatoknak. Az bizonyos – már csak a jelzett iratpusztulások miatt is –, hogy az általunk eddig feltárt egymillió főnél jóval nagyobb volt a megfigyeltek köre, de azt nem tízmillió főhöz, hanem ennek legalább a duplájához kell viszonyítani.

vonatkozó iratokhoz juthatnak hozzá – minden más információ már más valakinek a személyes önrendelkezési körébe tartozó „saját” adat –, addig a kutatói jogosítvánnyal rendelkezők minden archív iratot megismerhetnek. Az elmúlt évtized során az említett több mint 2.800 kutató összesen 3.653 tárgykörben végzet feltáró munkát. A derékhadat persze azok a professzionista történészek jelentik, akik régebb óta hivatásos kutatói a közelmúltnak. Ők ugyan alig vannak többen félszáznál, de ugyanők az elmúlt évek során egyenként akár 7-10 különböző témakör forrásait is végigböngészheték. Ugyanezen kategória következő generációjához sorolhatók a pályakezdők, doktoranduszok, de rajtuk kívül – megfelelő intézményi támogatással – más, nagyon különböző professziók képviselői is kutatói státust nyerhettek. Az említett több mint 3.600 kutatási téma kapcsán a Levéltár 2008 végéig bezárólag kereken 616.000 iratmásolatot adott ki a kutatóknak: egy-egy tárgykörre átlagosan 168 oldalnyi kópia jutott.

Az állampolgároknak és a kutatóknak együttesen tehát a Történeti Levéltár bő egy évtizedes fennállása alatt több mint egymillió oldalnyi irattal járult hozzá az információs kárpótláshoz. Tágabban értelmezve ugyanis a múltfeltáró kutatások is a társadalom információs kárpótlását szolgálják. Nem számítva persze – mert nehéz megmondani –, hogy a kutatók a kért másolatokon túl hány milliónyi további forrásoldallal ismerkedtek meg. Alább még lesz szó arról, hogy egyedül a mostani beszámoló évében hozzávetőlegesen mintegy 600.000 oldalnyi iratot készítettek elő a Levéltár munkatársai a kutatók irat-megismerési kéréseinek részeként, illetve ennek valamivel több mint 10 százalékáról, 65.000 oldalról kértek – és kaptak – iratmásolatot. Ezt viszont két okból sem lehet „automatikusan” megszorozni a Levéltár fennállása óta eltelt évek számával. Egyrészt azért nem, mert az első években eleve kevesebb volt a rendelkezésre

⁸ Az viszont épp az elmúlt két-három év fejleménye, hogy a benyújtott igények között észrevehetően növekszik azok száma, akik szüleik, nagyszüleik egykori megfigyelésének

álló iratmennyiség, és az iratok „feltártsági foka” is csak az idő előrehaladtával növekedett. Másrészt azért nem, mert a kutatói érdeklődés intenzitása változó volt – még akkor is, ha az elmúlt években fokozatosan növekvő tendenciát mutat. Harmadrészt pedig azért nem, mert ugyanazon iratcsoportok adott esetben több kutató érdeklődésére is számot tarthatnak.

Az eltelt idő okán immár az is meglehetősen karakteresen körvonalazódik, hogy melyek a Történeti Levéltárban legintenzívebben kutatott tárgykörök. Három ilyen említhető. Az 1956-os magyarországi forradalom és szabadságharc feltárása lényegében kezdettől fogva folyamatosan preferált. A forradalom leverését követő kiterjedt megtorlás Levéltárunkban fellelhető nyomozati iratai szinte az ország minden tájára, településére vonatkozóan őriznek adatokat, e tekintetben minden komolyabb kutatás számára megkerülhetetlenek. Ezt az 1956-os forradalom két évvel ezelőtti fél évszázados évfordulója kapcsán tapasztalhattuk, midőn alig győztük a kutatók igényelte irat-előkészítést és kiszolgáltatást ebben a tárgyban. A másik tárgykör a Kádár-korszak utolsó évtizedében egyre markánsabban jelentkező másképp gondolkodás, illetve a többféle formációban testet öltő ellenzéki szerveződések kutatása. Miután ez utóbbi egyik szálát képezi az éppen két évtizede lezajlott rendszer-összeomlás előtörténetének, már tavaly óta érzékelhető a kutatói érdeklődés intenzívebbé válása épp úgy, mint három-négy évvel ezelőtt 1956-tal kapcsolatban. Harmadik hangsúlyos tematika a magyarországi egyházak – ezen belül is elsősorban a katolikus egyház – iránti megkülönböztetett érdeklődés. Klerikusok és világiak majdhogynem egymással versengve tanulmányozzák a pártegyeduralom időszakának azokat a forrásait, amelyek – a titkosszolgálatok iratai tükrében – sok új információval szolgálnak az állam és az egyház(ak) korabeli viszonyáról, kapcsolatrendszeréről.

fennmaradt dokumentumait kéri a Levéltártól.

Ezen a ponton kell kitérőt tegyünk a közelmúlt feltárását célzó kutatásoknak egy, a rendszerátalakítás jellemzőivel összefüggő, illetve onnét eredeztethető sajátosságára. A húsz évvel ezelőtt, 1989-ben megkezdődött kelet-európai rendszerátalakítások – köztük a magyarországi –, meglehetősen ellentmondásos szimbiózist teremtettek a korábbi rendszer meghurcoltjainak *információs kárpótlása*, az új politikai közélet átláthatósága és tisztasága, az ún. *lusztrációs* törekvések, valamint a történettudomány kompetenciájába tartozó *múltfeltárás* között. Haladjunk sorjában. Az információs kárpótlás visszássága kezdetben abból eredt, hogy miközben kimondatott a letűnt rendszer nem jogállami jellege, a személyes adatvédelem terén „egyenlő elbánást” kívántak meg a megfigyelt (áldozat) és az őt megfigyelő ügynök tekintetében. Ezt ugyan a 2003. évi III. törvény részlegesen korrigálta, lehetővé téve a volt hálózati személy kilétének megismerését, továbbra is tisztázatlan maradt viszont ez utóbbiak adatainak nyilvánosságra hozhatósága. Mindemellett, akarva-akaratlanul teremtett az ellentmondásos szabályozás egy újabb anomáliát: az elmúlt rendszert szolgáltatók köréből úgy tette kitüntetett bűnbakká a lelepleződött egykori besúgókat, hogy közben egykori foglalkoztatóik, illetve az így szerzett információk teaurálói – a rendszerváltás által szentesítetten válva Saulusból Paulussá – továbbra is vidáman vitézkedhettek az immár jogállami rendszer intézményeiben, illetve közéletében. A lusztráció végzésére hivatott intézmény (Átvilágító Bizottság) – a feladatát rögzítő jogszabályi környezetben – hasonlóképpen csak egy „rendszerbe programozott kudarcot” hagyott maga után 10 éves működésének hozadékaként.

3/c. A múltfeltárás, mint megkésett lusztráció-pótlék. A fentebbi két fiaskó mintegy provokatív kihívásként vezetett oda, hogy a múltfeltárással jogosítványt szerző kutatók – illetve azok egy része – a minuciózusabb irathozzáférés lehetőségével élve arra is indíttatást érzett, hogy mintegy önszorgalmú igazságtevással pótolja a fentebbi két eljárás hiátusait. Ezzel hozható

összefüggésbe, hogy – esetenként a szakmai konvenciókat is szögre akasztva – egymás követték a közéleti skandalumok sorát gerjesztő ún. „ügynök-leleplezések”. S ugyanehhez kapcsolható a máig tisztázatlan forrásokból származó különböző „ügynöklisták” nyilvánosságra kerülése, amelyek viszont sokkal inkább voltak többfordulós politikai kombinációs játék részei, semmint a Levéltárban kutatói jogosítvánnyal végzett iratfeltárás „melléktermékei”. Az egy külön kérdés, hogy az ügynök-leleplezésekben részt vállaló kutatók – iratbúvárkodásuk eredményeinek minél szélesebb körben való megismertetésétől hajtva – milyen mértékben ejtettek csorbát a szakmai konvenciók szerint dolgozó „céhbeli” történetírás presztízsén. Ha úgy tetszik, az elmúlt rendszerben a kutatás szabadságát és – általánosabban – a szakma szuverenitását egyöntetűen vágyó kutatók némelyike a közjogi szabadság közepette „önként és dalolva” szegődött kvázi-politikai szolgálatba. Újra szükséges azonban hangsúlyozni, hogy ez a historikus mezben tetszelgő lusztráció-pótlék a rendszerátalakítás közéleti-politikai ellentmondásainak (egyik) következménye. Ezt az állampolgári, illetve a kutatói „ügynök-leleplezés” egy további sajátosságával tudjuk érzékelteni.⁹

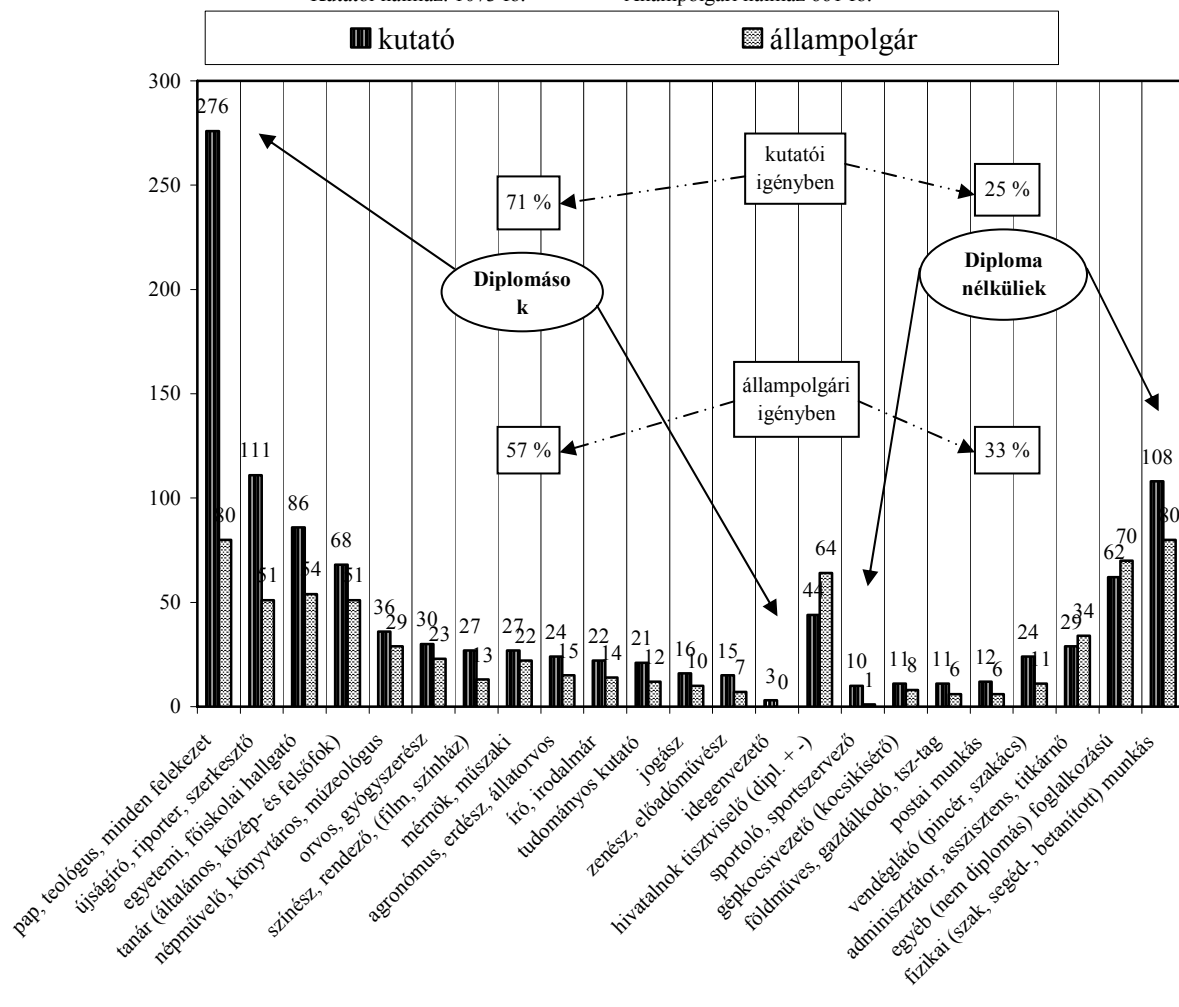
S i k e r e s ü g y n ö k a z o n o s í t á s 2003 – 2007 között		állampolgári igényre		kutatói kérelemre	
		szám	%	%	szám
diplo- mások	klerikusok (fekete gallérosak)	80	12	26	276
	világi értelmiségiek (fehér gallérosak)	301	45	45	486
diploma nélküliek	hivatalnokok, tisztviselők	64	10	4	44
	„kétkezi” munkás státusúak (kékgallérosak)	216	33	25	267
Összesen		661	100	100	1.073

⁹ A táblázatokban szereplő adatok egy korábbi állapot, a 2003-2007 közötti ügynökazonosítási igények alapján készültek, azaz a 2008. évi azonosítási „gyarapodást” nem tartalmazzák.

1. Kiadott egykori hálózati személyek (ügynökök) foglalkozási megoszlása az igénylők státusza szerint

Kutatói halmaz: 1073 fő.

Állampolgári halmaz 661 fő.

A táblázat és a vizuálisan jobban érzékelhető diagram adatai szerint mind a kutatók, mind pedig az állampolgári igénylők körében – utóbbi esetben kisebb arányban – a diplomások kultiválják inkább, hogy utána járjanak egykori megfigyeltségüknek és megfigyelőiknek. Kutatói körben az egyházi ügynökök kiderített száma akkor tűnik igazán kiugrónak (276 fő), ha azt is figyelembe vesszük, hogy az őket nagyságrendben követő három legnagyobb világi értelmiségi ügynök-kategória – újságíró 111; egyetemi hallgató 86; tanár 68 – együttesen (265) sem éri el a klerikusok között eddig azonosított besúgók

számát.¹⁰ Az információs kárpótlás lehetőségével élő két – diplomás és nem diplomás – csoport között persze az oklevélen túl más különbségek is vannak. Egyebek mellett az, hogy a nem értelmiségi státusúak esetében a kézhez kapott iratok döntő hányada – nagy valószínűséggel – továbbra is „magánirat” marad, holott továbbra is a kékgallérosak teszik ki a társadalom túlnyomó többségét. A dolog természetéből adódik, hogy a kutatók által kézhez kapott iratok, dokumentumok válhatnak inkább a múltfeltárás keretében közkinccsé, miközben – az adatok szerint – a (fehérgalléros) kutatók témaválasztásaikkal elsődlegesen saját értelmiségi kohorszukra (fehér és fekete gallérosak), a velük egyívásúakra koncentrálnak, rekonstruálják a letűnt korszak történeti tablóját. Mindemellett az is közrejátszani látszik az értelmiség-centrikus érdeklődésben, hogy az e körből rekrutálódó ügynökök – ezen belül is a nagyobb közismertségnek örvendő – anyagaiból lehetett a médián keresztül is propagálható sztorikat rittyenteni. Ugyan kit érdekelne egy „névtelen” vasúti váltókezelő, vagy egy kisvárosi viceházmester ügynökmúltja, leszámítva azokat a keveseket, akik a levéltár forrásait – megrögzött szakmai elkötelezettséggel – mondjuk társadalomtörténeti vetületben szemlélik.

Ez egy másik lehetséges nézőpont, hiszen az egykoron megfigyeltek, meghurcoltak zöme – a fentebb már említett „beazonosítható” közel egymillióból – a politikailag névtelen közemberek köréből került ki. Ezért még az eddig említettekhez képest is szembetűnőbb az arányeltolódás, ha a kutatók által preferált diplomások utáni kutakodást nem ügynökcentrikus mezőben, hanem – tágabban – *társadalomtörténeti* nézőpontból vizsgáljuk. Ehhez azonban nélkülözhetetlen egy rövid kitérő. Annak jelzése, hogy a pártegyeduralom négy évtizede során Magyarországon a diplomások – befejezett felsőfokú végzettséggel rendelkezők – száma több mint meghatszorozódott (107 ezer főről

¹⁰ Talán csak a „tanár” kategóriához szükséges annyi megjegyzés, hogy itt együtt jelenítettük meg az általános és középiskolai, valamint az egyetemi oktatók számát, mivel a klerikus

687 ezer főre gyarapodott), miközben az össznépelességen belüli részarányuk 1,1 %-ról 6,9 %-ra nőtt.¹¹ A átlagos gyarapodási trend viszont – ahogy az gyakorta lenni szokott –, nagyon eltérő összetevőkből akkumulálódik. Míg a diplomás férfiak száma „csak” négyszeresére emelkedett, (90 ezerről 370 ezerre nőtt), a női diplomások számának növekedése tizennyolcszoros! (17 ezerről 317 ezerre nőtt.) Témánk szempontjából ez annyi észrevételt kíván, hogy miközben tárgyalt korszakunkban az értelmiség, mint olyan, mindvégig megkülönböztetetten intenzív állambiztonsági fürkészés alanya volt, a nők eredendően is alacsony aránya – a fennmaradt iratok tanúsága szerint – sem a megfigyelték körében, sem az ügynökhálózatban belül nem növekedett szignifikánsan. A klerikus értelmiség száma viszont – a második világháború utáni évekhez viszonyítva – a kommunista rendszer alkonyának időszakára közel felére redukálódott: 11-12 ezerről 6 ezer főre.¹² Ebben a metszetben vizsgálható a Történelmi Levéltár irataira támaszkodó, diplomásokra – értelmiségiekre – fókuszáló kutatói múltfeltárás.

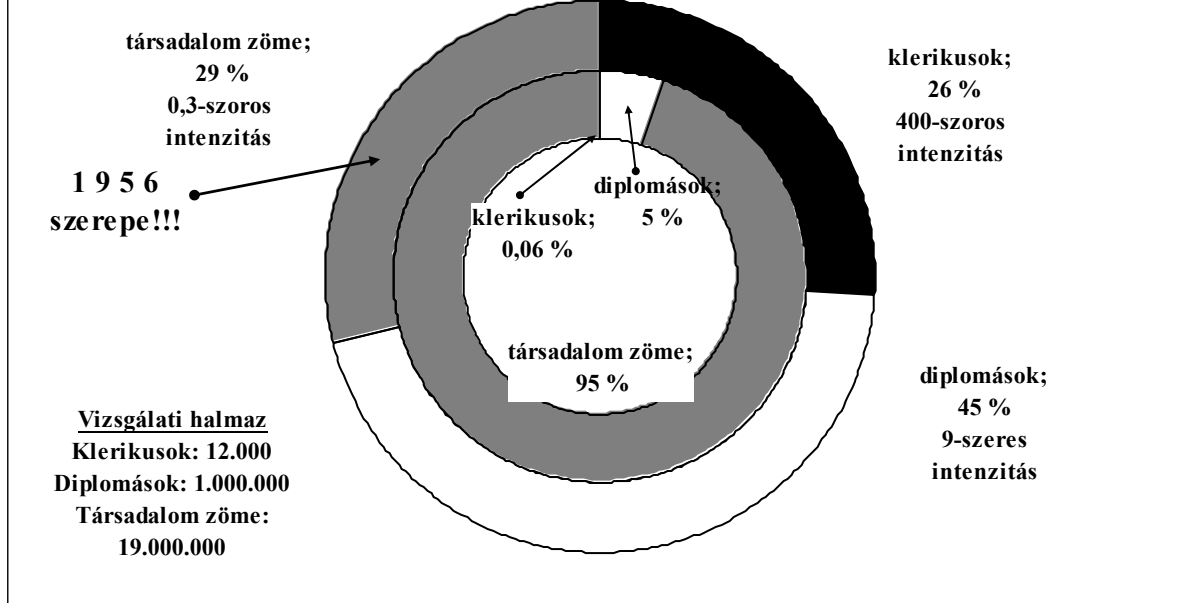
csoporton belül is együtt számszerűsítettük a helybeli plébánost, az esperest és a püspököt.

¹¹ Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében. Osiris, Bp. 2001. 152. old.

¹² Balogh Margit-Gergely Jenő: Egyházak az újkori Magyarországon, 1790-1992. MTA. TTI. Bp. 1996. 195-205. old.

3. Társadalmi megoszlás és a kutatói preferáltság megoszlása az állambiztonsági iratok kutatásában

Külső kör: kutatási megoszlás Belső kör: társadalmi megoszlás

Az utóbbi diagram az értelmiség-centrikus kutatási témák viszonyát segíti összevetni a nem diplomások („kék gallérosok”) népességben belüli arányával. Mint más összefüggésben fentebb már utaltunk rá, az 1945 és 1989 között számba jöhető, felnőtt korú kumulált társadalmi halmaz adataiból indulunk ki, hiszen összességükből kerültek ki a titkosszolgálatok potenciális megfigyelési célpontjai. A diagramon ezért 19 millióval számolunk „a társadalom zöme” kategóriával, s hozzá képest tesszük egy millióra a már említett – s idővel látványos gyarapodást mutató – diplomások aggregált számát. Ez a korszak egészét illetően a szóba jöhető felnőtt populáció 5 százaléka. Ugyanezen diplomás rétegen belül apadt mintegy felére az évtizedek során a klerikusok száma, de a vizsgált korszakon belüli jelenlétük szintén aggregálódik. Együttesen 12 ezer főre rúg a számuk. Ez a korban jelen volt népességben belül nem több, mint 0,06 százalék. Ezen megoszlás mellett szembevetendő, hogy a valóban törpe minoritást jelentő feketegallérosokra összpontosul a kutatói érdeklődés egynegyede (26 %), miközben az aránya miatt alig megjeleníthető, (a

diagramon csak egy vékony fekete csík). A szocializmus évtizedeiben jelen volt mintegy 5 százaléknyi „világi” értelmiségi státusúakra fókuszál a kutatásoknak majdnem a fele (45 %). A rajtuk kívüli túlnyomó többség, a népesség 95 százaléka viszont mindössze 29 százaléknyi kutatói érdeklődésre érdemesül. Azaz, a történeti kutatások jó része manapság egyfajta értelmiségi belügy, a diplomások retrospektív önmegfigyelése. A kékgallérosok beszüremkedését a kutatásokba 1956 emeli meg valamelyest, de társadalmi részarányukhoz képest így is messze alulreprezentáltak. A forró ős eseményei, a helyi forradalmi bizottságokban, munkástanácsokban való részvétel, az utána következő megtorló eljárások legrészletesebben épp az állambiztonsági – vizsgálati – iratokban maradtak fenn. Az tehát, hogy a társadalom döntő többségét kitevő iparforgalmi, illetve mezőgazdasági „kétkezi dolgozók” legalább 29 százalékban részesednek a kutatói feltáró munkában, elsősorban 1956-nak köszönhető.

A fentebb mondottak egésze jelez egy szembetűnő aránytalanságot, kettős értelemben is. Egyfelől olyasmi látszik előállni, mint amit Karinthy Frigyes ír le Jézus keresztre feszítettetésének előzményeiről: midőn Pilátus a tömeghez fordult vala, s kérdé, kit engedjenek szabadon a „három lator” közül, egyenként – állítólag – mindenki a „názáreti” nevét kiáltá, de a nagy hangzavarban – és együttesen – az mégis Barabbasnak hallatszott... Esetünkben is mindenki a múltfeltárás elkötelezett legátusaként nyújtja be kutatási kérelmét, mígnem a kutatás hozadéka – egy részük esetében – valahogy mégiscsak ügynökvádászattá transzformálódik. Másfelől, múltfeltárás címszó alatt ugyanolyan szoros megfigyelés alá veszik a kutatások az összességében véges számú klerikus réteget, mint azt a pártegyeduralom évtizedeiben az ÁVH és „melléküzemága”, az ÁEH (Állami Egyházügyi Hivatal) tette. Hasonló intenzitással összpontosítanak a „világi” értelmiség viselt dolgainak a feltárására, mint azt korábban a titkosszolgálatok erre szakosodott részlegei tették. Ez az, amit retrospektív értelmiségi „önmegfigyelésként” könyvelhetünk el.

Lehetséges persze az eddig mondottaknak egy megértőbb olvasata is. Egyfelől azért, mert a diplomásoknak – a letűnt rendszer velük szembeni minden averziója ellenére is – számarányuknál nagyobb volt a súlyuk, társadalmi presztízisük. Másfelől azért, mert az enyészetté lett korábbi rendszer titkosszolgálatainak – s velük együtt iratainak – a helyzete a tárgyalásos, kerekasztalos rendszerátalakítás idején tisztázatlan maradt. Részben ebből eredeztethető, hogy a megkésetten – és ugyancsak ellentmondásosan – megindított lusztráció is fiaskóba torkollott. A politológusok ezt *rendszerértékelési deficitként* szokták nevesíteni, ami viszont – az idő múlásával – egyre inkább *demokrácia deficit* transzformálódhat. Rendszerértékelések idején a közelmúlt feltárása mindig is nehezen volt elkülöníthető a közéleti viszonyoktól, így ideig-óráig respektálható, hogy az ebben részt vállalóknak is át kell(ett) esniük a „környezeti fertőzöttség” indukálta gyermekbetegségen. De azt sem ártana közben észrevenni, hogy a jelenleg folyó intenzív ügynökvadászat, a lusztrációt pótló média-történészkedés jóvoltából tovább erősödhet az a „farka csóválja a kutyát” torzkép, amely szerint – úgymond – a hálózati személyek (ügynökök) voltak a letűnt rendszer kulcsfigurái. Ezzel – akarva-akaratlanul – folytatólagosan elkendőzzük azt, hogy mégiscsak a diktatúra politikai vezérkara, a pozícionált, intézményi-szervezeti hatalommal bíró mindenkori pártelit tagjai, illetve a hatalmi hierarchia más, helyi-területi reprezentánsai voltak a rendszer menedzserei.

Ilyenkor illendő kötelezettség sietve hozzáfűzni a kutatókat illetően, hogy „tisztelet a kivételnek”. Még azt se mondhatnám, hogy ők – a valóban hivatásukat művelők – lennének kevesebben. Az viszont minden további nélkül állítható, hogy a valóban történeti feltárást végzők munkája csak szűk szakmai körben ismert és respektált valamelyest a médiák számára szemezgetőkhöz képest, akik időnként mintha „megrendelésre” szállítanának – példány- és nézőszámot növelni remélő – szaftos csemegét a tömegkommunikáció hivatásosainak. Az már egy másik szint, érdemleges szakmai diskurzus tárgya

lehet, hogy a diagramon megjelenített aránytalanság akkor is egy szűkkeblű, elitista múltképet eredményez, ha a kutatók, választott témájuk feltárása során maradéktalanul követik a történettudomány szakmai konvencióit. A kutatási témák manapság már értelemszerűen szabad megválasztása jelenleg egy ilyen – döntő hányadában elitista – korrekonstrukció irányába látszik elmozdulni, miközben a Történeti Levéltár iratainak túlnyomó többsége mégiscsak az „alsóbb néposztályok” tagjainak hányattatásairól, tömeges meghurcolásáról szól.

4) A kormánybizottság jelentése a történeti múltfeltárás szempontjából

Ugyancsak a Történeti Levéltár 2008. évi közéleti környezet-történetéhez tartozott – áttételesen – az ún. Kenedi-bizottság jelentésének elkészülése és annak intenzív pertraktálása a médiában. Nevezett bizottság egy politikai alku részeként fogant 2007 nyarán, majd kormányiniciatíva alapján végezte munkáját. Létrejöttkor a kormányzó koalíció már 2007. őszi határidővel meghirdette egy új törvénytervezet kidolgozását, mindehhez képest a bizottság csak 2008 szeptemberében adta át jelentését megbízójának. Pontosabban annak, ami abból maradt, mert a kormánykoalíció időközben felbomlott. Ennek megfelelően a Történeti Levéltár működési kondícióit változatlanul az Országgyűlés által hozott 2003. évi III. törvény szabályozza. Ilyen értelemben – a hatalommegosztás montesquieu-i konvenciói alapján – egyszerűen „nincs viszony” a gyorsan elillanó politikai alku szülte kormánybizottság és annak jelentése, illetve a Történeti Levéltár között. (Erre vonatkozott a fentebbi *áttételesen* kitétel.) Ez abban az esetben lenne másként, hogy ha a kormánybizottság eddig nem ismert, „rejtőzködő” állambiztonsági vonatkozású iratokra bukkant volna – de ilyesmiről nem szól a jelentés –, azok ugyanis a Történeti Levéltár illetékességi körébe tartoz(ná)nak.

4/a. A „nincs” fontossága. A kormánybizottság munkájának érdekleges

hozadéka, hogy eleddig a legrészletesebben mérte fel a megsemmisített és/vagy nyoma veszett állambiztonsági iratok körét. *Részletes virtuális térkép rajzolódott a NINCS-ről.* Az egy éven át folytatott kiterjedt kutakodás ezen eredménye korántsem lebecsülendő. Nagyon fontos azzal is tisztában lennünk, hogy mi és mekkora az a forráshányad, amit a letűnt kor történeti feltárása során a továbbiakban – úgy tűnik – nélkülözni kényszerülünk. Levéltárosi és kutatói nézőpontból egyaránt sajnálható, hogy az egykori állambiztonsági szervek által keletkeztetett audiovizuális anyag zöme – fényképek, hangfelvételek, filmfelvételek – a jelentés nyomán szintén a nincs rovatba tartozik. A BM III. Főcsoportfőnökség időszakára vonatkozóan a kormánybizottság nem is tematizálta a kérdést. Azaz, a kormánybizottság felülvizsgálati munkája nem bukkant olyan új anyagra, ami ne regisztrálódott volna már a 2003. évi III. törvény által előírt iratrevízió és iratátadási/átvételi procedúra során. Ebből eredően jelentése akarva-akaratlanul megerősíti a már érintett és eddig is ismerhető iratmegoszlási arányt: *az 1944-1990 közötti államvédelmi-állambiztonsági iratok kereken 93 %-a – immár több mint három éve – a Történeti Levéltár őrizetébe került.* (Lásd a fentebb közölt 1. sz. diagramot.) Ez viszont részévé lett annak a feldolgozó munkának, ami egyfelől az állampolgári információs kárpótlást, másfelől a történelmi közelmúlt feltárását szolgálja. Mindehhez képest az elmúlt rendszer állambiztonsági iratainak 7 százaléka az, ami – az iratok jogszabály szerint háromévenként ismétlendő titokvédelmi felülvizsgálatától függően – átadásra vár.

Fontos, de szintén nem hat az újdonság erejével a kormánybizottság jelentésének azon része, amelyik az egykori állambiztonsági szolgálatok által keletkeztetett számítógépes adatbázisról, az Egységes Gépi Prioráló Rendszer (EGPR) információállományának konfúzus helyzetéről szól. Minden további nélkül azonosulni lehet a jelentés azon részével, amelyik azt szorgalmazza, hogy az aktuális nemzetbiztonsági érdekek figyelembevételével leválogatandók

az 1944-1990 közötti, már levéltári kompetenciába tartozó adatszoportok. Ennek lehetséges voltát tanúsítja, hogy az EGPR adatbázisából egy információs anyagot a Történeti Levéltár is megkapott 2003-ban, míg egy másik 2007-ben az adatbirtokostól származóan került nyilvánosságra.¹³ A két dokumentumnak az irat birtokosa által történt „reprodukálása” azt tanúsítja, hogy valamely működőképes elektronikus adatbázisból – vagy meglévő irategyüttesből – 2003-ban és 2007-ben még adatokat lehetett szolgáltatni. A konzekvencia nyilvánvaló: ha elektronikus adatbázisról hívták le az említett iratokat, akkor azonnal lépni kell, az eltelt idő miatt bármikor bekövetkező adatvesztés veszélye miatt. Ha papíralapú a szolgálattól kikerült anyag, akkor meg éppen ebből eredően végezhető el a többi hasonló irat említett leválogatása, s a minősítésüket elvesztő hányad levéltárba adása. Ez azonban meglehetősen vérszegény érvelés új törvény fabrikálására. Egyszerűen azért, mert a 2003. évi III. törvény maga is kötelezettséggé teszi a szóban forgó – már a törvény születésekor is ismert – iratszoport levéltárba adását. Az inkriminált iratok kormány alá tartozó intézmények birtokában vannak. Ebből eredően a kormány – maga is jogkövető magatartást tanúsítva – minden további nélkül utasíthatja alárendelt szerveit a jelentésben is exponált iratok azon hányadának leválogatására és levéltárba adására, amelyeknek nincs – mert már nem lehet – nemzetbiztonsági relevanciájuk. Magyarán ezen kérdés rendezése – bármifajta új kodifikációs eljárás nélkül – kormányzati döntés függvénye.

Az más kérdés, hogy egyéb okok sokkal inkább motiválhatnak egy törvénymódosítást, vagy akár egy új törvényt is. Nevezetesen a fentebbi oldalakon visszatérően emlegetett három „rendszerintézkedési tematika” – az információs kárpótlás, az új politikai közélet átláthatósága és tisztasága (lusztráció), valamint a történettudományi múltfeltárás – törvénnyel szentesített

¹³ Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL), 2.2.2. Hálózati iratok, illetve Élet és Irodalom 2007. június 8.

kusza összevisszaságának a megszüntetése, illetve ezek összefüggéseit is végiggondoló konzisztens rendezése.¹⁴ Az első két tárgykör, az információs kárptólás és a lusztráció szempontjából elképzelhető, hogy a még visszatartott állambiztonsági iratok őriznek az aktuális közéletben „használható” – kihasználható – információkat. Azzal együtt, hogy az elmúlt húsz év időnként fel-felbukkanó különböző „ügynöklistáin” szereplők kapcsán nemcsak az derült ki, hogy egy részük indokolatlanul, politikai kompromittálás céljából került a névsorba. Ennél sokkal inkább figyelemre méltó az, hogy a „talált-süllyedt” esetekben is hamar feledésbe merültek az ebből eredő közéleti skandalumok. Érintettjeik pedig továbbra is közöttünk reprezentálják „a velünk élő múltat.” Ezekre azért nem érdemes több szót vesztegetni, mert ugyanúgy a napi politika honi természetrajzához tartoznak, mint ahogy a kormánybizottság is egy adott aktuálpolitikai pillanat ihletésére született. A pillanatok meg nem tartanak tovább, mint amennyit a szó jelentéstartalma számukra kiszabott.

4/b. A „van” fontossága. Ennél érdekesebb és a Történeti Levéltár kompetenciáján belül maradó harmadik kérdés, a múltfeltárás forrásadottsága. A huszadik század második felének történeti feltárásához szükséges hazai források olyan hányada – azt is mondhatnám, özöne – áll máris a fejét erre adó kutató rendelkezésére, hogy korántsem a forráshiány, sokkal inkább a forrásbőség okoz megismerési-feldolgozási problémát. A közelmúlt történetével foglalkozó nívósabb könyvek tucatja, tanulmányok sokasága tanúsítja évről-évre, hogy fölösen elég a releváns feltáráshoz máris rendelkezésre álló levéltári muníció. A letűnt kommunista pártegyeduralom szervezeti-működési sajátosságának a

¹⁴ Lásd erről, Kónyáné dr. Kutrucz Katalin: Iratok, iratbetekintés és kutatás a Történeti Levéltárban/Hivatalban. In: *Trezor 3. Az átmenet évkönyve*. (Szerk: Gyarmati György) ABTL. Bp. 2004. 27-50. old., Dr. Péterfalvi Attila adatvédelmi biztos ajánlása a 2003. évi III. törvény kapcsán. i.m. 61-66. old., Kónyáné dr. Kutrucz Katalin: Feljegyzés az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottsága részére az elmúlt rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárájáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

lényegét értenénk – netán magyaráznánk – félre, azt állítva, hogy egyik szervének töredék-hányadnyi iratai nem teszik lehetővé a szakmai hitelesség próbáját kiálló rendszertabló megrajzolását. Azért beszélek töredék-hányadról, mert az *államvédelmi-állambiztonsági iratok teljes terjedelme sem több, mint a korszak forrásainak másfél-két százaléka*. De lássuk adatszerűen miről is van szó.

A magyarországi közlevéltárakban az államalapítástól a második világháború végéig terjedő 950 évről összesen 140.000 iratfolyóméternyi irat található. A huszadik század második felére vonatkozó anyagok levéltárban őrzött teljes terjedelme kerekítve 190.000 iratfolyóméter, és majdnem 67.000 ifm az a mennyiség, amit – raktáraik befogadóképességének szűkössége miatt – ez utóbbi korszakra vonatkozóan még nem tudtak fondjaik közé sorolni az említett közlevéltárak.¹⁵ (A korra vonatkozó együttes terjedelem tehát 257.000 ifm.) Ez önmagában is a legújabbkori hivatali írásbeliség döbbenetes gyarapodására utal, hiszen történeti forrás-hozzáférhetőség szempontjából nézve a teljes magyar iratállomány 65 százaléka tudósít az utolsó fél évszázadról, és 35 százaléknyi az, ami támpontul szolgálhat a megelőző több mint kilenc évszázad feltárásához.

A historikusok korfeltárása szempontjából ez egészül ki az 1944-1990 közötti korszakot illetően a Történeti Levéltárban őrzött állambiztonsági iratokkal, melynek jelenlegi terjedelme 3.900 ifm, és a még átadásra váró

létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény javasolt módosításáról. In: *Dilemmák a múlt perlése körül*. (Szerk: Gyarmati György) ABTL. Bp. 2007. 33-42. old.

¹⁵ Az adatok nem tartalmazzák a magánlevéltárak (pl. a különböző egyházak), illetve a többi szaklevéltár iratállományát. Tartalmazzák viszont a Magyar Országos Levéltár, továbbá 19 megyei és öt önálló városi levéltár iratállományának összesítő adatait a 2008. évi állapot szerint. Ezúton mondunk köszönetet nevezett levéltáraknak, hogy ezen adatokat a Történeti Levéltár rendelkezésére bocsátották olyan megoszlásban, hogy mennyi a második világháború végéig, illetve külön a 20. század második feléről őrzött iratállományuk, azzal

mennyiséggel éri majd el a 4.200 iratfolyómétert. Azaz, az állambiztonsági iratok teljes terjedelme a vonatkozó korszak forrásbázisának 1,6 százaléka. Ehhez képest hiányzik a Történeti Levéltárból a fentebb már említett hozzávetőlegesen 300 iratfolyóméternyi mennyiség, ami – tovább számolva – a teljes iratterjedelem 0,1 százaléka. Újra megismétlem: ez a mennyiség is fontos lehet a közélet tisztasága, „a letűnt múlttal való politikai elszámolás” (lusztráció) szempontjából. De azt már alig hiszem, hogy ez a hiányzó töredék lenne gátja a taglalt időszak hiteles történeti rekonstrukciójának. Azon egyszerű oknál fogva, hogy a történeti feltáró munkát valóban komolyan vevő historikusok eleddig is alig 5-6 százalékát – többnyire az ún. vezetőszerzői iratokat – hasznosítva írták/írják tanulmányaikat és monográfiáikat. Azaz, akik valóban a történelmet kutatják, van miből dolgozniuk, s nem érnek rá arra, hogy a bolha füléről hiányzó pattanás mineműségét „kommunikálják” elefánttá. D. J. Juvenalissal szólva ilyen esetekben „nehéz szatírárt nem írni”, többek között beszámoló helyett.

A 2003. évi III. törvény életbe léptetése óta eltelt fél évtizedben a törvény végrehajtása közepette elegendő mennyiségű tapasztalati észrevétel halmozódott fel ahhoz, hogy újragondolásra készítse a törvényalkotót. Nem tudható viszont, hogy ezek a „módosítójelek” képesek-e érdemben befolyásolni a kodifikációs előkészítő munkát: elválasztva a történeti múltfeltárás újraszabályozását – mert húsz év elteltével már megtehető – a rendszerátalakítás aktuálpolitikai motiváltságú kérdéseitől. Aligha üdvös demokrácia deficitté állandósítani a rendszerváltási deficitet.

Gyarmati György

Budapest, 2009. május

is kiegészítve, hogy utóbbi esetben milyen mennyiségű irathányad az, amelyről tudnak ugyan, de még nincs az illetékes levéltár őrizetében.

I.

A TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR SZERVEZETE, 2008. ÉVI MŰKÖDÉSE

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (a továbbiakban: Történeti Levéltár, vagy rövidítve: ÁBTL) szakmai tevékenységének legfontosabb jogi kereteit továbbra is a 2003. évi III. törvény határozza meg. Emellett a végrehajtására kiadott 43/2003. (III. 31.) Korm. rendelet, a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény, a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról rendelkező 1992. évi LXIII. törvény, valamint a közlevéltárak és a nyilvános magánlevéltárak tevékenységével összefüggő szakmai követelményeket előíró 10/2002. (IV. 13.) NKÖM rendelet előírásai szabályozzák a működés alapjait.

Határidőnaplót követő bejegyzések tömörségével idézzük a Levéltár fontos eseményeit 2008-ról:

Május 21-én a Washingtoni Holokauszt Emlékmúzeum képviselői a közös feladatok egyeztetése céljából megbeszélést folytattak a Levéltárban.

A Magyar Országos Levéltár, az Országos Széchényi Könyvtár Történeti Interjúk Tára, a Történeti Levéltár és az Idom 2000 Konzulens Zrt. együttműködése nyomán, 2008. június 6-án a Magyar Országos Levéltárban mutatták be a Nagy Imre miniszterelnök és társai ellen indított per teljes anyagát tartalmazó digitális adatállományt, majd az Országos Széchényi Könyvtárban a *Megrendült a világ – a Nagy Imre és társai elleni per hangfelvétele és szó*

szerinti leirata című munka DVD változatát.

2008. augusztus 4-én került a Levéltárban bemutatásra a L'Harmattan Kiadóval közösen kiadott *Állambiztonság és olimpia 1956-1988* c. kötet, amelyet munkatársaink: Krahulcsán Zsolt, Müller Rolf és Takács Tibor szerkesztett, dr. Hencsei Pál ny. egyetemi tanár, olimpiatörténész méltatott.

Az MTA Pécsi Területi Bizottsága, a Pécsi Tudományegyetem BTK Történeti Intézete és a Történeti Levéltár október 6. és 8. között Pécsen nemzetközi konferenciát rendezett, *Megfigyelők és megfigyelték – a titkosszolgálati iratok hasznosíthatósága társadalomtörténeti nézőpontból* címmel. A rendezvényt dr. Szili Katalinnak, az Országgyűlés elnökének megbízásából Simon József kabinetfőnök köszöntötte, majd dr. Szolcsányi János akadémikus, az MTA Pécsi Területi Bizottságának elnöke nyitotta meg. A hazai előadókön túl a cseh, a német, a román és a szlovák társintézmények vezetői, illetve munkatársai tartottak előadást.

„A gyűjtőterületi munka aktuális problémái” címmel a Fiala Levéltárosok Egyesülete által rendezett konferencián a Történeti Levéltár gyűjtőterületi munkájának kérdéseiről 2008. október 16-án a titkárságvezető tartott előadást.

November 3-án tett látogatást a Levéltárban az új adatvédelmi biztos, dr. Jóri András.

A prágai székhelyű Totalitárius Rendszereket Kutató Intézet, az Állambiztonsági Szolgálatok Levéltára és a Történeti Levéltár november 7-én együttműködési megállapodást kötöttek Budapesten. A megállapodás közös kutatási programok, tudományos konferenciák és találkozók szervezésére, közös kiadványok megjelentetésére, valamint a levéltári iratok feldolgozása terén

szerzett tapasztalatok cseréjére terjed ki.

December 11. és 12. között a prágai levéltár vezetője és 2 munkatársa már munkalátogatást is tett a Történeti Levéltárban. Ennek keretében tanulmányozták az iratok digitalizálását, a levéltári anyagok állományvédelmét és a levéltári segédletek készítését.

Az Országgyűlés Nemzetbiztonsági Bizottsága december 2-ai ülésén tárgyalta és vette tudomásul a Levéltár 2007. évi beszámolóját.

2008. december 9-én szakmai megbeszélést folytatott a Levéltárban Bert van der Zwan, a Holland Királyság Külügyminisztériumának vezető szakértője és kutatója, aki egyben a dokumentációs és történeti részleg vezetője is. Látogatásának célja volt, hogy szakmai együttműködés indulhasson az egykori állambiztonsági iratok feltárása érdekében. A kooperáció kiemelt területe lesz a magyar rendszerváltás közelgő huszadik évfordulójának vizsgálata.

A Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség és a Történeti Levéltár szervezésében, az utóbbi székhelyén került december 11-én bemutatásra *A magyar Katolikus Püspöki Kar tanácskozásai 1949-1965 között I-II. c.* dokumentumkötet, dr. Balogh Margit szerkesztésében, melynek megjelenését a Történeti Levéltár az általa őrzött források hozzáférhetővé tételén túl is támogatta. Dr. Várszegi Asztrik OSB püspök-főapát köszöntője után neves egyháztörténészek méltatták a munkát.

2008. december 16-án Berlinben együttműködési megállapodást írt alá Németország, Bulgária, Lengyelország, Románia, Szlovákia, Csehország és Magyarország egykori politikai rendőrségi iratokat kezelő levéltárának képviselője. *A titkosrendőrségi iratokat kezelő intézmények európai hálózata* a

szándéknyilatkozat szerint szoros együttműködést jelent majd, amely révén közösen lépnek majd fel az iratok nyilvánossága, a kutatás szabadsága, illetve az elmúlt politikai rendszer titkosszolgálati tevékenységének feltárása érdekében.

Az ELTE és a Kodolányi János Főiskola média, történelem, illetve média szakos hallgatói az év folyamán öt alkalommal tettek – képzésükbe illesztett – látogatást a Levéltárban, ahol a titkárságvezető tartott számukra konzultációs szemináriumot a Történeti Levéltár iratainak forrásértékéről.

A Történeti Levéltár munkatársai közül többen is tevékenykednek a levéltáros és a történész szakma szervezeteinek munkájában. A Levéltár főigazgatója – azon túl, hogy a Pécsi Tudományegyetem Történettudományi Intézetének tanára – tagja az MTA Történettudományi Szakbizottságának és a Magyar Történelmi Társulat Igazgatóválasztmányának és a Történelemtanárok Egylete Bizottmányának. Bikki István titkárságvezető a Holokauszt dokumentumai 1945 utáni magyarországi sorsát vizsgáló magyar-amerikai szakértői munkacsoport tagja. Okváth Imre főosztályvezető tagja a Hadtörténeti Közlemények szerkesztőbizottságának és az MTA Hadtudományi Szakbizottságának. Petrikné Vámos Ida főosztályvezető és Cseh Gergő Bendegúz főosztályvezető helyettes levéltári szakfelügyelő. Cseh Gergő Bendegúz egyidejűleg tagja a Magyar Levéltárosok Egyesülete választmányának és a Levéltári Szemle szerkesztőbizottságának. Baráth Magdolna osztályvezető és Palasik Mária tagja volt a 190/2007. (VII. 23.) Korm. rendelettel létrehozott bizottságnak. Baráth Magdolna tagja a Magyar Történelmi Társulat Igazgatóválasztmányának és elnöke az NKA Levéltári Szakmai Kollégiumának.

A Történeti Levéltár 2008. évre jóváhagyott létszáma továbbra is 99 fő volt. A személyi állomány változása minimális volt. Egy fő határozatlan idejű kinevezésére került sor az év folyamán. Két munkatársunk vonult

nyugállományba 2008-ban. Munkatársaink közül két-két fő tett sikeres közigazgatási alap-, illetve szakvizsgát. Három kolléga szerzett az év folyamán diplomát egy pedig PhD tudományos fokozatot kapott. Jelenleg három fő folytat felsőfokú tanulmányokat, heten pedig egyetemi doktori programokban vesznek részt.

A Történeti Levéltár 2007-ben alapított évnegyedes internetes folyóirata, a Betekintő (www.betekinto.hu) 2008-ban is szakszerűen teljesítette azt a célkitűzését, amely szerint magas szintű publikációival, szakmai érdeklődésre is számot tartó tudományos forrásközléseivel járuljon hozzá az államvédelem/állambiztonság témája iránt érdeklődők informálásához.

II.

IRATÁTADÁSOK ÉS IRATÁTVÉTELEK

Az államtitokról és a szolgálati titokról szóló 1995. évi LXV. törvény 10. §-a (1) bekezdésének és a 2003. évi III. törvény 12. §-a (7)-(9) bekezdésének előírásai alapján az eddigi gyakorlatnak megfelelően, a titokvédelmi felügyelő és a Levéltári Főosztály vezetőjének koordinálásával, 2008. évben az alábbi iratátvételeket bonyolítottuk le:

– Nemzetbiztonsági Szakszolgálat	1,56 ifm;
– Nemzetbiztonsági Hivatal	0,01 ifm;
– Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium	11,16 ifm;
– Információs Hivatal	1,46 ifm;
– Váci Fegyház és Börtön	8,27 ifm.

2008-ban tehát összesen 22,46 ifm-nyi iratot vettünk át.

Magánszemélynek, illetékességből 0,30 ifm-nyi iratot adtunk át a 2008. évben.

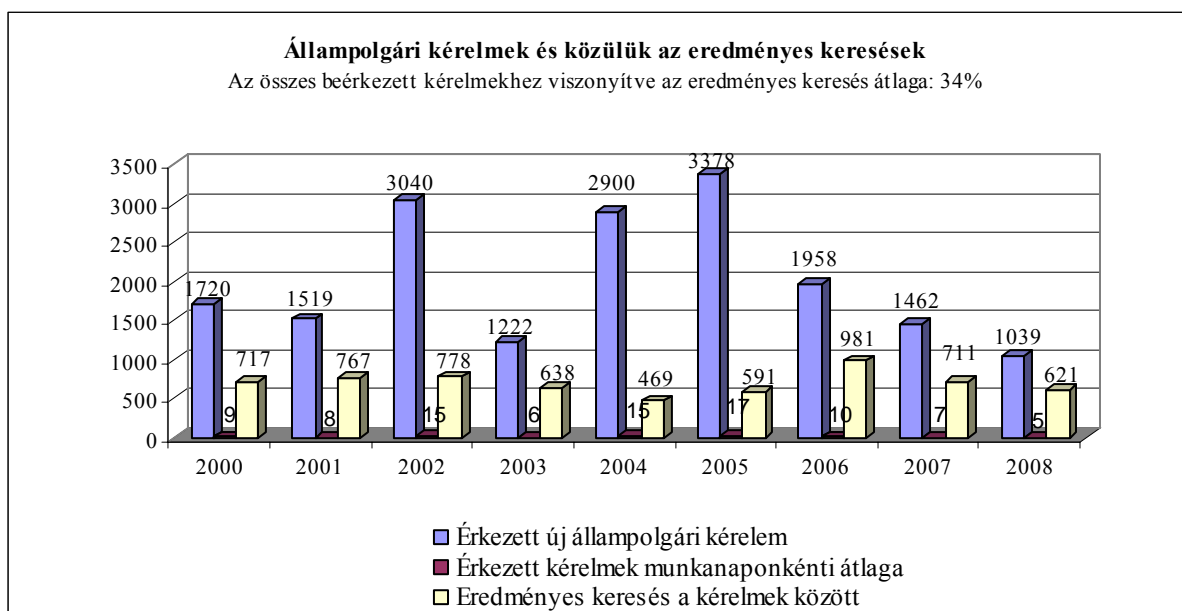
<i>A Történelmi Levéltárba 2003-2008-ben érkezett iratok mennyisége</i> (iratfolyóméterben: ifm)					
<i>Iratátadásra kötelezett szervek</i>	<i>2003-2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>
Átvilágító Bizottságok	16,40	22,56	1,74		
A volt Belügyminisztérium és szervei	42,14	58,22	0,12	0,03	11,16
Információs Hivatal	173,74	83,64	4,08	0,66	1,46
Katonai Felderítő Hivatal	21,94	18,48	0,12		
Katonai Biztonsági Hivatal	9,50	5,91			
Központi Kárrendezési Iroda (BM-től elvitt internálási iratok)		1,08	3,24		
Nemzetbiztonsági Hivatal	291,56	41,76		0,84	0,01
Nemzetbiztonsági Szakszolgálat	13,64	6,84		0,49	1,56
Országgyűlés Hivatala		0,60			
Váci Fegyház és Börtön					8,27
Összesen	809,62	239,09	9,30	2,02	22,46

III.

AZ ÁLLAMPOLGÁRI ÜGYEK INTÉZÉSE

A 2008. évben 1039 új és 278 ismételt állampolgári igénylést regisztráltunk. Átlagosan tehát havonta 87 ügyiratot vettünk nyilvántartásba. A 2007-es adatokhoz képest a múlt évben közel 30 %-kal kevesebb állampolgári beadvány érkezett, a legnagyobb számú beadott igénylésekkel zárult 2005. évhez képest pedig mintegy 70 %-os volt a csökkenés.

A beadványok feléhez továbbra sem találtunk iratanyagot. Két olyan ügyirat volt, amelyhez most először tudtunk iratmásolatokat átadni, hat beadvány esetében korábban is és most is adtunk át dokumentumokat, összesen 104 oldalnyit. Néhány esetben előfordult, hogy már nem az érintett, hanem a hozzátartozója vehette át az iratanyagot. Összességében az ügyek 28 %-ához sikerült újabb adatokat találni.

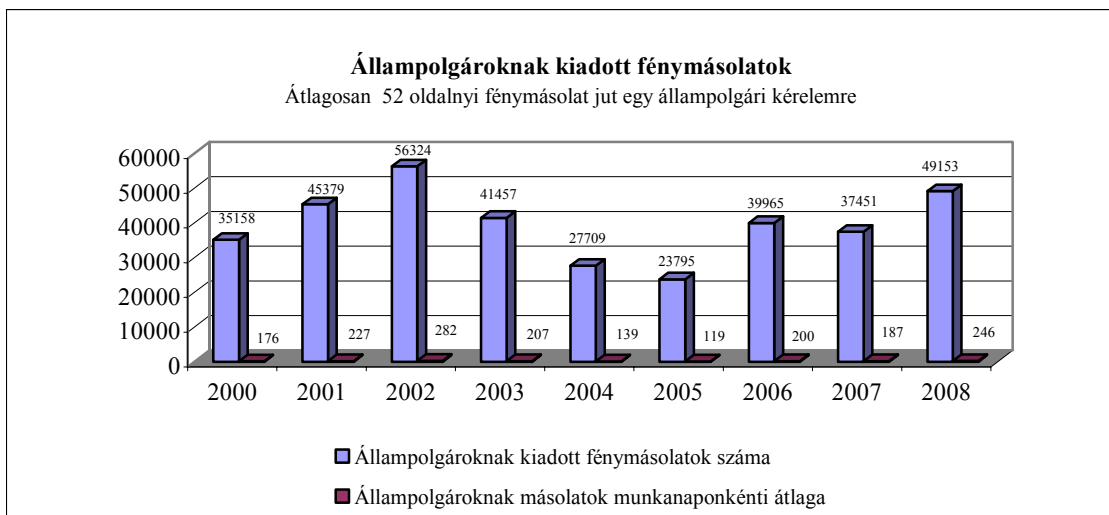

Az állampolgári megkereséseknél, amennyiben az igénylő jogállását vesszük figyelembe megállapítható, hogy egyre több érintett jogállású érdeklődik családtagjairól, sőt mind gyakrabban lehet találkozni a második generáció, az unokák beadványaival is.

A 2008. évben 1378 ügyben tájékoztattuk az ügyfeleket az elvégzett iratkeresés eredményéről, ebből 621 esetben pozitív választ kaptak az érdeklődők, akiknek összesen az előző évihez képest 24 %-kal több, 49.153 oldalnyi másolatot bocsátottunk a rendelkezésükre.

Az igénylésekre küldött nemleges és érdemi válaszok aránya 55:45 %, az előző évihez képest némi javulás tapasztalható (2007-ben az arány 60:40 % volt), viszont lényegesen javult az eredményes kutatások esetében a kiadott másolatok átlaga (79 oldal), az előző évihez képest több mint 32 %-kal.

Az ügyfelek egy-két kivételtől eltekintve, kérték a róluk jelentő ügynökök azonosítását is, akiknek 221 esetben közel 491 oldalnyi másolatot adtunk át. A közszereplő hálózati személyek esetében mindössze négy kérelmező 13 személy esetleges hálózati múltja miatt folyamodott a Történeti Levéltárhoz, amelyből 10 személy elismerte közszereplői minőségét, 3 esetben pedig bírósági eljárás indult a közszereplői minőség megállapítására. 2008-ban egyetlen ügyfél sem kérte a róluk szóló információk helyesbítését a levéltári anyagban, két esetben azonban zároltatták személyes adataikat.

A sikeres keresések százalékaránya a beérkezett kérvények között, 1997-2008.

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
9*	56	30	42	50	25	52	16	17	50	37	38

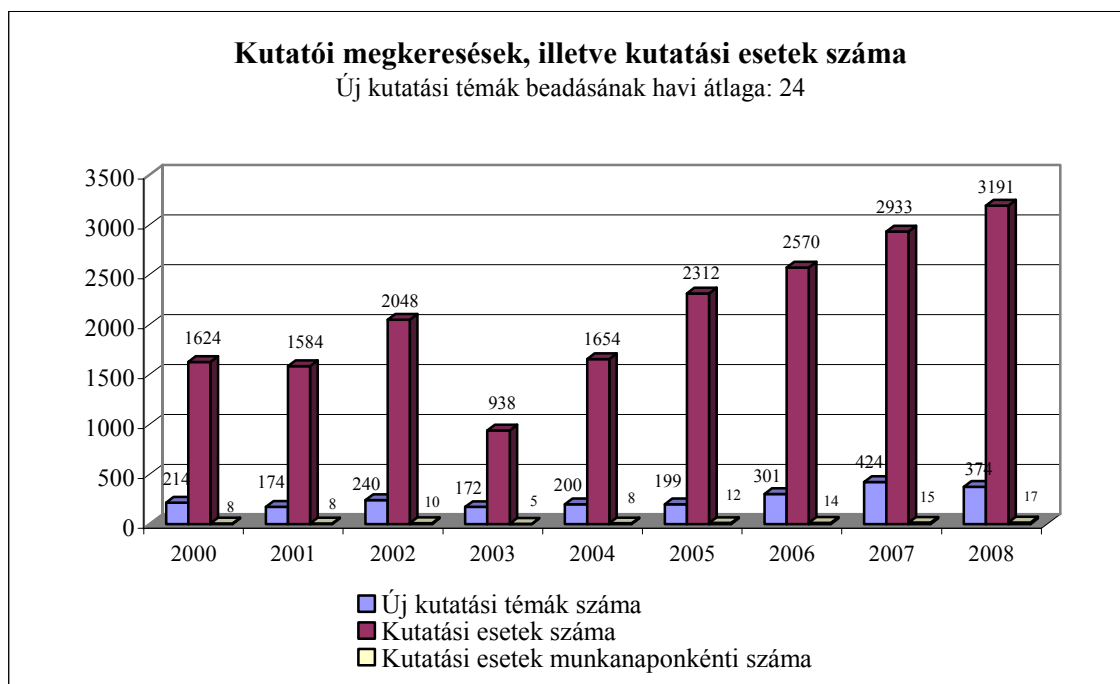
* A Történelmi Hivatal 1997 szeptemberében nyílt meg, ekkor indult az állampolgári kérelmek fogadása.

IV.

A TUDOMÁNYOS KUTATÓK FOGADÁSA

A Történeti Levéltár kutatótermének 2003. novemberi megnyitásától kezdve a 2008. év végéig a Levéltár kutatószolgálatánál 952 kutató regisztráltatta magát, ők összesen 1164 kutatási témában jelezték kutatási szándékukat.

2008-ban külső magán- és tudományos kutatótól 188 új kérelem érkezett, és 186 kutatás húzódott át az előző évről, így összesen 374 kutatási témára készítettünk elő iratokat. Ténylegesen azonban 333 külső, 20 belső tudományos, és öt magánkutató látogatta 2008-ban a kutatótermet összesen 3191 alkalommal, ami azt jelentette, hogy a referenseknek naponta átlagosan 17 kutatónak biztosítottak levéltári anyagot. A 2007-es adatokat figyelembe véve (2933 alkalom) mintegy 10 %-kal nőtt a kutatóterem forgalma.

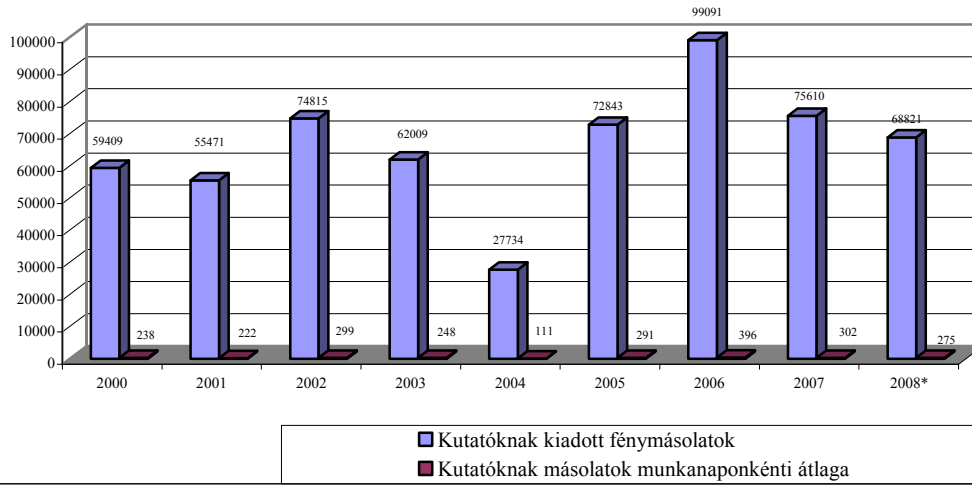
A 374 kutatásból 196 még nem zárult le. Mindössze két kutatási témára nem találtunk anyagot. A Levéltári Kutatási Kuratórium egy kérelmet sem utasított el, 7 db kutatási, vagy kutatás-kiterjesztési kérelemmel kapcsolatos tartalmi és formai kifogások miatt azonban elhalasztotta a döntést.

2008-ban 12 külföldi kutatónk volt, közülük 8 érkezett az Európai Unió valamelyik országából, és négy kutató az Unión kívülről. Ők 191 alkalommal tanulmányozták kutatótermünkben a levéltári anyagot.

A kutatók kérései alapján 65.530 lap fénymásolatot adtunk ki 2008 december végéig. A kiadott másolatok mindössze 6 %-a (3947 lap) volt az anonimizált. Ezen kívül 3291 db fotót adtunk át CD-n, digitalizált formában a kutatóknak. 2008-ban mintegy 5 %-kal több, összesen 2376 kérést vettünk nyilvántartásba.

Az év folyamán 17 %-kal több, 5156 dossziét, valamint 57 %-kal több, 8014 lap és 51 doboz (kb. 17 ezer lap) szálal iratot készítettek elő a kutatók számára. A Levéltárban éves átlagban egy referensre 40 kutató, 42 kutatási téma és 355 kutatási eset jutott.

Kutatóknak kiadott fénymásolatok

V.

A LEVÉLTÁRI FELDOLGOZÓ MUNKA

A 2006-ban megkezdett, a nagyfokú állagromlásnak kitett papír alapú Napi Operatív Információs Jelentésekről (NOIJ) 1184 db jelentés másolatát készítettük el.

A digitalizálási feladatok közül az elmúlt évben nagyobb energiát fordítottunk a papíralapú iratok közül a kutatási szempontból fokozott érdeklődésre számot tartó, illetőleg a rossz fizikai állapotú operatív és vizsgálati dossziéokra, köztük a Holokauszt-vonatkozású iratokra. E munkálatok révén 43.367 digitalizált oldallal gyarapodott az ABTLINFO központi adatbázisa.

A Washingtoni Holocaust Emlékmúzeum számára az 2008. év végéig előkészítettünk, digitalizáltunk 246 dossziét, 17.878 oldal terjedelemben.

Tovább folytattuk a papír alapon nem fellelhető vagy nem a Történeti Levéltárban kezelt dossziék biztonsági mikrofilmjeinek digitalizálását. Így az év során mikrofilmről összesen 4287 oldalt digitalizáltunk és töltöttünk be a központi adatbázisba. Ezzel az ABTLINFO központi adatbázisban 2008. december 31-én 582.193 oldal volt digitálisan elérhető.

A dossziékban őrzött fényképek állományvédelme, valamint felhasználási körök szélesítése érdekében 2008 során összesen 2731 fényképet digitalizáltunk és töltöttünk be a központi adatbázisba, amelyben így már összesen 4032 fotó érhető el. Emellett folytattuk a történeti értékű fényképállomány leírását, és az adatvédelmi szempontból nyilvánosságra hozható, közérdeklődésre számot tartó

fotókat feltettük a levéltár honlapjára is.

A személyiségi jogok védelme miatt a digitalizált levéltári anyagot elsősorban a belső előkészítő munkában és a későbbiekben, a helyben történő kutatásra tudjuk felhasználni. Internetes honlapunkon digitalizált iratainknak csak töredékét, a személyiségi jogokat nem érintő parancsokat és fényképeket tettünk közzé. Ezek teljes mennyisége 39 parancs (675 oldal), valamint 674 fénykép. A parancsgyűjtemény teljes digitalizálása után, és a fontosabb működési iratok (pl. az egykori BM Állambiztonsági Miniszterhelyettesi Titkárság, a csoportfőnökségek iratai) rendezését követően tervezünk további szemelvényeket feltenni az internetre. Összesen tehát a papíralapú dossziék, a mikrofilmek, a fényképek, a holokauszt-témájú dossziék, illetve a hálózati kartonok szkennelésével 2008-ban összesen 74.000 oldalnyi iratanyagot digitalizáltunk.

Az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően folytatódott a rossz fizikai állapotú, illetve a leggyakrabban használt papíralapú iratok restaurálása. Ennek keretében a ragasztóanyagok eltávolítása, az anyagok száraz (szükség esetén nedves) tisztítása, savtalanítása, fertőtlenítése, a szakadások javítása, a papírhiányok pótlása történt meg. 2008-ban összesen 29 dosszié, 4030 fóliónyi irat, 300 fotó és 2 db térkép restaurálását végeztük el. A levéltári anyag rendezéséhez, és szakszerű tárolásához 11 db savmentes papírral bélelt – nem szabvány - fotódobozt, 50 savmentes borítékot, 500 db savmentes irattartó mappát is készítettünk. 15 kötetnyi könyv kötését és az ún. Makra-hagyaték tisztítását és fertőtlenítését is 2008-ban fejeztük be. A fentiekén túl a Washingtoni Holocaust Emlékmúzeum számára a digitalizálandó dossziék szakszerű szétszedése, az iratok állományvédelmi előkészítése szintén a múlt évi feladataink közé tartozott.

A raktárak, valamint a szerver-szoba klimatikus viszonyainak folyamatos

mérése és szükség szerinti riasztás érdekében a számítógépes hálózattal összekötött mérőrendszer kiépítése 2008-ban elkészült.

Folytattuk a több alkalommal átvett dossziék rendezését, összesorolását, ennek eredményeként a 3.1.1. B-dossziékat, 1949-1990 (1993) évkörben; 901 doboz, 5 kötet, összesen 115,09 ifm terjedelemben összerendeztük, dobozoltuk és jegyzékkel láttuk el. Megtörtént továbbá a 3.2.1. Bt-dossziék, 1945-1990 (2002); 279 doboz (33,48 ifm) előzetes felmérése is.

Elvégeztük az 1.11. Belügyminisztérium állambiztonsági szerveinek iratai fondból az 1962 előtti anyagok leválogatását és besorolását. Ezen belül az 1.11.7. BM III/IV. Csoportfőnökség iratai és az 1.11.4. BM III/I. Csoportfőnökség iratai közül el kezdtük leválogatni, illetve leválogattuk a más fondba, állagba tartozó iratokat, egyben az állagokban maradt iratok középszintű rendezése is megkezdődött.

A 2008. évben tovább folyt a 2.8. – az egykori BM Személyzeti, munkaügyi és pénzügyi iratok - fond rendezése, dobozolása és jegyzékkel való ellátása. Ezen belül befejeztük a 2.8.1. Állambiztonsági szervek nyílt állományú alkalmazottai, (1938) 1945-1990 (1995); 715 doboz - 85,80 ifm terjedelmű iratainak középszintű, esetenként darabszintű rendezést, dobozolását és jegyzékkel való ellátását.

Folytattuk a 2.8.2. Állambiztonsági szervek titkos és szigorúan titkos állományú beosztottainak irataihoz tartozó sorozatok rendezését (évkör: 1949-1990 (1991, 2002, összterjedelem: 37,44 ifm); 2008-ban 19,20 ifm középszintű, esetenként darabszintű rendezést, dobozolását és jegyzékkel való ellátását végeztük el.

2008-ban tehát összesen az alábbi terjedelemben végeztünk rendezési

munkákat:

- ellenőrző rendezés: 596 doboz - 71,52 ifm;
- alapszintű rendezés: 187,5 doboz, 1 iratgyűjtő - 22,54 ifm;
- középszintű rendezés: 1061 doboz, 5 kötet - 134, 29 ifm;
- darabszintű rendezés: 183 doboz - 21,96 ifm.

Új raktári jegyzékek az alábbi terjedelmű iratokról készültek:

- ideiglenes raktári jegyzék: 870 doboz - 104,40 ifm.
- raktári jegyzék: 32 doboz - 3,84 ifm.
- áttekintő raktári jegyzék: 1682 doboz, 5 kötet - 209, 41 ifm.
- darabszintű jegyzék: 9 doboz - 1,08 ifm.

A rendezések, a segédletek készítése során, valamint a dobozok elhasználódása és állományvédelmi okok miatt átdobozoltuk 1229 dobozt, azaz 147,48 ifm iratot.

2008. folyamán tovább folytattuk a legkutatottabb, illetve a betekintő állampolgárok legszélesebb körét érintő dossziék adatainak számítógépes rögzítését. Ennek keretében az év során összesen 33.525 új nevet rögzítettünk, és 99.905-öt módosítottunk, pontosítottunk. Összességében tehát 2008-ban pontosan 133.530 név-adat bevitel/módosítás történt. Az adatbázisban korábban már szereplő neveket új dossziékhoz rendeltük hozzá összesen 138.757 esetben, ilyen jellegű kapcsolatot módosítottunk 19.399 esetben, összesen tehát az iratok és a megfigyelt személyek adatainak összekapcsolása terén 2008-ban összesen 158.156 adatmódosítás történt.

	2000-2003	2004	2005	2006	2007	2008	Összesen
A dosszié - tárgyszó összekapcsolás	61081	11276	4948	17291	11990	5295	74471
Dosszié-kód összekapcsolás	14274	7347	2715	6941	5091	1040	37408
Névmutatózás (új és pontosított nevek száma)	42214 6	83859	86520	10279 0	98166	133530	927011
Név-dosszié összekapcsolás (db)	52482 8	10572 2	11327 9	13731 6	14606 6	158156	1185367
Digitalizált oldalak száma	46596 8	17521 5	50096	12991 7	97043	74001	992240
Dosszié-kép összekapcsolás	1783	1459	515	289	280	2731	7057

A dossziékban található fotóanyag számítógépes feldolgozása: az év során a Főosztály munkatársai 2731 fénykép legfontosabb adatait rögzítették a nemrégiben kifejlesztett és az ABTLINFO részét képező fotóadatbázisban.

Megkezdődött a szkennelt iratanyagok optikai karakterfelismerő programmal (OCR) történő átalakítása szöveges dokumentumokká. 2008-ban összesen 18.303 oldalt konvertáltunk képből szöveges állománnyá.

Az év során kifejlesztettük az ABTLINFO interneten keresztül is elérhető verzióját és kialakítottuk a kutatói hozzáférés elvi és gyakorlati rendszerét. Az adatbázis korlátozott változatához az interneten keresztül 2009 elejétől férnek hozzá a kutatók.

A Levéltár internetes honlapjának látogatottsága az intézmény iránti folyamatos,

bár hullámzó intenzitású érdeklődést mutatja: 2008 decemberében például naponta átlagosan 81 érdeklődő (munkanapokon átlag 94, szabadnapokon 61) kereste fel a honlapot és onnan naponta átlagosan 369 oldalt töltött le (439 ill. 258 oldal megoszlásban).

VI.

A TUDOMÁNYOS FELDOLGOZÓ MUNKÁ

A Történelmi Levéltár 2008. évi tevékenysége továbbra is az államvédelem-állambiztonság témaköreit érintő történettudományi kutatásokra és a Levéltár alaptevékenységét segítő, támogató könyvtári és dokumentációs feladatok megvalósítására koncentrált. A történettudományi feltárások változatlanul a Rákosi – és Kádár-korszakok titkosszolgálati szerveinek intézménytörténelmi és archontológiai jellemzőinek megismerésére és bemutatására irányultak. Ennek keretében elkészült és a terveink szerint 2009-ben kiadásra is kerül a politikai rendőrség kezdeti éveit bemutató forráskiadvány.

Jelentős anyaggyűjtés eredményeképpen az ÁVO 1946-1948 közötti tevékenységét dokumentáló második kötet is – a bevezető tanulmány megírása és kisebb jegyzetelési kiegészítések elvégzése után – rövid idő alatt szerkesztett és kiadható állapotba hozható. Az iratfeltárás eredményeinek „gyorsközlését” szolgálja továbbra is a Levéltár elektronikus folyóirata. A Betekintő második évfolyamának egyes számaiban – az első évfolyamhoz hasonlóan – átlagosan négy közlemény tett ismerhetővé olyan iratcsoportokat, melyek mindenkoron tájékoztató bevezetővel ellátva és korszakba helyezve épp úgy lehetnek „önálló” olvasmányok, mint ahogy egyben adalékok is adott tárgykört kutatók számára (www.betekinto.hu).

Továbbra is kiemelt célkitűzésként szerepel a Levéltár tervei között a katonai titkosszolgálatok (MNVK 2. Csfség. és a BM III/IV. Csfség.) szervezettörténelmi és működésének – minél teljesebb – bemutatása, amelynek első részeredményei szintén 2008-ban születtek meg.

Tevékenységünkben változatlanul hangsúlyozottan szerepelt az emigráció és a magyarországi képzőművészek tevékenységére, vizuális emlékeire vonatkozó kutató-és gyűjtőmunka.

Az elmúlt év nyarán került kiadásra „Az állambiztonság és olimpia 1956-1988” című dokumentumkötet, amelynek szakmai- és média fogadtatása egyaránt külön említést érdemel.

A tudományos feltáró kutatások, és a kiadványok megjelentetése mellett fontos feladat volt 2008-ban is a Levéltár alaptevékenységét segítő könyvtári- és dokumentációs anyagok feldolgozását, bibliográfiák, különböző segédletek összeállítását. Az „Állambiztonsági szakirodalom válogatott bibliográfiája” továbbra is negyedévente adott bepillantást a történeti szakirodalomba, a megjelent állambiztonsági vonatkozású tanulmányokba, közleményekbe. Ezen túlmenően elkészült a Levéltár munkatársainak publikációit és konferencia szerepléseit összegző kimutatás is. A könyvtár folyamatosan biztosította a belső munkatársak és a külső kutatók – szükség szerint – fellépő igényeinek zavartalan kielégítését. A rendeltetésszerű használatból adódó tájékoztató, regisztráló tevékenység egész évben zavartalan volt. A könyvtári állomány 358 új kötettel gyarapodott, így a beletárolt könyvek száma elérte 6844 darabot. 2008. végén megkezdődött az állományrevízió, amelynek során a teljes könyvállomány és a kölcsönzési nyilvántartás is feldolgozásra és felülvizsgálatra került, először a Levéltár történetében. A sajtószemle adatbázisunkban jelenleg 3. 150 cikk szerepel.

A SZIRÉN könyvtári program segítségével az elmúlt évben 1130 kötet feldolgozása történt meg, az alábbi részletezéssel: új szerzemény 358 kötet, A-anyag 730 kötet, nem hagyományos adathordozók (CD, DVD, videó) 42 darab. Elkészült a munkatársak állambiztonsági témájú munkáit összegző publikációs adatbázis, amely 400 tételt foglal magába. Folyamatos volt „A magyar

állambiztonság szervezete 1945-1989” című tematikus bibliográfia bővítése az elmúlt év során megjelent könyv jellegű kiadványokkal.

A *Rákosi-korszak 1945-1956* témakörében: elkészült a „Dokumentumok a magyar politikai rendőrség történetéből, 1945-1946” címen induló új sorozat első kötete. (APRO, 1945-1946) Folytatódtak a kutatások a „Dokumentumok a magyar politikai rendőrség történetéből. Az ÁVO (1946-1948)” című forráskötet összeállításához az ÁBTL, a MOL, a PIL és a Kiszgazdapárt Levéltárában. Befejeződött a politikai rendőrség tevékenységét megőrkítő fotódokumentumok összegyűjtése és digitalizálása a Hadtörténeti Múzeum fotóarchívumából.

Tovább folytatódott a politikai rendőrséggel és az államvédelmi szervekkel kapcsolatos, a MOL-ban található parancsok kutatása, gyűjtése. Elkészült az ÁVH és a BM szervezeti változásai, 1950-1956 című összegzés és a vezetői archontológiája és a gyömrői gyilkosságokról szóló kismonográfia kézírata. Folytatódott a Tildy Zoltán biográfia anyaggyűjtése. Folyamatos a dokumentációs gyűjteményében található memoár – és oral history anyagaiból kibontakozó életvilág és mikrotörténelem állambiztonsági szempontú feldolgozása és tanulmányok formájában való közzétételük.

A *Kádár-korszak korai periódusa, 1956-1962* keretében: folytatódott a BM II. főosztály szervezettörténeti és archontológiai kutatása a MOL belügyminiszteri, belügyminiszter-helyettesi iratokban, illetve a Szervezési Osztály és a BM Kollégium irategyüttesében. Tovább végeztük a forradalom utáni megtorlás során keletkezett dokumentumok forrásértékével kapcsolatos gyűjtő és elemző munkát. Megkezdődött a belső reakció elhárítás szervezetének és tevékenységének feltárása. Változatlanul kiemelt helyen szerepelt az emigrációs és magyarországi képzőművészek állambiztonsági megfigyeléseiről szóló források feltárása és feldolgozása. Elkezdődtek a Makra-hagyatékkal és a

Nemzetőrrel kapcsolatos oral history interjúk felvételei.

A *BM III. Főcsoportfőnökség időszaka*, 1962-1990 keretében folytatódott a MNVK 2. Csfség szervezettörténeti és működési tevékenységét feltáró kutatás és feldolgozás.

Tovább gyarapodott a Történeti Levéltár kezelésében lévő emigrációs gyűjtemény. Tovább folytattuk a BM III. Főcsoportfőnökség szervezeti felépítésének feltérképezését, illetve az egyes szervezeti egységek vezetői (csoportfőnökök, osztályvezetők, önálló alosztályvezetők) hivatali életpályájának számítógépes feldolgozását. 2008-ban a III. Főcsoportfőnökség, a III/III. és a III/IV. Csoportfőnökség vezetőinek hivatali pályaképe már a honlapunkon is megtalálható, a III/II. Csoportfőnökség vezetői hivatali adatainak feltöltése pedig folyamatban van.

VII. GAZDÁLKODÁS

A Levéltár 2008. évre jóváhagyott költségvetésének kiadási előirányzata 718,1 millió forint volt, melyből a támogatás mértéke 715,1 millió forint, a tervezett bevétel 3 millió forint volt.

Az előirányzat alakulása

Megnevezés	2007. évi tény	2008. évi eredeti előirányzat	2008. évi módosított előirányzat	2008. évi tény	4/1
	1.	2.	3.	4.	5.
	millió forintban egy tizedessel				
Kiadás	778,2	718,1	785,8	779,4	100,15
ebből: személyi juttatás	428,4	421,2	457,8	457,4	106,76
központi beruházás	0	0	0	0	0
Folyó bevétel	13,1	3,0	14,4	14,5	110,68
Támogatás	736,2	715,1	760,3	760,3	103,27
Előirányzat-maradvány	40,0	–	11,1	6,5	16,25
Létszám (fő)	99	99	99	99	100

Előirányzat-módosítások

Megnevezés	millió forintban egy tizedessel			
	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2007.évi CLXIX. törvény szerinti előirányzat	718,1	3,0	715,1	421,2
Módosítások jogcímenként				
- céltartalékból 13.havi juttatás +járulékaira	17,5		17,5	13,2
- 5 % illetményemelésre + járulékaira	22,2		22,2	16,9
- eseti kereset kiegészítésre és járulékaira	4,5		4,5	3,4
- OTKA pályázatból	1,0		1,0	0,1
- előirányzat maradvány igénybevétele	11,1	11,1		0,2
- NKA pályázatból	1,9	1,9		0,8
- többletbevételből	9,5	9,5		2,0
2008. évi módosított előirányzat	785,8	25,5	760,3	457,8

A *személyi juttatás* eredeti előirányzata 421,2 millió forint, a módosított előirányzat 457,8 millió forint, a teljesítés 457,4 millió forint volt.

A növekedésre a fedezetet nyújtotta:

- a céltartalékból a 2016/2008. (II. 21) Korm. határozat alapján a 13. havi illetmény 2007. évre visszamenőleg esedékes részére (+13.2 millió forint) biztosított összeg;
- az 5 %-os illetményemelésre 2062/2008. (V. 16.) Korm. határozat alapján + 16,9 millió forint;
- az eseti kereset kiegészítésre az 1040/2008. (VI.19.) és a 2253/2008. (XI.5.) Korm. határozat alapján összesen +3,4 millió forint;
- OTKA pályázatból +0,1 millió forint;
- az előző évi kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány (+0,2 millió) forint;
- többlet bevétel (+2,0 millió forint);
- a személyi juttatás előirányzata NKA pályázatból +1,3 millió forinttal emelkedett, amelyből saját hatáskörben -0,5 millió forintot csoportosítottunk át a dologi kiadásokon belül elszámolható szellemi tevékenység kifizetésére.

A személyi juttatások előirányzat maradványa 0,4 millió forint, melyből 0,3 millió forint kötelezettség-vállalással terhelt, 0,1 millió forint az eseti kereset kiegészítés fel nem használt, elszámolásra kötelezett része.

A *munkaadókat terhelő járulékok* eredeti előirányzata 125,9 millió forint, a módosított előirányzat 136,8 millió forint, a teljesítés 135,1 millió forint volt.

A növekedésre fedezetet biztosított a 13. havi illetmény után fizetendő járulékra céltartalékból kapott összeg (+4,2 millió forint), az 5 %-os illetmény emelés járulékaire (+5,3 millió forint), eseti kereset kiegészítésre (+1,1 millió forint) pályázatokból (+0,2 millió forint), valamint a kötelezettség-vállalással terhelt előző évi maradvány (+0,1 millió forint). A járulékok maradványa 1,7 millió

forint.

A *dologi kiadások* eredeti előirányzata 132,5 millió forint, módosított előirányzata 147,9 millió forint, a teljesítés 147,0 millió forint volt..

Növekedésre fedezetet nyújtott a felújításról fejezeti engedéllyel történt átcsoportosítás (+1,4 millió forint), valamint az előirányzat maradványból kötelezettség-vállalással terhelt összeg (+0,6 millió forint), OTKA pályázatból (+0,6 millió forint), NKA pályázatból (+0,5 millió forint), többletbevételből (1,6 millió forint). A kötelezettség-vállalással nem terhelt összeg (+10,1 millió forint) az Országgyűlés fejezet bevételi számlájára befizetésre került. A személyi juttatások előirányzatáról a szellemi tevékenység kiadásaira saját hatáskörben (+0,6 millió forintot) csoportosítottunk át.

A dologi kiadások teljesítésekor a működéshez szükséges szolgáltatások áremelkedésével kellett számolni. Az üzemeltetési költségek csökkentése érdekében további takarékosági intézkedéseket vezettünk be: folytattuk a nyílászárók hőszigetelését, a telefon költségek mérséklése érdekében tovább csökkentettük a személyre szabott összeghatárt, a villamos energia csökkentése érdekében a hagyományos izzókat energiatakarékos izzókra cseréltük le, a folyósokon felszerelésre kerültek időérzékelős kapcsolók.

Az *intézményi beruházási kiadások* eredeti előirányzata 28,1 millió forint, módosított előirányzata 32,7 millió forint, amelyből a teljesítés 29,5 millió forint volt.

A beruházási többletek fedezetére az OTKA pályázatból (+0,2 millió forint), kölcsönök visszatérüléséből, többletbevételből (+4,0 millió forint) került átcsoportosításra.

Beruházás keretében a 2008. évben a betervezett nagy összegű beszerzésekből megvalósítottuk:

- a szoftver cserék 1,1 millió forint;
- a pince szinti irattár klimatizálása, mobil klímák, hő és páratartalom mérő szenzor 1,2 millió forint;
- új telefonközpont kiépítése 2,1 millió;
- TH infó fejlesztése 4,8 millió forint;
- az informatikai koncepcióban és stratégiában megfogalmazottak szerint fejlesztettük informatikai rendszerünket, számítástechnikai gépek, berendezések beszerzésével 3,2 millió forint értékben;
- cisco switch rendszer 4,9 millió forint;
- egy személygépkocsi lecserélése, továbbá a meglévő gépjárművekhez kiegészítők együttesen 8,0 millió forint;
- bútorok, egyéb felszerelések beszerzésére 4,2 millió forintot költöttünk.

A *felújítási kiadások* eredeti előirányzata 10,0 millió forint, a módosított előirányzata 8,6 millió forint, teljesítés 8.5 millió forint volt.

A felújításból dologi kiadásokra felügyeleti engedéllyel (-1,4 millió forint) került átcsoportosításra.

A jóváhagyott felújítási előirányzatból irodahelyiségek, az Ügyfélszolgálat előtti lépcső, tűzfali homlokzat szigetelése készült el.

Felhalmozási célú támogatási kölcsön nyújtás államháztartáson kívülre (lakáskölcsön) eredeti előirányzata 0 millió forint volt, módosított előirányzat 2,0 millió forint, amelyből a teljesülés 1,8 millió forint.

Bevételek eredeti előirányzata 3,0 millió forint, a módosított előirányzat 14,4 millió forint, teljesítés 14,5 millió forint volt.

A növekedés intézményi működési bevételből (3,3 millió forint), felhalmozási

és tőke jellegű bevételből selejtezett tárgyi eszköz értékesítésből (0,2 millió forint). NKA pályázatból (1,9 millió forint), kölcsönök visszatérítéséből (6,0 millió forint) tevődik össze.

A *költségvetési támogatás* eredeti előirányzata 715,1 millió forint, módosított előirányzata 760,3 millió forint, a teljesítés 760,3 millió forint volt.

A támogatás előirányzata a 2016/2008. (II.21.) Korm. hat. alapján (központi költségvetés céltartaléka terhére) a 13. havi illetmény és járulékai fedezetére (+17,5 millió forinttal), 5 % illetményemelésre a 2062/2008. (V.16.) Korm. határozat alapján (+22,2 millió forinttal), eseti kereset kiegészítésre 1040/2008. (VI.19.) és a 2253/2008.(XI.5.) Korm. határozatok alapján (+4,5 millió forint), OTKA pályázatból (+1,0 millió forinttal) összesen +45,2 millió forinttal növekedett.

A 2007. évi 11.1 millió forint *előirányzat maradvány* felhasználása kiemelt előirányzatonként az alábbiak szerint alakult:

Kötelezettség-vállalással terhelt előirányzat-maradvány: 1.0 millió forint

- Személyi juttatások: 0,2 millió forint,
- Munkaadókat terhelő járulékok: 0,1 millió forint,
- Dologi kiadások: 0,7 millió forint.

Kötelezettség-vállalással nem terhelt előirányzat-maradvány: 10.1 millió forint

- Dologi kiadások 10,1 millió forint.

A kötelezettség-vállalással nem terhelt előirányzat maradvány 10,1 millió forint a fejezet bevételi számlájára átutalásra került.

A 2008. évi előirányzat maradvány főbb jogcímei:

Kötelezettség-vállalással terhelt előirányzat maradvány: 4,6 millió forint

– Személyi juttatások	0,3 millió forint,
– Munkaadókat terhelő járulék	0,3 millió forint,
– Dologi kiadások	1,0 millió forint,
– Intézményi beruházás	3,0 millió forint.

Kötelezettség-vállalással nem terhelt előirányzat-maradvány: 1,9 millió forint

– Személyi juttatások	77 e.forint,
– Munkaadókat terhelő járulék	1,385 e.forint,
– Felújítás	52 e.forint,
– Intézményi beruházás	162 e.forint,
– Kölcsönök	200 e.forint.

Kincstári vagyonhasznosításból származó bevétel nem volt a 2008. évben. Az intézmény vállalkozási tevékenységet nem folytatott.

Függelék

A Történeti Levéltár munkatársainak válogatott – állambiztonsági iratokat hasznosító – publikációs jegyzéke*

ARGEJÓ ÉVA

A népbíráskodásról – interjú Zinner Tibor jogtörténésszel. *Kritika*, 2000/3. 21–23. o.

A hatalomnak alávetett test. Állambiztonsági játék a testtel. *Korall*, 2007. 27. 172-192. o.

BACZONI GÁBOR

Négy törvénysértő per utóélete. In: *Államvédelem a Rákosi-korszakban. Tanulmány és dokumentumok a politikai rendőrség második világháború utáni tevékenységéről.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Közelmúltunk hagyatéka – Állambiztonsági Történeti Tár/ Bp., Történeti Hivatal, 2000. 239–361. o.

Pár(t)viadal. A Magyar Államrendőrség Vidéki Főkapitányságának Politikai Rendészeti Osztálya, 1945–1946. In: *A Történeti Hivatal Évkönyve 2000-2001.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 2./ Bp., Történeti Hivatal, 2002. 79–110. o.

Péter Gábor (vélt) vetélytársai: Tömpe András és Villányi András. *Rubicon*, 2002/6–7. 12–15. o.

Államvédelmi szaklevéltár à la Péter Gábor (Társszerző: Gyarmati György). *Rubicon*, 2002/6–7. 30. o.

Egyesített Állambiztonsági Adattár – a SZOUD. (Társszerző: Bikki István) In: *Az átmenet évkönyve 2003.* /Trezor 3./ (Szerk.: Gyarmati György.) Bp., ÁBTL, 2004. 217–244. o.

BANK BARBARA

A mecseki láthatatlanok 1956. www.aprilisiifjak.hu/index. 2003. október 30.

A Mosonyi utcai toloncház és kapcsolatai különös tekintettel a recski táborra (1950) In: *Variációk. Ünnepi tanulmányok M. Kiss Sándor tiszteletére.* (Szerk.: Ötvös István.) Piliscsaba, PPKÉ BTK, 2004. 278–292. o.

* A felvett publikációk időhatárát a szerzőknek a Történeti Levéltárban töltött munkatársi jogviszonya, határozta meg.

A recski névsor. In: Sággy Gyula: *Recski rabok, a kövek árnyékában*. Bp., Recski K., 2004. 187–201. o.

A hatvani ferencesek és vasutasok megpróbáltatásai 1950. In: *A ferences lelkiesség hatása az újkori Közép-Európa történetére és kultúrájára*. 1–2. köt. (Szerk.: Óze Sándor, Medgyesy Schmikli Norbert.) Piliscsaba, METEM-PPKE BTK, 2005. 469–478. o.

Soproni egyetemisták a forradalomban. (Társszerző Szabó Róbert) In: *Nagy Imre élete és kora III. Tanulmány és forrásközlések*. (Szerk.: Némethné Dikán Nóra – Szabó Róbert – Vida István.) Bp., Nagy Imre Alapítvány, 2005. 403–427. o.

Az 1956-os forradalom Sopronban. (Társszerző: Tóth Imre) *Soproni Szemle*, 2006/3. 249–281. o.

A svábok megpróbáltatásai 1945-1953 között. In: *Háztörténetek – A dunántúli németek kulturális jellemzői*. (Szerk.: Márkusné Vörös Hajnalka, Mészáros Veronika.) Veszprém, Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, 2006. 309–322. o.

Mosonmagyaróvár, 1956 október: a forradalom hetének eseményei. (Társszerző: Szabó Róbert.) In: *Mosonmagyaróvár 1956*. (Szerk.: Lukácsi Zoltán, Vajk Ádám.) Győr, Egyházmegyei Levéltár, 2006. 9–26. o.

Néhány tisztázatlan kérdés a mosonmagyaróvári sortűzzel kapcsolatban. In: *Mosonmagyaróvár 1956*. (Szerk.: Lukácsi Zoltán, Vajk Ádám.) Győr, Egyházmegyei Levéltár, 2006. 51–62. o.

„Aki nincs velünk, az ellenünk van!” - kitelepítő táborok Magyarországon 1950-1953. In: *Hortobágyi kényszermunkatáborok 1950-1953 között*. Bp., Konrad Adenauer Alapítvány, 2006. 13–25. o.

Scicksalsprüfungen der Schwaben zwischen 1945 und 1953. In: *Hausgeschichten – Studien zur ungarndeutschen Kultur in Transdanubien*. (Szerk.: Tünde Radek, Anikó Szilágyi.) Veszprém, Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, 2006. 119–132. o.

A „nép nevében” halál. Páter Vezér Ferenc és a pálosszentkúti ügy. (Társszerző: Soós Viktor Attila) In: *Decus Solitudinis Pálos évszázadok. Művelődéstörténeti műhely, rendtörténeti konferenciák*. 4/1. (Szerk.: Óze Sándor, Sarbak Péter.) Bp., Szent István Társulat, 2007. 264–272. o.

Hatvani férfiak internálása Recskre. In: *Kitaszítottak III. Családok munkatáborokban*. (2). (Szerk.: Hantó Zsuzsa.) Bp., Magyar Ház, 2007. 158–167. o.

Mindszenty József bíboros és hercegprímás, esztergomi érsek ügyével kapcsolatos személyek sorsa (börtön, internálás, kitelepítés). In: *„Isten szolgája”: emlékkonferencia Mindszenty József bíboros életéről és munkásságáról*. Budapest, Parlament, 2006. november 4. (Szerk.: Agócs Sándor.) Lakitelek, Antológia K., 2007. 67–77. o.

In memoriam Zimányi Tibor. www.gondola.hu 2007/8.

A svábság megpróbáltatásai Magyarországon, avagy mi a neved és a nemzetiséged 1944-1953. In: *Tolerancia?* (Szerk.: Bertók Rózsa, Barcsi Tamás, Bécsi Zsófia). Pécs, Ethosz, 2008. 111-123. o.

BARACSI ERZSÉBET

A Repülő Egyetem történetének kutatási problémái. *Valóság*, 1999/11. 79–83. o.

Állambiztonsági oktatófilmek a Történeti Levéltárban. In: *Az átmenet évkönyve 2003.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 329–338. o.

Az élmunkás tragédiája. Egy Madách-átirat az ötvenes évekből. (Forrásközlés). *Magyar Napló*, 2005/12. 22–27. o.

BARÁTH MAGDOLNA

Az MSZMP ideiglenes vezető testületeinek jegyzőkönyvei. V. köt. 1956. november 14. – 1957. június 26. (Társszerkesztő: Feitl István, Ripp Zoltán és Németh János) Bp., Napvilág K., 1998. 567 o.

A szovjet nagykövet 1954. őszi beszélgetései. In: *Évkönyv VI. 1998.* (Szerk.: Litván György.) Bp., 1956-os Intézet, 1998. 119–141. o.

Kiszeljov szovjet nagykövet beszélgetései Nagy Imrével és Gerő Ernővel 1954 elején. *Múltunk*, 1998/1. 218–241. o.

Kiszeljov három beszélgetése Nagy Imrével 1953 nyarán. *Társadalmi Szemle*, 1998/3. 103–117. o.

Levelek a frontról, 1944. Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Farkas Mihály és Vas Zoltán levelezése. *Századok*, 1998/3. 633–700. o.

A halálos ítélet hiba volt. Angol kommunisták Nagy Imre kivégzéséről. *Rubicon*, 1998/4–5. XIII–XV. o.

Az öreg Gerő és "holdudvara". *Beszélő*, 1998/12. 90–93. o.

Gerő Ernő értékelése az 1956. októberi eseményekről. (Forrásközlés). *Múltunk*, 1999/1. 138–169. o.

Az MDP vezetése és a rehabilitáció (1953–1956). *Múltunk*, 1999/ 4. 40–97. o.

"Valaki figyel". Feljelentett pártvezérek. *Beszélő*, 1999/11. 50–56. o.

"Erdély kérdéséről", 1955. Rákosi és Andropov beszélgetése a magyar–román viszonyról. *Kritika*, 1999/12. 32–33. o.

Gerő Ernő a Belügyminisztérium élén, 1953-1954. In: *A Történeti Hivatal Évkönyve 1999.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 1./ Bp., Történeti Hivatal, 1999. 147–166. o.

A Belügyminisztérium "megtisztítása" a volt ÁVH-soktól, 1956–1962. In: *Évkönyv VII. 1999. Magyarország a jelenkorban.* (Szerk.: Rainer M. János, Standeisky Éva.) Bp., 1956-os Intézet, 1999. 95–108. o.

A hároméves tervtől az ötéves tervig. Irányváltás az MKP gazdaságpolitikájában. In.: *Fordulat a világban és Magyarországon 1947–1949.* (Szerk.: Feitl István, Izsák Lajos, Székely Gábor.) Bp., Napvilág K., 2000. 301–317. o.

Gerő Ernőné Fazekas Erzsébet (1900–1967) In: *Asszonyorsok a 20. században.* (Szerk.: Balogh Margit, S. Nagy Katalin.) Bp., BME Szociológia és Kommunikáció Tanszék – Szociális- és Családügyi Minisztérium Nőképviselési Titkársága, 2000. 275–287. o.

Az ÁVH és az 1950-es évek rehabilitációs eljárásai. In: *Államvédelem a Rákosi-korszakban. Tanulmány és dokumentumok a politikai rendőrség második világháború utáni tevékenységéről.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Közelmúltunk hagyatéka – Allambiztonsági Történeti Tár/ Bp., Történeti Hivatal, 2000. 187–202. o.

Gorbacsov tárgyalásai magyar vezetőkkel. Dokumentumok az egykori SZKP és MSZMP archívumaiból, 1985–1991. (Társszerkesztő: Rainer János) Bp., 1956-os Intézet, 2000. 368 o.

Pártközi kapcsolatok MKP-SZK(b)P 1943–1947. *Századok*, 2000/6. sz. 1335–1360. o.

Két összefoglaló a magyar-szovjet jóvátételi tárgyalásokról (1945). (Társszerző: Feitl István) *FONS*, 2000/3. 361–379. o.

Gerő Ernő és a "tiszta lap" politikája. *Múltunk*, 2001/1. 3–58. o.

Szovjet nagyköveti iratok Magyarországról 1953–1956. Kiszjeljov és Andropov titkos jelentései. (Szerk.) Bp., Napvilág K., 2002. 376 o.

Rákosi Mátyás. Visszaemlékezések 1892–1925. 1-2. köt. (Szerk.: Feitl István, Gellériné Lázár Márta, Sipos Levente.) (többekkel közösen sajtó alá rendezte, jegyzetelte) Bp., Napvilág K., 2002. 976 o.

Csendes elbocsátások. A felelősség kérdése, 1962. *Rubicon*, 2002/6–7. sz. 41–44. o.

Szovjetunió és Magyarország, 1988–1991. Valóságérezkelés – illúziókkal. *História*, 2002/7. 17–19. o.

Andropov jelentése. A szovjet nagykövet és a magyar belpolitika, 1956. március–október. *Rubicon*, 2002/11–12. 9–14. o.

Két szovjet diplomáciai irat a magyar-román kapcsolatokról. A magyar-román viszony – szovjet szemmel, 1954–1964. *Múltunk*, 2003/3. 211–258. o.

“Hogy mi történik az SZKP-ban, az nem csupán az SZKP belügye.” Kádár János reagálása az SZKP KB Hruscsov leváltásáról hozott határozatára. (Forrásközlés). *ArchivNet* 3. évf. (2003.) www.archiv.net.hu. 2003/5.

Kádár, Hruscsov, Brezsnyev. Szovjet külügyi dokumentumok a magyar pártvezetés reakciójáról Ny. Sz. Hruscsov leváltására. *Történelmi Szemle*, 2003/3–4. 331–349. o.

A magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság jegyzőkönyvei 1945–1947. (Bevezető) (Sajtó alá rendezte és jegyzetelte Cseh Gergő Bendegúzzal, Figder Évával, Szücs Lászlóval, Vass Istvánnal közösen) (Szerk.: Feitl István.) Bp., Napvilág K., 2003. 453 o.

Magyarország a szovjet diplomáciai iratokban, 1957–1964. In: *Múlt századi hétköznapiak. Tanulmány a Kádár-rendszer kialakulásának időszakáról.* (Szerk.: Rainer M. János.) Bp., 1956-os Intézet, 2003. 55–89. o.

Gerő Ernő, a “hídverő” miniszter. In: *Közlekedés a Kárpát-medencében.* Újabb kutatási eredmények. (Főszerk.: Katona András.) Bp., Közlekedési Múzeum, 2003. 181–188. o.

Gerő Ernő 1898–1980. In: *Szürke eminenciások a magyar történelemben.* (Szerk.: Szentpéteri József.) Bp., Kossuth K., 2003. 200–203. o.

Dokumentü iz arhivov: rassztatyszja sz obsim proslüm. In: *Centralno-Jevropejszkij Jezsegodnyik 2003.* Szosztavitel: Kiss Ilona. Moszkva, LOGOSZ, 2003. 317–344. o.

A hatalom sáncain kívül. Gerő Ernő életének utolsó évtizedei. In: *Évkönyv XII. 2004. Magyarország a jelenkorban.* (Szerk.: Rainer M. János, Standeisky Éva.) Bp., 1956-os Intézet, 2004. 269–290. o.

Magyarország és a Szovjetunió. In: *A “hatvanas évek” Magyarországon.* Tanulmány. (Szerk.: Rainer M. János.) Bp., 1956-os Intézet, 2004. 31–62. o.

Az állambiztonsági iratok selejtezése, megsemmisítése. In: *Az átmenet évkönyve 2003.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 255–279. o.

Mennyi az annyi? A magyar jóvátétel. In: *Száz rejtély a magyar kommunizmus történetéből.* (Főszerk.: Halmos Ferenc.) Bp., Gesta K., 2004. 8–9. o.

Az internálótáborok felszámolása. *História*, 2004/1. 14. o.

Az ÁVH. *História*, 2004/1. 15. o.

Nemzetpolitika és kormány. (Társszerző: Feitl István) (Forrásközlés). *ArchivNet* 4. évf. (2004) www.archivnet.hu 2004/2.

Magyarország és a Szovjetunió. *Rubicon*, 2004/8–9. 16–23. o.

A Rákosi-korszak csúcsvezetői az 1960-as években. *Rubicon*, 2004/8–9. 43–48. o.

A Moszkvába menekült magyar pártvezetők 1956. október végi – november eleji tevékenységéről. *Múltunk*, 2005/1. 272–296. o.

Szovjet–magyar csúcstalálkozó, 1953. december 3–4. *Levéltári Közlemények*, 2005/2. 253–268. o.

Adalékok a szovjetek Mindszenty-képéhez. *Vasi Szemle*, 2005/4. 499–504. o.

Vengerszkije Vojennoplennüje v SZSZSZR. Dokumenti 1941–1953 godov. (Társszerkesztő: V. L. Voroncov, A. R. Jefimenko, Ny. Sz. Tarhova, Varga Éva, Seres Attila.) Moszkva, ROSSZPEN, 2005. 543 o.

Iratok a magyar–szovjet kapcsolatok történetéhez 1944. október – 1948. június. Dokumentumok. (Bev.) (Szerk.: Vida István.) Budapest, Gondolat Kiadó, 2005. 5–24. o.

Magyar–szovjet kapcsolatok 1944–1953 között. In: *A magyar–oroszk kapcsolatok tizenkét évszázada.* Az ELTE Russzusztikai Központ 2005. május 26-i ünnepi konferenciájának előadásai. Bp., ELTE Russzusztikai Központ, 2005. 67–72. o.

A snagovi foglyok. Nagy Imre és társai Romániában. Iratok. Összeáll., bev. Sípos Leventével közösen. Bp., Napvilág K. – Magyar Országos Levéltár, 2006. 464, 16 o.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottságának jegyzőkönyvei 1957. július 2. – december 28. (Szerkesztette, jegyzetelte, bevezetőt írta Feitl Istvánnal közösen.) Bp., Napvilág K. – Magyar Országos Levéltár, 2006. 1136 o.

Sub clausula 1956. Dokumentum a forradalom történetéhez. (Szerk.: Gecsényi Lajos, Máthé Gábor.) (Összeáll., jegyz.) Bp., Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 2006. 764 o.

Krónika 1956. (Társszerző) (Főszerk.: Izsák Lajos; Szerk.: Stemler Gyula.) Bp., Kossuth K. – Tekintet Alapítvány, 2006. 256 o. .

A XX. kongresszus után. In: *1956 okai, jelentősége és következményei.* (Szerk.: Pál Lajos, Romsics Ignác; Előszó: Gecsényi Lajos. Bevezető: Romsics Ignác.) Bp., Magyar Történelmi Társulat, 2006. 57-80. o.

Szovjet kézi vezérlés az első Nagy Imre kormány idején. In: *Nagy Imre és kora. Tanulmány, forrásközlések IV.* (Szerk.: Sipos Levente.) Bp., Nagy Imre Alapítvány, 2006. 153-180. o.

Gerő Ernő és Nagy Imre vitája, 1947-1949. In: *1956 és a magyar agrártársadalom.* (Szerk.: Estók János.) Bp., Magyar Mezőgazdasági Múzeum, 2006. 67-80. o.

Rákosiék és a XX. Kongresszus. *História*, 2006/2. 24. o.

Az SZKP XX. kongresszusa a legújabb orosz szakirodalom tükrében. *Múltunk*, 2006/2. 177-200. o.

Hruscsov titkos beszéde. Az SZKP XX. Kongresszusának zárt ülése. *Rubicon*, 2006/2-3. 8-9. o.

Szovjet dokumentum Kádár Jánosnak és Marosán Györgynek az SZKP vezetőivel folytatott 1957. szeptember 25-i megbeszéléséről. *Századok*, 2006/5. 1289-1304. o.

Az ÁVH. *História*, 2006/6-7. 30. o.

A szocialista tábor és a Szovjetunió. *História*, 2006/6-7., 69-73. o.

Korlátozott szuverenitás. Szovjet politikai kontroll a katonai intervenció után. *Rubicon*, 2006/9. 46-53. o.

Magyar-szovjet kapcsolatok az SZKP XX. kongresszusától a forradalomig. In: *ÁVH — Politika — 1956. Politikai helyzet és az állambiztonsági szervek Magyarországon, 1956.* (Szerk.: Okváth Imre.) /Közelmúltunk hagyatéka/ Bp., ÁBTL, 2007. 13-44. o.

A Gazdasági Bizottság 1956-1957-ben. *Levéltári Közlemények* 2007/2. 213-251. o.

A KGB. Szerovtól Krucskovig. Állambiztonság a Szovjetunióban. *Rubicon* 2007/3. 72-79. o.

Temetés, újratemetés — rehabilitáció (1949-1964). *História* 2007/8. 25-30. o.

A forráskiadás és a tudományos kutatás súlypontjai a Történeti Levéltárban. A levéltári anyag feldolgozásának egy évtizede. (Társszerző: Gyarmati György). *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/4.

<http://www.betekinto.hu>

Kényszerek és választások. Viszontagságos világ a Szovjetunióban. *Rubicon*, 2008/1. 50–59. o.

Sub Clausula 1920, 1947. Dokumentumok két békeszerződés – Trianon, Párizs – történetéből. (Szerk.: Gecsényi Lajos, Máthé Gábor). Összeállította és jegyzetekkel ellátta: Baráth Magdolna, Katona Csaba. Bp., Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2008. 1324 o.

Soviet Counsellors at the Hungarian State Security Organs. In: *NKVD/KGB Activities and Cooperation with other Secret Services in Central and Eastern Europe 1945–1989.* (Ed. Grúňová, A.) Bratislava, Nation's Memory Institut, 2008. 87–99. o.

Sovietski poradcovia v orgánoch maďarskej štátnej bezpečnosti. In: *Aktivity NKVD/KGB a ich spolupráca s tajnymi službami v strednej a východnej Európe 1945–1989.* (Ed. Grúňová, A.) Bratislava, Ústav Parmati Národa, 2008. 83–94. o.

Az SZKP megbízottainak magyarországi tevékenysége a szovjet katonai beavatkozást követően. In: *Megtorlások évszázada. Politikai terror és erőszak a huszadik századi Magyarországon.* (Szerk.: Szederjesi Cecília). Salgótarján–Bp., Nógrád Megyei Levéltár–1956-os Intézet, 2008. 67–74. o.

A politikai rendőrség újjászervezése 1956 után. *Történelmi Szemle*, 2008/ 4. 535–563. o.

„Mi igenis büszkék vagyunk az Államvédelmi Hatóság harcos munkájára”. *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2008/1. <http://www.betekinto.hu>

Kádár János el nem küldött levele Leonyid Brezsnyevnek. *ArchivNet* 2008/6. www.archivnet.hu

Magyarország és Ausztria 1945–1956 közötti kapcsolatainak történetéről. (Recenzió) *Múltunk*, 2008/3. 285–290. o.

Szovjet tanácsadó feljegyzései Magyarországról, 1950. *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata*, 2008/4. <http://www.betekinto.hu>.

A forráskiadás és a tudományos kutatás súlypontjai a Történeti Levéltárban. In: *Tíz év után. A Történeti Levéltár egy évtizede*. Bp., Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2008. 26-36. o. (Gyarmati Györggyel közösen)

BIKKI ISTVÁN

Az ideiglenes Kádár-kormány. In: Huszár Tibor–Szabó János: *Restauráció vagy kiigazítás. A kádári represszió intézményesülése 1956–1962*. Bp., Zrínyi K., 1999. 241–318. o.

A „Lord-akció”. In: *A Történeti Hivatal évkönyve, 1999*. (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 1./ Bp., Történeti Hivatal, 1999. 231–250. o.

A magyar levéltártörténet kronológiája 1000–2000. (Közrem.) (Szerk.: Dóka Klára – Réfi Oszkó Magdolna – Müller Veronika.) Bp., Magyar Országos Levéltár, 2000. 381 o.

A „Lord-akció”. Vérgőzös tervek az ellenség leszerelésére. In: *Száz rejtély a magyar kommunizmus történetéből*. (Főszerk.: Halmos Ferenc.) Bp., Gesta K., 2004. 152–153. o.

Egyesített Állambiztonsági Adattár – a SZOUD. (Társszerző: Baczoni Gábor) In: *Az átmenet évkönyve 2003*. (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 217-234. o.

A korona hazahozatala. *História*, 2000/5–6. 29–30. o.

A politikai rendőrség újjászervezése és működése, 1956–1962. *Rubicon*, 2002/6–7. 36–40. o.

A berlini válság hatása a magyar belügyben. *Rubicon*, 2004/8–9. 23. o.

Titkos állambiztonsági eszköztár: Egy gondolatrendőrség operatív eszközei és módszerei. *Rubicon* 2007/3. 36-37. o.

A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának 1957–1958. évi jegyzőkönyvei. *Levéltári Közlemények*, 1998/1–2. 232–234. o. (recenzió)

BIKKINÉ BALSÁI JOLÁN

Állományvédelem a Történeti Levéltárban. In: *Az átmenet évkönyve 2003*. (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 295–299. o.

BORECZKY BEATRIX

Központi szervek: 1950-1970. /A magyar állam szervei/ (Szerk.) (Szerzők: Alföldi Vilma et al.) Bp., Magyar Országos Levéltár, 1993. 657. o.

Az Államvédelmi Hatóság szervezete, 1950–1953. In: *A Történeti Hivatal Évkönyve, 1999.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 1./ Bp., Történeti Hivatal, 1999. 91–114. o.

Fegyelmi ügyek az Államvédelmi Hatóságnál In: *A Történeti Hivatal Évkönyve 2000–2001.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 2./ Bp., Történeti Hivatal, 2002. 215–232. o.

BORVENDÉG ZSUZSANNA

Kémkedésbe konspirált költő – Tumbász Ákos In: *A Történeti Hivatal évkönyve 2000–2001.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 2./ Bp., Történeti Hivatal, 2002. 267–277. o.

CSERÉNYI-ZSITNYÁNYI ILDIKÓ

Hadsereg és forradalom – 1956. *Hadtörténelmi Közlemények*, 1999/4. 824–850. o.

„A hazáért mindhalálig!” A magyar tisztikar ellen irányuló perek, 1945-1953. In: *Katonai perek 1945–1958. Tanulmány a fegyveres testületek tagjai elleni megtorlásokról a hidegháború kezdeti időszakában.* (Szerk. Okvath Imre.) /Közelmúltunk hagyatéka – Állambiztonsági Történeti Tár / Bp., Történeti Hivatal, 2001. 173–197. o.

A Magyar Néphadsereg karhatalmi célú alkalmazása az 1956-os forradalom kezdetén. In: *A Történeti Hivatal Évkönyve 2000–2001.* (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 2./ Bp., Történeti Hivatal, 2002. 257–265. o.

Egy „titkos háború” természete. *Hadtörténelmi Közlemények*, 2002/4. 1086–1101. o.

A Magyar Néphadsereg feladatai és tevékenysége a forradalom időszakában. In: „*Tizenhárom nap, amely...*”. *Tanulmány az 1956-os forradalom és szabadságharc történetéből.* (Szerk. Horváth Miklós.) Bp., Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2003. 113–129. o.

Bagón dohányt. Az ÁVH bizalmas pénzügyi forrásai. In: *Száz rejtély a magyar kommunizmus történetéből.* (Főszerk.: Halmos Ferenc.) Bp., Gesta K., 2004. 686–9. o.

A legdrágább akasztás. A Rajk-per költségei. In: *Száz rejtély a magyar kommunizmus történetéből.* (Főszerk.: Halmos Ferenc.) Bp., Gesta K., 2004. 70-71. o.

Adalékok egy félbehagyott koncepció történetéhez. In: *Variációk. Ünnepi tanulmány M. Kiss Sándor tiszteletére.* (Szerk.: Ötvös István.) Piliscsaba, PPKE BTK, 2004. 293–308. o.

Államvédelmi szempontból aggályos. (Forrásközlés). *ArchivNet* 4. évf. (2004) www.archivnet.hu 2004/2.

Adalékok egy szabotázsper módszertanához. *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő*

folyóirata. 2008/1. <http://www.betekinto.hu>

CSEH GERGŐ BENDEGÚZ

Adalékok a magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság szervtörténetéhez. *Levéltári Szemle*, 1998/4. 16–24. o.

Számítógépes iratfeldolgozás a Történeti Hivatalban. In: *A Történeti Hivatal évkönyve 1999.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 1./ Bp., Történeti Hivatal, 1999. 61–70. o.

A magyarországi állambiztonsági szervek intézménytörténeti vázlata, 1945–1990. In: *A Történeti Hivatal évkönyve 1999.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 1./ Bp., Történeti Hivatal, 1999. 73–89. o.; Utánközlés: *Múlt-kor. Történelmi portál.* 2. évf. 2007/1. Képek, korok, kódok. www.mult-kor.hu

Zárt, bizalmas, számozott. Tájékoztatáspolitikai és cenzúra, 1956–1963. (Dokumentumok). (Társszerkesztő: Kalmár Melinda és Pór Edit) Bp., Osiris K., 1999. 541 o.

A Szövetséges Ellenőrző Bizottság 1945. augusztus 22-i ülésének jegyzőkönyve. *Történelmi Szemle*, 2000/3–4. 393–405. o.

Documents of the Meetings of the Allied Control Commission for Hungary 1945–47. (Válogatta, szerkesztette, bevezetőt és előszót írta, jegyzetelte) /Iratok a magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság történetéhez, 1945-1947./ Bp., MTA Jelenkorkutató Bizottsága, 2000. p. 456

A levéltárak helye az információs társadalomban, a levéltári anyag informatikai feldolgozása. (Társszerzők: Körmeny Lajos, Németh István, Rádi Péter, Reisz T. Csaba, Szőke Zoltán) *Levéltári Szemle*, 2001/1. 4–36. o.

Digitalizálás a levéltárakban. (Társszerző: Körmeny Lajos, Rác György) *Levéltári Szemle*, 2002/3. 3–18. o.

Állambiztonsági helyzetjelentés az 1956-os forradalom tizedik évfordulóján In: *A Történeti Hivatal Évkönyve 2000–2001.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 2./ Bp., Történeti Hivatal, 2002. 279–301. o.

A magyarországi Szövetséges Ellenőrző Bizottság jegyzőkönyvei, 1945–1947. (Sajtó alá rendezte, jegyzetelte Baráth Magdolnával, Figder Évával, Szücs Lászlóval, Vass Istvánnal közösen). (Szerk.: Feitl István.) Bp., Napvilág K., 2003.

Zárt, bizalmas, számozott II. Irodalom-, sajtó- és tájékoztatáspolitikai 1962–1979. Dokumentumok. (Társszerkesztő: Krahulcsán Zsolt, Müller Rolf és Pór Edit). Bp., Osiris K., 2004. 720 o.

Informatika a Történeti Levéltárban. (Társszerző: Lux Zoltán) In: *Az átmenet évkönyve 2003.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 283–294. o.

Az 1990 előtt keletkezett iratok kutatásáról a Történeti Levéltárban. *Sic Itur Ad Astra*, 2005/3–4. 293–303. o.

Állambiztonsági iratok digitalizálása. In: *Magyar Levéltárosok Egyesülete 2004. évi vándorgyűlése*. Bp., Magyar Levéltárosok Egyesülete, 2006. 106-113.

Állományvédelmi problémák az állambiztonsági iratok kezelésében. In: *Magyar Levéltárosok Egyesülete 2004. évi vándorgyűlése*. Bp., Magyar Levéltárosok Egyesülete, 2006. 155-163.

Az állambiztonsági iratok pusztulása 1956-ban (Forrásközlés). *Levéltári Szemle*, 2006/3 3-15. o.

Oxfordi egyetemisták két útja a magyar forradalomba. (Forrásközlés). *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/1. <http://www.betekinto.hu>

A levéltári anyag feldolgozásának egy évtizede. *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/4. <http://www.betekinto.hu>

Magyarországról - Dániából. *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2008/3. <http://www.betekinto.hu>

FIGDER ÉVA

Brit jelentés a magyar politikai rendőrségről 1946-ban. (Társszerző: Palasik Mária) In: *A Történeti Hivatal évkönyve 1999*. (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 1./ Bp., Történeti Hivatal, 1999. 167–188. o.

GYARMATI GYÖRGY

"Itt csak az fog történni, amit a kommunista párt akar!" Adalékok az 1947. évi országgyűlési választások történetéhez. *Társadalmi Szemle*, 1997/8–9. 151–167. o.

Rákosi Mátyás: *Visszaemlékezések, 1940–1956. I-II. köt.*(többekkel közösen sajtó alá rendezte, jegyzetelte) Bp., Napvilág K., 1997. 1123 o.

Káderpolitika a Rákosi-korszak tanácsrendszerében, 1950–1953. *Magyar Tudomány*, 1998/10. 1183–1194. o.

Március hatalma – a hatalom márciusa. Fejezetek március 15. ünneplésének történetéből. Bp. Paginarum K., 1998. 230 o.

A Történeti Hivatal évkönyve, 1999. (Szerk.) /Trezor 1./ Bp., Történeti Hivatal, 1999. 312 o.

Kádár János és a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága. Fordulat és folyamatosság a kommunista párt politikájában, 1948-ban. In: *A Történeti Hivatal évkönyve, 1999*. (Szerk.) /Trezor 1./ Bp., Történeti Hivatal, 1999. 115–145. o.

Bibó István és a hazai szamizdat születése. In: *“Képzeltetek embert”*. *Tanulmány Schlett István 60. születésnapjára*. Bp., Korona – ELTE ÁJK Politológia Tanszék, 1999. 89–95. o.

Conceptual Changes on Central European Integration in Hungarian Political Thinking, 1920–1948. In: *Geopolitics in the Danube Region. Hungarian Reconciliation Efforts, 1848–1998*. Ed. by Ignác Romsics & Béla K. Király. Bp., Central European University Press, 1999. pp. 201–226.

Aussiedlung der Deutschen aus Ungarn 1945–1947. In: *Erzwungene Trennung. Vertreibungen und Aussiedlungen in und aus der Tschechoslowakei 1938–1947 im Vergleich mit Polen, Ungarn und Jugoslawien*. Hrsg: Detlef Brandes, Edita Ivanickova, Jiri Pesek. Essen, Klartext Verlag, 1999. S. 271–275.

A Mindszenty ügy "diplomáciai" rendezésének kudarca. *Történelmi Szemle*, 2000/1. 69–90. o.

Államvédelem a Rákosi-korszakban. Tanulmány és dokumentumok a politikai rendőrség második világháború utáni tevékenységéről. (Szerk.) /Közelmúltunk hagyatéka – Állambiztonsági Történelmi Társaság/ Bp., Történelmi Hivatal, 2000. 366 o.

Ha tied az ÁVO – tied a hatalom. A politikai rendőrség tevékenysége, 1947–1948-ban. In: *Államvédelem a Rákosi-korszakban. Tanulmány és dokumentumok a politikai rendőrség második világháború utáni tevékenységéről*. (Szerk.) /Közelmúltunk hagyatéka – Állambiztonsági Történelmi Társaság/ Bp., Történelmi Hivatal, 2000. 97–133. o.

A társadalom közérzete a fordulat évében. Közvélemény-kutatások és ÁVO-hangulatjelentések 1948-ban. In: *Fordulat a világban és Magyarországon, 1947–1949*. (Szerk: Feitl István, Izsák Lajos, Székely Gábor.) Bp., Napvilág K., 2000. 118–137. o.

A kampányszocializmus állama. In: *A magyar államiság első ezer éve*. (Szerk: Font Márta, Kajtár István.) Pécs, PTE, 2000. 239–264. o.

A politika rendőrsége a Rákosi-korszakban, 1945–56. *Beszélő*, 2000/9–10. 85–94. o.

A politika rendőrsége a Rákosi-korszakban. In: *Magyar társadalomtörténelmi olvasókönyv 1944-től napjainkig*. (Vál., szerk. Valuch Tibor.) Bp., Argumentum – Osiris K., 2004. 652–664. o.

Magyarország a 20. század második felében. In: *Magyarország millenniumi története*. (Főszerk: Tóth István György.) Bp., Osiris K., 2001. 557–640. o.

A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953–1956. I. köt. Az 1953. július 28. és az 1954. június 22. közötti ülések. Összeáll. Kajári Erzsébet. (Szerk.: S. Varga Katalinnal közösen) /Állambiztonsági Történelmi Társaság/ Bp., Történelmi Hivatal, 2001. 880 o.

Kádár János, a rendőrfőnök és belügyminiszter. In: *Ki volt Kádár? Harag és részrehajlás nélkül a Kádár-életútról*. (Szerk: Rác Árpád.) /Aquila könyvek/ Bp., Rubicon, 2001. 34–39. o.

A Történelmi Hivatal évkönyve, 2000–2001. (Szerk.) /Trezor 2./ Bp. Történelmi Hivatal, 2002. 415 o.

Péter Gábor fiatalsága, 1906–1945. Kutatási gondok az ÁVH-főnök életrajzában feltárásában

In: *A Történeti Hivatal Évkönyve 2000–2001.* (Szerk.) /Trezor 2./ Bp., Történeti Hivatal, 2002. 25–78. o.

Rajk László a miskolci pogromról –1946. (Dokumentumközlés Kutrucz Katalinnal közösen) *Magyar Napló*, 2002/2. 41–44. o.

Péter Gábor és az ÁVH-birodalom. *Rubicon*, 2002/6–7. 4–10. o.

Államvédelmi szaklevéltár à la Péter Gábor. (Társszerző: Baczoni Gábor) *Rubicon*, 2002/6–7. 30. o.

Messziről jött ügynök azt mond, amit akar... Magyar–magyar kapcsolat a szocializmus évtizedeiben (Társszerző: Kádár Zsuzsa). *Rubicon*, 2002/6–7. 45–46.

Pártrendszer és választások Magyarországon, 1945–1949. In: „*Jöjj el szabadság!*” Bihari Mihály egyetemi tanár 60. születésnapjára készült ünneplő kötet. (Szerk.: Pesti Sándor, Szabó Máté.) Bp., Rejtjel K., 2003. 197–213. o.

La Hongrie de la deuxième guerre mondiale jusqu'à nos jours (1945–2000). In: *Mil ans d'histoire Hongroise.* (Édité par István György Tóth) Budapest, Corvina – Osiris K., 2003. pp. 599–682.

Az átmenet évkönyve 2003. (Szerk.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 421 o.

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára első (csonka) éve. (Könyáné Kutrucz Katalinnal közösen). In: *Magyarország politikai évkönyve 2003-ról.* (Szerk. Sándor Péter et al.) Bp., Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2004. 631–644. o.

Toll – ecset – pokoljárás. Dietrich Adolf festő polgári életpályája, 1869–1953. *Duna-Part*, 2004/2. 54–60. o.

Hallgat a felszín, fecseg a mély. Szemelvények a politikai rendőrség, illetve a nekik dolgozó ügynökök jelentéseiből, 1960–1967. *Rubicon*, 2004/8–9. 30–35. o.

Kamasznyár '68. Magántörténelem és ügynökjelentések. *Rubicon*, 2004/8–9. 64–70. o.

A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953–1956. II. köt. Az 1954. július 13. és az 1955. április 8. és az 1955. április 13. és 1955. december 9. közötti ülések; két kötetben. Összeáll. Kajári Erzsébet. (Szerk.: S. Varga Katalinnal közösen) /Állambiztonsági Történeti Tár 1./ Bp., ÁBTL, 2005. 1059 o.

Ügynöklisták árnyékában. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára az átépítés évében (2004). (Könyáné Kutrucz Katalinnal közösen) In: *Magyarország politikai évkönyve 2004-ről.* (Szerk. Sándor Péter et al.) Bp., Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2005. 378–391. o.

Vámunió, föderáció – új nagyhatalom? Duna-menti kisállamok különbéke-víziói a második világháború után. In: *Évkönyv, XIII. 2005. A demokrácia reménye. Magyarország, 1945.* (Szerk: Rainer M. János, Standeisky Éva.) Bp., 1956-os Intézet, 2005. 29–53. o.

Március és október kultusza. *Rubicon*, 2005/8. 62–66. o.

Hungary in the Second Half of the Twentieth Century. In: *A Concise History of Hungary*. Ed. by István György Tóth. Budapest, Corvina–Osiris, 2005. pp. 549–634.

Hungary's Parliament. One Hundred and Fifty Years of Eminence. (with Daniel Szabó) In: *The Hungarian National Assembly*. Ed. by István Selley. Budapest, 2005. pp. 9–26.

Un Siècle et Demi du Parlement Hongrois, 1848-1898. (with Daniel Szabó) In: *L'Assemblée Nationale Hongroise*. Réd: Júlia Lenkei. Budapest, 2005. pp. 9-26.

Hungary's Parliament. One Hundred and Fifty Years of Eminence (with Dániel Szabó). In: *The Hungarian National Assembly*. (Ed. By István Selley). Budapest, Office of the National Assembly, 2006. p. 9-26

Die Geschichte der Staatssicherheitsbehörde (ÁVH) vor 1956. *Europäische Rundschau* 2006/3. S. 21-34.

Les causes de l'explosion en Hongrie en 1956. Matériaux pour l'histoire de notre temps. (Budapest 1956 au prisme des nouvelles sources.) *Nanterre, BDIC*, Juillet – Septembre 2006 - N°83. p. 29-39.

Vámunió, föderáció – új nagyhatalom? (Duna menti kisállamok „különbéke” víziói a második világháború után) *Korunk*, 2006/2. 18-32. o. Utánközlés: *Történelmünk a Kárpát-medencében (1926-1956-2006.)* (Szerk.: Kovács Kiss György.) Kolozsvár, Komp-Press K., 2006. 39-59. o.

A robbanást gerjesztő motívumok Magyarországon, 1956 őszén. *Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle* 2006/4. 399-405. o.

Töprengések 1956 októberéről. *Múltunk*, 2006/4. 46-60. o.

Nagyapa rádiója. *Korunk*, 2006/6. 72-75. o.

A „fasiszta csöcselék” legendája. *Rubicon*, 2006/9. 72-73. o.

Kossuth-címeres forradalom 1956-ban. *2000*, 2006/10. 13-25. o.

A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953–1956. III. köt. Az 1956. január 18. és 1956. május 4. és az 1956. május 21. és 1956. október 15. közötti ülések; két kötetben. Összeáll. Kajári Erzsébet. (Szerk.: S. Varga Katalinnal közösen) /Állambiztonsági Történelmi Tár 1./ Bp., ÁBTL, 2006. 1001. o.

Vác '56. Vác 1956-ban és a megtorlás időszakában. Forrásgyűjtemény. 1-2. köt. Közread.: Böőr Lászlóval és Horváth M. Ferencsel közösen. /Váci Történelmi Tár/ Vác, Vác Város Levéltára, 2006. 1177 o. ;

Váci krónika az 1956-os forradalomról. (Bevezető tanulmány) In: *Vác '56. Vác 1956-ban és a megtorlás időszakában.* Forrásgyűjtemény. 1. köt. (Szerk.: Horváth M. Ferenc.) Vác, Vác Város Levéltára, 2006. 41-81. o.

Magyarország története 1956-tól 2000-ig. In: *A magyarság története*. (Pannon enciklopédia). 2. kiad. (Főszerk.: Kuczka Péter; Szerk.: Pávai Patak Márta, Száraz M. György.) Bp., Urbis K., 2006. 342-376. o.

A politikai rendőrség útja 1956-hoz. (A megszüntetve megőrzött ÁVH). In: *1956 okai, jelentősége és következményei*. (Szerk.: Pál Lajos, Romsics Ignác.) Bp., MTT, 2006. 21-36. o.

Kossuth-címeres forradalom 1956-ban. In: *1956 az újabb történeti irodalomban*. (Szerk.: Gyáni Gábor, Rainer M. János). Bp., 1956-os Intézet, 2007. 254-274. o.; Utánközlés: In: *'56-os fényképek gyűjteményekben*. (Szerk.: Kákóczki András, Sümegi György). Miskolc, Miskolci Galéria, 2007. 14-27. o.

A politikai rendőrség (ÁVH) útja 1956-hoz. In: *ÁVH — Politika — 1956. Politikai helyzet és az állambiztonsági szervek Magyarországon, 1956*. (Szerk.: Okváth Imre.) /Közelmúltunk hagyatéka./ Bp., ÁBTL, 2007. 69-95. o.

Dilemmák a múlt perlése körül. (Könyané Kutrucz Katalinnal közösen). Bp., ÁBTL, 2007. 42 o.

A történelem sóhivatala. *Korunk*, 2007/9. 10-23. o.

A közelmúlt feltárása és az ügynökkérdés. *Mozgó Világ*, 2007/9. 77-85. o.

A forráskiadás és a tudományos kutatás súlypontjai a Történeti Levéltárban. A levéltári anyag feldolgozásának egy évtizede. (Társszerző: Baráth Magdolna). *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/4. <http://www.betekinto.hu>

Egyház, sok rendszer és a történelmi idő. (A 20. századi magyar egyháztörténet nézőpontjából.) *Mérleg*, 2007/1. 8-27. o.; Utánközlés: In: *Az 1945 utáni magyar katolikus egyháztörténet új megközelítései*. (Szerk.: Varga Szabolcs, Vértesi Lázár). Pécs, Pécsi Hittudományi Főiskola, 2007. 20-39. o.

Nem mind arany, ami... A szocialista rendszer állambiztonsági iratainak történeti forrásértéke. In: *Rendszerváltás és a Kádár-korszak*. (Szerk.: Majtényi György, Szabó Csaba). Bp., Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kossuth Kiadó. 2008. 127-139. o.

A szocialista rendszer állambiztonsági iratainak történeti forrásértéke. In: *Memoria rerum. Tanulmányok Bán Péter tiszteletére*. (Szerk.: Oborni Teréz, Á. Varga László). Eger, Heves Megyei Levéltár, 2008. 197-207. o.

A hivatásos áldozat és a hivatásos hóhér a Rákosi-korszakban az 1950-es évek elején. In: *Szívvél és tettel. Tanulmányok Á. Varga László tiszteletére*. (Szerk.: Horváth J. András). Budapest-Salgótarján, Nógrád Megyei Levéltár, 2008. 379-392. o.

A forráskiadás és a tudományos kutatás súlypontjai a Történeti Levéltárban. In: *Tíz év után. A Történeti Levéltár egy évtizede*. Bp., Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2008. 26-36. o. (Baráth Magdolnával közösen)

Töprengések 1956 októberéről. In: *Pécsi Történeti Katedra*. (Szerk: Csabai Zoltán, Dévényi Anna, Fischer Ferenc et al.) Pécs, PTE BTK TTI, 2008. 483-496. o.

Megfigyelők és megfigyelték – társadalomtörténeti nézőpontból. *Bárka*, 2008/6. 67-75. o.

JOBST ÁGNES

Célpont az állampolgár. *Valóság*, 1999/4. 107 –110. o. Andrea Herz: Bürger in Visier: Eine Institution schuf den alltäglichen Argwohn – das MfS in Thüringen. Erfurt, 1996. (recenzió)

Elhárítás. In: Révai Új Lexikona. 6. köt. (Főszerk.: Kollega Tarsoly István) Szekszárd, Babits Kiadó, 2000. 199. o.

Irattári forradalom és demokratikus átalakulás – A Nemzetközi Levéltári Tanács által az UNESCO megbízásából készített jelentés. *Levéltári Szemle*, 2001/4. 50–53. o.

KGB-Lexikon. *Múltunk*, 2002/3–4. 571–575. o.

Hírszerzés. In: Révai Új Lexikona. 9. köt. (Főszerk.: Kollega Tarsoly István) Szekszárd, Babits Kiadó, 2002. 807-808. o.

A politikai rendőrség létrehozása a Német Demokratikus Köztársaságban. Vázlatos áttekintés. In: *A Történeti Hivatal Évkönyve 2000–2001*. (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 2./ Bp., Történeti Hivatal, 2002. 381–398. o.

A Történeti Levéltár könyvtára. In: *Az átmenet évkönyve 2003*. /Trezor 3./ (Szerk. Gyarmati György.) Bp., ÁBTL, 2004. 301–308. o.

A magyar szókészlet módosulása 1945 után. *Valóság*, 2004/9. 87–96. o.

A Magyar Kommunista Párt önmegjelenítésének taktikája 1946-ban. A többes szám első személyre mutató deiktikus elemek vizsgálata négy Szabad Nép vezércikkben. In: *Félúton. ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola konferenciája 2005*. (Szerk.: Zsilinszky Éva, Érsek Nikoletta Ágnes, Slíz Mariann.) Bp., Magyar Nyelvtudományi Társaság, 2006. 71-79. o.

Útban a szabadság felé? Egy NDK-beli turista menekülési kísérlete Magyarországon át 1962-ben. (Forrásközlés). *ArchivNet* 3. évf. (2003) www.archivnet.hu 2003/5–6.

Hatte „Janus” eine Chance? Das Ende der DDR und die Sicherung einer Zukunft der Vergangenheit. Referate der Tagung der BstU in Zusammenarbeit mit der Museumstiftung Post und Telekommunikation sowie dem Bundesarchiv vom 27–29. 11. 2002 in Berlin. /Archiv zur DDR-Staatssicherheit, Bd.6./ Hrsg. Dagmar Unverhau. Münster, LIT Verl., *Levéltári Szemle*, 2004/4. 77–79. o.

A Történeti Levéltár szakkönyvtára. *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, 2005/4. 33–40. o.

A hírszerkesztés és befogadás összefüggései. Van Dijk, Teun A.: News as discourse. Lawrence Erlbaum, Hillsdale, N. J. 1998. *Kommunikáció, Média, Gazdaság*, 2006/1. 145–148. o.

Térképhamisítás vagy titkosítás? Kartenverfälschung als Folge übergrosser Geheimhaltung? Eine Annäherung and das Thema einflussnahme der Staatssicherheit als das Kartenwesen der DDR. Referate der Tagung der BstU vom 08-09.03.2001 in Berlin. Hrsg. Dagmar Unverhau. Münster. LIT Verl., 2003. 302 p. *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/1. <http://www.betekinto.hu>

A mi mint a hatalom és a szolidaritás névmása. *Magyar Nyelvőr* 2007/1. 29-47. o.

Ellenségkép a Szabad Nép 1946-os vezércikkeiben. *Kommunikáció Média Gazdaság* 2007/1. 53-70. o.

Megtisztulás, aktanyitás, demokratikus átalakulás. *Valóság*, 2000/7. 108–113. o. Lustration, Aktenöffnung, demokratischer Umbruch in Polen, Tschechien, der Slowakei und Ungarn. Referate der Tagung des BstU und der Akademie für Politische Bildung Tutzing vom 26–28. 10. 1998. Münster, Lit. Verlag, 1999.; Utánközlés: *Múlt-kor. Történelmi portál.* 2. évf. 2007/1. Kémek, korok, kódok. www.mult-kor.hu

KIS-KAPIN RÓBERT

„Ugy éltem itt, mint a bugyborék a vizen...” Péter Gábor börtönben írt feljegyzései, 1954 május-augusztus. *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/2. <http://www.betekinto.hu>

KÓNYÁNÉ KUTRUCZ KATALIN

Módosításra várva. A Történeti Hivatal működését szabályozó törvény jogi problémái. *Fundamentum. Az emberi jogok folyóirata*, 2000/1. 134–138. o.

Rajk László a miskolci pogromról –1946. (Dokumentumközlés Gyarmati Györggyel közösen) *Magyar Napló*, 2002/2. 41–44. o.

A büntetőjogi és büntetőeljárás szabályok átalakítása. In: *A rendszerváltás forгатókönyve. Kerekasztal-tárgyalások 1989-ben. 7. köt. Alkotmányos forradalom. Tanulmányok.* (Szerk.: Bozóki András et al.) Bp., Új Mandátum K., 2000. 564–574. o.

„Kérem nevezetteket szabadon bocsájtásuk esetén Hatóságomhoz visszakísértetni” – Kutatási tapasztalatok. In: *A semmisségi törvények* (Szerk.: Kahler Frigyes) Bp., Kairosz K., 2002. 107–150. o.

A Történeti Hivatal létrehozása. In: *Ügynökök és akták. Nemzetközi konferencia az átvilágításról és az állambiztonsági iratok sorsáról.* (Szerk.: Halmai Gábor.) Bp., Soros Alapítvány, 2003. 91–99. o.

A 2003. évi III. törvény. In: *Az átmenet évkönyve 2003.* (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 51–60. o.

Iratok, iratbetekintés és kutatás a Történeti Hivatalban/Levéltárban. In: *Az átmenet évkönyve 2003.* (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 27–50. o.

Az adatvédelmi biztos ajánlása a 2003. évi III. törvény kapcsán. In: *Az átmenet évkönyve*

2003. (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 61–66. o.

Az Állambiztonsági Szolgálatok Levéltára első (csonka) éve. (Gyarmati Györggyel közösen) In: *Magyarország politikai évkönyve 2003-ról*. (Szerk. Sándor Péter et al.) Bp., Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2004. 631–644. o.

Ügynöklisták árnyékában. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára az átépítés évében (2004). (Gyarmati Györggyel közösen) In: *Magyarország politikai évkönyve 2004-ről*. (Szerk. Sándor Péter et al.) Bp., Demokrácia Kutatások Magyar Központja Közhasznú Alapítvány, 2005. 378–391. o.

Dilemmák a múlt perlése körül. (Gyarmati Györggyel közösen). Bp., ÁBTL, 2007. 42 o.

KOVÁCS ZOLTÁN ANDRÁS

A Waffen-SS Magyarországon. (Társszerző: Számvéber Norbert) /Hadtörténelmi Levéltári Kiadványok/ Bp., Hadtörténelmi Levéltár, 2001. 504, 16 o.

Csendőrsors Magyarországon 1945 után. In: *Katonai perek 1945–1958. Tanulmány a fegyveres testületek tagjai elleni megtorlásokról a hidegháború kezdeti időszakában*. (Szerk. Okváth Imre.) /Közelmúltunk hagyatéka – Állambiztonsági Történeti Tár / Bp., Történeti Hivatal, 2001. 103–140. o.

A Janus-arcú tábornok. Adalékok Ujszászy István vezérőrnagy pályaképehez. (Bevezető) In: *Vallomások a holtak házából* (Ujszászy István volt vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály majd az Államvédelmi Központ hajdani vezetőjének az ÁVH fogságában írott feljegyzései). Szerk.: Haraszi György. Bp., Corvina Kiadó – ABTL, 2007.

KRAHULCSÁN ZSOLT

„Ellenséges ellenzék-csoportosulás”. Dokumentumok a Galamb utcai butikról. *Beszélő*, 2001/12. 74–85. o.

A másképp gondolkodók – állambiztonsági szemszögből. (Társszerző: Müller Rolf) *Rubicon*, 2002/6–7. 74–78. o.

A hazai szamizdat „hőskora”. A Galamb utcai butik In: *A Történeti Hivatal Évkönyve 2000-2001*. (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 2./ Bp., Történeti Hivatal, 2002. 303–359. o.

Zárt, bizalmas, számozott II. Irodalom-, sajtó- és tájékoztatáspolitikai 1962–1979. (Szerk., összeáll. Cseh Gergő Bendegúzzal, Müller Rolffal és Pór Edittel). Bp., Osiris K., 2004. 720 o.

Kultúrharc. Hidegháborús diáktalálkozó Bécsben. In: *Száz rejtély a magyar kommunizmus történetéből*. (Főszerk.: Halmos Ferenc.) Bp., Gesta K., 2004. 150–151. o.

A szerv izgatása. Bródy János rendőrségi ügye. In: *Száz rejtély a magyar kommunizmus történetéből*. (Főszerk.: Halmos Ferenc.) Bp., Gesta K., 2004. 184–185. o.

Rajk László butikja. Szamizdat a nyolcvanas években. In: *Száz rejtély a magyar kommunizmus történetéből*. (Főszerk.: Halmos Ferenc.) Bp., Gesta K., 2004. 190–191. o.

A belső elhárítás és célszemélyei, 1980-1990. In: *Az átmenet évkönyve 2003.* (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 199–216. o.

Európai Kulturális Fórum és ellenfórum Budapest, 1985. (Összeáll., annotált névmutatót készítette) (Válogatta, bevezetőt írta és jegyeztelte.: Müller Rolf.) Bp., ÁBTL, 2005. 304 o.

A politikai rendőrség pártellenőrzése 1954-1958. *Századok* 2006/5. 1123-1148. o.

„A mi figyelmeztetésünk egy kissé radikális volt...” A berni magyar követség elleni támadás, 1958. augusztus 16. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/1. <http://www.betekinto.hu>

MUK és HUKUK A politikai rendőrség és az 1957. tavaszi „provokációk”. (Forrásközlés). *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/2. <http://www.betekinto.hu>

Palasik Mária: A Műegyetemisták odüsszeiája, 1944–1946. *Levéltári Szemle*, 2007/2. 86–88. o. (recenzió)

A Bokor-ügy. A szegedi külterületi rendőrség vezetőjének letartóztatása 1945 áprilisában. (Forrásközlés). *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/3. <http://www.betekinto.hu>

A KGB és a III-as Főcsoportfőnökség együttműködésének szabályozása 1989-ben. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/4. <http://www.betekinto.hu>

Forradalom előtt – szabadságharc után. ÁVH — Politika — 1956. Politikai helyzet és az állambiztonsági szervek Magyarországon, 1956. (Szerk.: Okvách Imre.) *Hitel*, 2007/10. 125–128. o. (recenziók)

Állambiztonság és olimpia, 1956-1988. Szerkesztette, a dokumentumokat válogatta, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta: Krahulcsán Zsolt, Müller Rolf, Takács Tibor. Bp., Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára -L'Harmattan Kiadó, 2008. 163 o.

LUX ZOLTÁN

Informatika a Történeti Levéltárban. (Társszerző: Cseh Gergő Bendegúz). In: *Az átmenet évkönyve 2003.* (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 283–299. o.

MARKÓ GYÖRGY

Rendőrségi napi jelentések 1956. október 23. – december 12. 1. köt. Összeáll. és bev. Kajári Erzsébet. Bp., Belügyminisztérium, 1996. *Hadtörténelmi Közlemények*, 1997/1. 187–189. o. (recenzió)

Állambiztonsági iratok a Történeti Hivatalban. A nyilvános működés első hónapjának

tapasztalatai. In: *Az egykori állambiztonsági szervek és azok iratai Németországban és Magyarországon*. Bp., 1956-os Intézet, 1998. 31–38. o.

KEX-akták. Ügynökjelentések a Kex együttesről 1969–1971. *Kritika*, 1999/4. 8–12. o.

Tokió, 1964 – olimpiai játékok, titkosszolgálati játszmák *Kritika*, 1999/11. 24–27. o.

Der Umgang mit den in das Historische Amt gelangten Akten und ihre Bearbeitung. Eine Resüme. In: *Lustration, Aktenveröffnung, demokratischer Umbruch in Polen, Tschechien, der Slowakei und Ungarn*. Münster, LIT Verlag, 1999. S. 177–186.

A Történeti Hivatal 1997–1998. évi tevékenységéről. In: *A Történeti Hivatal évkönyve 1999*. (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 1./ Bp., Történeti Hivatal, 1999. 11–26 o.

A katonai bíróságok statáriális ítéletei 1956 december – 1957 október között. In: *Restauráció vagy kiigazítás*. (Szerk.: Huszár Tibor, Szabó János.) Bp., Zrínyi K., 1999. 319–326. o.

„Csiszolás során törölve.” A múlt feldolgozása a Történeti Hivatal intézményi keretei között. In: *Tudományos konferencia A kommunizmus fekete könyvéről a XX. Század Intézet szervezésében*. Bp., XX. Század Intézet, 2000. 96–105. o.

Az ügynöki hálózat újjászervezése a budapesti országos börtönben 1956 után. *Kritika*, 2000/1. 18–19. o.

„Az iratok megsemmisítéséhez jegyzőkönyv nem kell.” Dokumentumok az állambiztonsági iratok 1989. évi megsemmisítéséről. *Kritika*, 2000/11. 34–36. o.

Moszkva, Bologna, Firenze, Torino. Ügynökjelentések a Madách Színház 1966. évi külföldi vendégszerepléseiről. *Kritika*, 2001/6. szám, 12–14. o.

Koncepciók perek a légierő tisztjei ellen. In: *Katonai perek a kommunista diktatúra időszakában 1945–1958. Tanulmány a fegyveres testületek tagjai elleni megtorlásokról a hidegháború kezdeti időszakában*. (Szerk.: Okváth Imre.) /Közelmúltunk hagyatéka – Állambiztonsági Történeti Tár / Bp., Történeti Hivatal, 2001. 163–172. o.

A Történeti Hivatal 1999-2000. évi tevékenységéről. In: *A Történeti Hivatal Évkönyve 2000-2001*. (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 2./ Bp., Történeti Hivatal, 2002. 11–24. o.

„Csanádi” nem volt gonosz ügynök. *Kritika*, 2002/7–8. 5–9. o.

A Dunagate egy belügyminisztériumi jelentés tükrében. *Kritika*, 2002/10. 20–23. o.

A kalef (a Moszkva téri galeri 1964–1965. Bp., H&T Kiadó, 2005. /Állambiztonság, ügynökök, akták/ 81 o.

MÜLLER ROLF

Zárt, bizalmas, számozott II. Irodalom-, sajtó- és tájékoztatáspolitikai 1962–1979. (Szerk., összeáll. Cseh Gergő Bendegúzzal, Krauhulcsán Zsolttal, Pór Edittel). Bp., Osiris K., 2004. 720 o.

Európai Kulturális Fórum és ellenfórum. Budapest, 1985. (Válogatta, bevezetőt írta és jegyzetelte) Bp., ÁBTL, 2005. 304 o.

Fényképek 1956. (Írta és összeállította Sümegi Györggyel közösen) Bp., ÁBTL, 2006. 119, XXXI o.

Napi Operatív Információs Jelentések, 1979–1989. In: *A Történeti Hivatal Évkönyve, 1999.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 1./ Bp., Történeti Hivatal, 1999. 251–284. o.

A politikai rendőrség tájékoztató szolgálata, 1945-1962. In: *A Történeti Hivatal Évkönyve 2000-2001.* (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 2./ Bp., Történeti Hivatal, 2002. 111–135. o.

Amikor a hóhért nem akasztják. Péter Gábor és az igazságszolgáltatás. In: *Száz rejtély a magyar kommunizmus történetéből.* (Főszerk.: Halmos Ferenc.) Bp., Gesta K., 2004. 104–105. o.

Füstbement terv. A monori találkozó. In: *Száz rejtély a magyar kommunizmus történetéből.* (Főszerk.: Halmos Ferenc.) Bp., Gesta K., 2004. 196–197. o.

Tisza(táj)szabályozás. Egy folyóirat az ár ellen. In: *Száz rejtély a magyar kommunizmus történetéből.* (Főszerk.: Halmos Ferenc.) Bp., Gesta K., 2004. 198–199. o.

Belügyi információs jelentések, 1964–1990. In: *Az átmenet évkönyve 2003.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 147–164. o.

A megtorlás fényképei. In: *ÁVH — Politika — 1956. Politikai helyzet és az állambiztonsági szervek Magyarországon, 1956.* (Szerk.: Okváth Imre.) /Közelmúltunk hagyatéka./ Bp., ÁBTL, 2007. 193-221. o.

A monori találkozó, 1985 – jelentések tükrében. *Kritika*, 2000/6. 33–35. o.

A Tiszatáj-ügy állampárti dokumentációja. *Kortárs*, 2001/7. 39–68. o.

A másképp gondolkodók – állambiztonsági szemszögből (Krahulcsán Zsolttal) *Rubicon*, 2002/6–7. 74–78. o.

„Neve azonos ... a legdurvább önkénnyel és brutalitással”. Péter Gábor bukása. *Magyar Napló*, 2002/10. 17–20. o.

Szigorúan titkos „magyar–angol”. (Forrásközlés). *ArchivNet* 4. évf. (2004) www.archivnet.hu 2004/1. és *Rubicon*, 2004/7. 54–58. o.

Diszkórobbanás a KISZ Központi Bizottságában. (Forrásközlés). *ArchivNet* 4. évf. (2004) www.archivnet.hu 2004/2.

Közvéleménykutatás vagy szociológiai kémkedés? (Forrásközlés). *ArchivNet* 4. évf. (2004) www.archivnet.hu 2004/3.

A forradalom emlékalbuma. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő*

folyóirata. 2007/1. <http://www.betekinto.hu>

Májusban titokban. A magyar állambiztonság információi a csernobili atomszerencsétlenség után. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/2. <http://www.betekinto.hu>

Ügynök-iskola. Ideológiai alapok és gyakorlati tudnivalók „támadólagos elhárítóknak”. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/3. <http://www.betekinto.hu>

Béke/harc. Fényképfelvételek az 1984-es pusztavacsi tömegosztatásokról. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/4. <http://www.betekinto.hu>

Állambiztonság és olimpia, 1956-1988. Szerkesztette, a dokumentumokat válogatta, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta: Krahulcsán Zsolt, Müller Rolf, Takács Tibor. Bp., Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára -L'Harmattan Kiadó, 2008. 163 o.

„Mindenkiről mindent tudni”. A besúgó hálózat megszervezése Magyarországon a II. világháborút követően. *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata,* 2008/3. <http://www.betekinto.hu>

19-esek 45-ben. *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata,* 2008/4. <http://www.betekinto.hu>.

OKVÁTH IMRE

Features of Hungarian Military Policy during the first Years of the Cold War (1945–1953). Armáda a spolocnost na slovensku v kontexte európskeho vyvoja 1945–1968. Bratislava, 1997. pp. 138–149.

Hungary in the Warsaw Pact. The Initial Phase of Integration 1957–1971. Paralel History Project on NATO and the Warsaw Pact. www.isn.ethz.ch/php

David Holloway: Stalin and the Bomb. The Soviet Union and Atomic Energy, 1939–1956. New Haven – London, Yale Univ. Pr., 1994. *Hadtörténelmi Közlemények,* 1998/2. 526–528. o. (recenzió)

Bástya a béke frontján. Magyar haderő és katonapolitika, 1945–1956. Debrecen, Aquila K., 1998. 484 o.

A Varsói Szerződésbe való integrálódás kezdetei 1955–1956. *Új Honvédségi Szemle,* 1998/4. 53–60. o.

Adalékok a Szovjetunió második világháború utáni katonapolitikájához, 1945–1956. *Új Honvédségi Szemle,* 1998/11. (Melléklet 1–20. o.)

Die Repressalien nach der Revolution in Ungarn von 1956 bis 1963. In: *Das Internationale Krisenjahr 1956.* Hrsg: von Winfried Heinemann und Norbert Wiggershaus. München, R. Oldenbourg Verlag, 1999. S. 485–500.

„Sziget egy reakciós tenger közepén” Adalékok a Katpol történetéhez 1945–1949. In: *Államvédelem a Rákosi-korszakban. Tanulmány és dokumentumok a politikai rendőrség második világháború utáni tevékenységéről.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Közelmúltunk hagyatéka – Állambiztonsági Történeti Tár/ Bp., Történeti Hivatal, 2000. 57–96. o.

Katonai perek a kommunista diktatúra időszakában 1945–1958. Tanulmány a fegyveres testületek tagjai elleni megtorlásokról a hidegháború kezdeti időszakában. (Szerk.) /Közelmúltunk hagyatéka – Állambiztonsági Történeti Tár / Bp., Történeti Hivatal, 2001. 354 o.

Hadseregfejlesztési elképzelések és a hadiipar kiépítése a hidegháború kezdetekor, 1947–1949. In: *Ezredforduló – századforduló – hetvenedik évforduló. Ünnepi Tanulmány Zimányi Vera tiszteletére.* (Szerk. F. Újvári Zsuzsanna.) Piliscsaba, PPKE BTK, 2001. 569–585. old.

Magyar haderő és katonapolitika. Történeti bevezető. In: *A béketábor magyar hadserege. A magyar demokratikus hadsereg és a magyar néphadsereg Hadtörténelmi Levéltárban őrzött katonai iratokból 1945–1957.* (Szerk.: Ehrenberger Róbert.) Bp., Petit Real K., 2001. 8–12. o.

A katonai elit metamorfózisa 1945–1950. In: *Katonai perek a kommunista diktatúra időszakában 1945–1958. Tanulmány a fegyveres testületek tagjai elleni megtorlásokról a hidegháború kezdeti időszakában.* (Szerk.) / Közelmúltunk hagyatéka – Állambiztonsági Történeti Tár / Bp., Történeti Hivatal, 2001. 11–35. o.

Jelentés a szocialista országok állambiztonsági vezetőinek titkos moszkvai tárgyalásáról, 1955. márc. 7–12. *Hadtörténelmi Közlemények*, 2001/4. 689–706. o.

A Magyar Néphadsereg háborús haditervei a Varsói Szerződésben 1955–1965. *Ármádia*, 2002/5. 38–40. o.

Egymás ellen. Kémek a Katpolon. *Rubicon*, 2002/6–7. 16–19. o.

Varsói szerződés és a magyar forradalom. In: „Tizenhárom nap, amely...”. *Tanulmány az 1956-os forradalom és szabadságharc történetéből.* (Szerk.: Horváth Miklós.) Bp., Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2003. 61–74. o.

Farkas Mihály. In: *Szürke eminenciások a magyar történelemben.* (Szerk.: Szentpéteri József.) Bp., Kossuth K., 2003. 212–213. o.

A kibicnek semmi se drága. Szovjet tanácsadók. In: *Száz rejtély a magyar kommunizmus történetéből.* (Főszerk.: Halmos Ferenc.) Bp., Gesta K., 2004. 48–49. o.

A hadsereg újjászervezése 1956–1962. In: *Variációk. Ünnepi tanulmány M. Kiss Sándor tiszteletére.* (Szerk.: Ötvös István.) Piliscsaba, PPKE BTK, 2004. 598–611. o.

„A dolgozó népet szolgálom!”. Forráskiadvány a Magyar Néphadsereg Hadtörténelmi Levéltárban őrzött irataiból, 1957-1972. (Bevezető tanulmány) (Vál., sajtó alá rend.: Ehrenberger Róbert, Laczovics Erika, Solymosi József.) (Szerk., jegyzetelte: Ehrenberger Róbert.) Bp., Múlttal a Jövőért Alapítvány — Hadtörténelmi Levéltár, 2006. 7-15. o.

A magyar hadsereg háborús haditervei, 1948-1962. *Hadtörténelmi Közlemények* 2006/3. 34-

53 o.

Hadsereg és a katonai elhárítás (1955-1956). In: *ÁVH — Politika — 1956. Politikai helyzet és az állambiztonsági szervek Magyarországon, 1956.* (Szerk.: Okváth Imre.) /Közelmúltunk hagyatéka./ Bp., ÁBTL, 2007. 45-68. o.

Katonaperek a „Katpolon” belül. 1948-1953. In: *Megtorlások évszázada. Politikai terror és erőszak a huszadik századi Magyarországon.* Salgótarján – Bp., Nógrád Megyei Levéltár – 1956-os Intézet, 2008. 125-142. o.

Adalékok a magyar katonai felderítés történetéhez, 1956-1989. *Felderítő Szemle*, 2008/11. Emlékszám. 60-93. o.

Szakály Sándor: Katonák, csendőrök, ellenállók. Tanulmányok. Kaposvár, 2007. /Örökség Kaposi Kiskönyvtár, 32/ (Recenzió). *Hadtörténelmi Közlemények*, 2008/1. 202-205. o.

ORBÁN BALÁZS

1986. október: a harmincadik évforduló. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/1. <http://www.betekinto.hu>

COCOM-tól a SZETÁ-ig, Kadhafitól a Vörös Brigádokig. Napi Operatív Információs Jelentések, 1982. január-március. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/2. <http://www.betekinto.hu>

Egy túsdráma háttere. Magyar földmérők elrablása Irakban 1982-ben. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2007/3. <http://www.betekinto.hu>

Fedőneve: Bayern München. *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2008/2. <http://www.betekinto.hu>.

ORGOVÁNYI ISTVÁN

Az 1956-os forradalom és szabadságharc Bács-Kiskun megyei kronológiája és személyi adattára. (Összeáll. Pető Melindával és Tóth Ágnessel) (Szerk.: Tóth Ágnes.) Kecskemét, BKMÖL, 2000. 1–2. köt. 829, 426 o.

A déli határsáv 1948 és 1956 között. In: *Bács-Kiskun megye múltjából.* 17. köt. (Szerk.: Tóth Ágnes.) Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára, 2001. 253–298. o.

A vasfüggöny örei. *Rubicon*, 2002/6–7. 20–25. o.

1956 Bács-Kiskun megyében. (Szerk.: Tánczos-Szabó Ágota, Tóth Ágnes.) (Összeállította, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta: Orgoványi István.) /Forrásközlemények/ Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Levéltára, 2006. 538 o.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc kutatásának forrásai. In: *Az átmenet évkönyve 2003.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 131–145. o.

Buffer Zone at the Southern Border: The Southern Border Zone between 1948 and 1956. In: *National and Ethnic Minorities in Hungary 1920-2001*. Edited by Ágnes Tóth. /Social Science Monographs, Boulder, Colorado./ New Jersey, Atlantic Research and Publications, Inc. Highland Lakes, 2005. 313-354. p.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc Tolna megyében. In: *A vidék forradalma*. 2. köt. (Szerk.: Szokolczai Attila.) Bp., 1956-os Intézet – Budapest Főváros Levéltára, 2006. 360-395. o.

1956 — Bács-Kiskun megye In: *A vidék forradalma*. (Tóth Ágnessel közösen). (Szerk.: Szokolczai Attila, Á. Varga László.) Bp., 1956-os Intézet – Budapest Főváros Levéltára, 2003. 29–76. p.

A nyugati határzár és annak felszámolása 1956-ban, In: *ÁVH — Politika — 1956. Politikai helyzet és az állambiztonsági szervek Magyarországon, 1956*. (Szerk.: Okváth Imre.) /Közelmúltunk hagyatéka./ Bp., ÁBTL, 2007. 97-120. o.

A megtorlás Bács-Kiskun megyében. . In: *Megtorlások évszázada. Politikai terror és erőszak a huszadik századi Magyarországon*. (Szerk.: Szederjesi Cecília). Salgótarján – Bp., Nógrád Megyei Levéltár – 1956-os Intézet, 2008. 185-196. o.

PALASIK MÁRIA

Brit jelentés a magyar politikai rendőrségről 1946-ban. (Társszerző: Figder Éva) In: *A Történeti Hivatal évkönyve 1999*. (Szerk.: Gyarmati György.) Bp., Történeti Hivatal, 1999. /Trezor 1./ 167–188. o.

A politikai rendőrség háború utáni megszervezése. In: *Államvédelem a Rákosi-korszakban*. (Szerk.: Gyarmati György.) Bp., Történeti Hivatal, 2000, 33-57. o.

A jogállamiság megteremtésének kísérlete és kudarca Magyarországon, 1944–1949. Bp., Napvilág Kiadó, 2000.

Krónika, 1956. (Társszerző) (Főszerk.: Izsák Lajos; Szerk.: Stemler Gyula.) Bp., Kossuth K. – Tekintet Alapítvány, 2006. 256 o.

A forradalom előestéi a Műegyetemen. *Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle*, 2006/4. 415–424. o.

Kényes kérdések? *Múltunk*, 2006/4. 77-82. o.

Új nőideál. A nő helye az ötvenes években. *História*, 2006/6-7. 39–41. o.

Férfiak forradalma? Emancipáló ősz? *Rubicon*, 2006/9. 22-25. o.

A műegyetemisták odüsszeiája, 1944–1946. Bp., Műegyetem Kiadó, 2006. 263. o.

Magyar Köztársaság 1946. (Társszerző: Feitl István) In: *Demokratikus köztársaságok Magyarországon, 1918, 1946, 1989*. Történeti album. (Szerk.: Feitl István, Gellériné Lázár Márta, Kende János.) Bp., Napvilág K., 73-103. o.

PAPP ISTVÁN

A Györfly István Kollégiumba felvételizők társadalmi háttere. *Múltunk*, 2005/1. 1418–1446. o.

A Begyűjtési Minisztérium az 1956-os forradalom idején, és a beszolgáltatási rendszer felszámolása 1956–1957-ben. In: 1956 okai, jelentősége és következményei. (Szerk.: Pál Lajos, Romsics Ignác; Előszó: Gecsényi Lajos; Bevezető: Romsics Ignác) Bp., Magyar Történelmi Társulat, 2006. 267–298. o.

A Sztrókay-ügy *Kommentár*, 2006/3. 109-113. o.

"... én, aki egész életemben a nép ügyéért harcoltam" Egy középosztálybeli életút a század viharában: Fitos Vilmos. *Hitel*, 2006/8. 72-77. o.

A Mályusz Elemér elleni politikai rendőrségi vizsgálat 1945-ben. A Mályusz Elemér elleni politikai rendőrségi vizsgálat 1945-ben *Kommentár*, 2006/4. 70-80. o. Utánközlés *Szekfü Gyula és nemzedéke a magyar történetírásban*. (Szerk.: Paksa Rudolf.) Bp., Argumentum K. – Eötvös József Collegium, 2007. 153-165. o.

Műltfeldolgozás és történetírás az „ügynökkérdés” kapcsán. Kerekasztal-beszélgetés. A Teleki László Intézet 2006. Szeptember 28-án tartott konferenciáján elhangzott beszélgetés szerkesztett változata. *Régió* 2006/4. 5-27. o.

Búcsú Rákositól, fogadás Kádárnak. Szabolcsi gúnyversek 1957 februárjából. *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/1. <http://www.betekinto.hu>

Egy legenda nyomában — Rajk László és a népi kollégisták kapcsolata. *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/2. <http://www.betekinto.hu>

A Györfly István Kollégium Pártfogó Testülete. *Századunk* 2007/1. 167-184. o.

Népi-urbánus közeledés? Állambiztonsági jelentés Tompa Kálmán 60. születésnapjáról. (Forrásközlés, bevezető tanulmány). *Kommentár* 2007/2. 11-20. o.

"Oly távol vagy tőlem és mégis közel." Pataki Ferenc: A Nékosz-legenda. Bp., Osiris K., 2005. *Múltunk*, 2005/4. 278–282. o. (recenzió)

Pogány Mária: A „fényes szelek” fényében és árnyékában. Kardos László 1918-1980. Bp., Napvilág K., 2006. *Múltunk* 2007/1. 280-286. o. (recenzió)

A népi kollégiumi mozgalom története 1944-ig Bp., Napvilág, 2008. 336 o. /Politikatörténeti Füzetek, 26/

A bibliofil szövetkezetpolitikus - Bisztrai Farkas Ferenc "Aki nem ír, hanem úr." (Szerk.: Farkas Judit). Bp., Ráció. 2007. *Kommentár* 2008/1. 123-127. o.

"Társadalmi mobilitás" és "új értelmiség". Majtényi György: A tudomány lajtorjája. "Társadalmi mobilitás" és "új értelmiség" Magyarországon a II. világháború után. (Recenzió)

Múltunk 2008/1. 320-326. o.

PETRIKNÉ VÁMOS IDA

Iratok a Történeti Hivatalban In: *A Történeti Hivatal Évkönyve, 1999.* (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 1./ Bp., Történeti Hivatal, 1999. 29–58. o.; Utánközlés: *Múlt-kor. Történelmi portál.* 2. évf. 2007/1. Képek, korok, kódok. www.mult-kor.hu

Magyar levéltártörténet kronológiája 1000–2000. (Közrem.) (Szerk. Dóka Klára, Réfi Oszkó Magdolna, Müller Veronika.) Bp., Magyar Országos Levéltár, 2000. 381 o.

Magyarország államszervezete az 1848-as forradalomtól a második világháborúig. In: *Levéltári ismeretek.* 1. köt. Összeáll.: Albrechtné Kunszeri Gabriella et al. /Levéltári Módszertani és Oktatási Füzetek 2./ Bp., Magyar Országos Levéltár, 1998. 237–266. o. – Jav. kiad.: *Levéltári Módszertani és Oktatási Füzetek 9.* Bp., Magyar Országos Levéltár, 2000. 199–223. o.

Az államigazgatási eljárás szabályai. In: *Levéltári ismeretek – oktatási segédanyag a segédlevéltáros tanfolyamok hallgatói részére.* / Levéltári Módszertani és Oktatási Füzetek 9./ Bp., Magyar Országos Levéltár, 2002. 298–309. o.

A Történeti Hivatal iratainak kutathatósága. In: *Magyar Levéltárosok Egyesületének két konferenciája Kaposvár-Budapest.* Szerk: Böör László, Bp., Magyar Levéltárosok Egyesülete, 2003. 17–24. o.

Az állambiztonsági szervek konspirált és találkozási lakásai. In: *Szívvvel és tettel. Tanulmányok Á. Varga László tiszteletére.* (Szerk.: Horváth J. András). Bp. - Salgótarján, Nógrád Megyei Levéltár, 2008. 313-324. o.

S. VARGA KATALIN

A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953–1956. I. köt. Az 1953. július 28. és az 1954. június 22. közötti ülések. Összeáll. Kajári Erzsébet. (Szerk.: Gyarmati Györggyel közösen) /Állambiztonsági Történeti Tár 1./ Bp., Történeti Hivatal, 2001. 880 o.

Vitetnek ítélszékre... Az 1674-es gályarabper jegyzőkönyve. (A latin nyelvű forrást közzétesz., ford., bev., szerk.) Pozsony, Kalligram, 2002. 344 o.

A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953–1956. II. köt. Az 1954. július 13. és az 1955. április 8. és az 1955. április 13. és 1955. december 9. közötti ülések; két kötetben. Összeáll. Kajári Erzsébet. (Szerk.: Gyarmati Györggyel közösen) /Állambiztonsági Történeti Tár 1./ Bp., ÁBTL, 2005. 1059 o.

A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953–1956. III. köt. Az 1956. január 18. és 1956. május 4. és az 1956. május 21. és 1956. október 15. közötti ülések; két kötetben. Összeáll. Kajári Erzsébet. (Szerk.: Gyarmati Györggyel közösen) /Állambiztonsági Történeti Tár 1./ Bp., ÁBTL, 2006. 1001. o.

SOÓS MIHÁLY

A háborús és népellenes bűntettek feltárásának forrásai a Történeti Levéltárban. In: *Az átmenet évkönyve 2003*. (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 81–105. o.

„Vendégségben” az állambiztonságnál. Egy ügynöki beszerzés tervének dokumentumai. (Forrásközlés). *ArchivNet* 4. évf. (2004) www.archivnet.hu 2004/3.

Egy tragikus sorsú másképp ünneplő. In Memoriam Benda Balázs (1965-1992). *Tiszatáj*, 2008/2. 80-94. o.

SÜMEGI GYÖRGY

Adalékok a külföldi magyar képzőművészet magyarországi recepciójához. In: *„Külön világban és külön időben”*. A 20. századi magyar képzőművészet Magyarország határain kívül 1918-tól napjainkig. Bp., Magyar Képzőművészek és Iparművészek Társasága, 2001. 286–290.

56 képei. *Új Művészet*, 2001/9. 2. o.

Háromszor bocsátották el egy plakát miatt. Pleidell János festőművészt 1956-os emlékeiről kérdezte Sümegi György. *Magyar Napló*, 2001/10. 11-12. o.

A forradalom vizuális emlékezete In: *Évkönyv X. 2002. Magyarország a jelenkorban*. (Szerk.: Rainer M. János, Standeisky Éva.) Bp., 1956-os Intézet, 2002. 277–283.

A fotóhasználatról a börtönrajzokig. Forradalom képeken – avagy a képek forradalma? *Rubicon*, 2002/11–12. 48–53.

Az 1956-os fotók használatáról. *Fotóművészet*, 2003/1–2. 137–141. o.

Szalay Lajos SOS rajzai. *Új Holnap*, 2003/3. 37–40. o.

Fényképek 1956 októberéről. *Fotóművészet*, 2003/3–4. 86–95. o.

Nagy Éva munkái a forradalomról. *Bécsi Napló*, 2003/9–10.

Négy nap alatt. Rapaich Richárd fényképei 1956 végéről. *Fotóművészet*, 2004/3–4. 136–145. o.

Nagy Éva menekült festő. *Korunk*, 2004/12. 77–82. o.

Fotók a Történeti Levéltárban. In: *Az átmenet évkönyve 2003*. (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 309–328. o.

KÉP-SZÓ. Képzőművészek '56-ról. (Interjúk) Bp., PolgART K., 2004. 232 o.

1956 ismeretlen képeiből. Kinczler Gyula fényképei. *Fotóművészet*, 2005/1–2. 141–151. o.

Szobrászművész az '56-os forradalomban. Tóth Sándor: Most már eljött az ideje az emlékezésnek. *Új Holnap*, 2005/5. 7–14. o.

A forradalom virtuális kép-tára. Öt beszélgetés 56 művészetéről. (Deim Pál, Veszprémi Imre, Lux Antal, Megyik János, Francziszek Starowieyski). *Műértő*, 2005/10. 12–13. o.

Fények és képek. Rapaich Richárd '56-os élményeiről, képeiről. *Magyar Szemle*, 2005/10. 7–18. o.

Síró galamb, 1956. Levélinterjú Francziszek Starowieyskivel. Háromszor bocsátották el egy plakát miatt. Pleidell János festőművészt 1956-os emlékeiről kérdezte Sümegi György. *Magyar Napló*, 2001/10. 11–12. o.

A fiúk emlékére. Ambrus Győző grafikusművész 56-os emlékei és képei. *Kritika*, 2005/11. 28–30. o.

„Életemnek legnagyobb, legmegrázóbb élménye”. Kós Károly feljegyzései az 1956-os forradalomról. *Korunk*, 2005/12. 92–98. o.

1956 Képtára (Gyorsjelentés). Bp., L' Harmattan K., 2006. 98, 32 o.

Fényképek 1956. Írta és összeállította Müller Rolffal közösen. Bp., ÁBTL, 2006. 119, XXXI o.

Naplók, interjúk 1956. (Szerk.) Bp., Enciklopédia K., 2006. 229 o.

'56-os fényképek gyűjteményekben. (Szerk.: Kákóczki Andrással közösen) /A Miskolci Galéria könyvei, 29./ Miskolc, Miskolci Galéria, 2007. 199 o.

Válogatás 1956 képeiből. *Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle*, 2006/4. 527-528. o.

Szolnay Sándor levelezéséből. *Székelyföld*, 2007/8. 129-148. o.

Ellenszocreál? *Műértő*, 2007/10. 5. o.

Róth Miksa-mű a Történeti Levéltárban. A „kapolna” üvegablaka. *Műértő*, 2007/11. 5. o.

„Ott sok szép s értékes magyar műalkotás van”. Réti István levele Oltványi Imréhez. *Erdélyi Művészet*, 2007/2. 27-28. o.

Nagy Imre arcai. *Műértő*, 2008/6. 4. o.

Nagy Imre képek a Történeti Levéltárban. *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2008/2. <http://www.betekinto.hu>.

„Soha nem lehet tudni, mi a jó és mi az, ami segíti az embert egy nagyon nehéz helyzetben” – Zádor Anna 1944 novemberében. (Dokumentumok alapján) *Enigma*, 2008/55. 5-10. o.

SZAKÁLY SÁNDOR

Múltunkról – kritikusan? Katonákról, történelemről, önmagunkról. III. Kritikák. Bp., Ister K., 2005. 313 o.

A magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás vezetői 1919–1945. In: *Az értelem bátorsága. Tanulmány Perjés Géza emlékére.* (Szerk.: Hausner Gábor.) Bp., Argumentum K., 2005. 671–690. o.

Előszó. Néhány gondolat Zimányi Tibor írásai elé. In: Zimányi Tibor: *Történelmi tudatunk, egy életöltő tapasztalatai cikkek és tanulmányok tükrében.* Bp., Püski K., 2005. 7–8. o.

Román István: A vörös kolostor. Egy magyar katonatiszt naplója a keleti frontról, 1942–1947. Debrecen, Hajja és fiai K., 2003. *Hadtörténelmi Közlemények*, 2005/1-2. 336–337. o. (recenzió)

SZAKOLCZAINÉ KOVÁCS ÉVA

A magyar emigráció kutatásának lehetőségei a Történelmi Levéltárban. In: *Az átmenet évkönyve 2003.* (Szerk.: Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 189–197. o.

Az ellenség dezinformálása, avagy egy állambiztonsági kompromittálási akció az 1950-es évekből. (Forrásközlés.) *Múltunk*, 2007/3. 155-166. o.

TAKÁCS TIBOR

„Színház az egész ...” – Egy ál-ávós és a kulákok, az ÁVH tekintélye és a dolgozó parasztok nyugalma. (Forrásközlés). *ArchivNet* 3. évf. (2003) www.archivnet.hu 2003/4.

A volt jobboldali és polgári pártok és vezetőik az állambiztonsági szervek látókörében. (Forrásközlés). *ArchivNet* 3. évf. (2003) www.archivnet.hu 2003/5–6.

„Szól a rádió”. Egy államvédelmi tiszt esete a szocialista törvényességgel. (Forrásközlés). *ArchivNet* 4. évf. (2004) www.archivnet.hu 2004/1.

Jelek lenről felfelé – avagy a nép szava Isten szava. (Forrásközlés). *ArchivNet* 4. évf. (2004) www.archivnet.hu 2004/2.

„Hüje volt”. (Forrásközlés). *ArchivNet* 4. évf. (2004) www.archivnet.hu 2004/3.

Jó szerencse, és minden más – egy "T" lakás története az ötvenes években. (Forrásközlés). *ArchivNet* 5. évf. www.archivnet.hu 2005/4.

A Fórum és a hatalom. Európai Kulturális Fórum és ellenfórum. Budapest, 1985. Vál., bev., jegyzetelte Müller Rolf. Bp., ÁBTL, 2005. *Hitel*, 2005/12. (recenzió)

Pest megye. (Böör Lászlóval közösen) In: *A vidék forradalma.* 2. köt. (Szerk.: Szokolczai Attila.) Bp., 1956-os Intézet - Budapest Főváros Levéltára, 2006. 257–321. o.

„... álom lett az egész” Az 1956 utáni megtorlás módszertanához (Forrásközlés). *Betekintő.* Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata. 2007/1. www.betekinto.hu

Államvédelmi helyzetértékelés 1956 decemberében. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/2. www.betekinto.hu

Az igazi élet nagy kaland... Tavaszy Sándor találkozása Horthy Miklóssal és az Államvédelmi Hatósággal. (Forrásközlés). *Betekintő, Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/3. www.betekinto.hu

Középiskolás fokon. Megyei állambiztonság a rendszerváltás hajnalán. (Forrásközlés). *ArchivNet*, 2007/3. www.archivnet.hu/rovat/cikk.phtml?cikk_kod=242

Esemény, emlékezet és a múlt megkonstruálása: Gyón, 1956. december 10. In: *ÁVH — Politika — 1956. Politikai helyzet és az állambiztonsági szervek Magyarországon, 1956.* (Szerk.: Okváth Imre.) /Közelmúltunk hagyatéka./ Bp., ÁBTL, 2007. 155-179. o.

Döntéshozók. Városi elit és városi önkormányzat Nyíregyházán a 20. század első felében. Bp., L'Harmattan Kiadó, 2008. 308 o.

Állambiztonság és olimpia 1956–1988. Szerkesztette, a dokumentumokat válogatta, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta: Krahulesán Zsolt, Müller Rolf, Takács Tibor. Bp. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan K., 2008. 163 o.

Szövegek, tények, stratégiák. A történelem és forrásai. *BUKSZ Budapesti Könyvszemle*, 2008/4. 353–362. o.

Operatív magyar foci '69. Amikor még a futball-válogatottat is a III/III. állította össze. *Élet és Irodalom*, LII. évf. 22. szám. 2008. május 30. 10–11. o.

Vác '56. Vác 1956-ban és a megtorlás időszakában. Forrásgyűjtemény I–II. Közreadja: Böőr László, Gyarmati György, Horváth M. Ferenc. (Váci Történelmi Tár IV.) Vác Város Levéltára, Vác, 2006. 1177 o. (Recenzió) *Századok*, 2008/1. 260–264. o.

Behálózva – az állambiztonság és Antall József. Rainer M. János: Jelentések hálójában. Antall József és az állambiztonság emberei 1957–1989. Bp., 1956-os Intézet, 2008. 296 o. (Recenzió) *Kommentár*, 2008/5. 96–101. o.

Családok történetei. Családok, családfák, generációk. Szerk.: Bana József, Katona Csaba. Budapest–Győr, Győr Megyei Jogú Város Levéltára–Magyar Országos Levéltár–Mediawave Alapítvány, 2007. 307 o. + illusztrációk. (Recenzió) *A Vörös Postakocsi*, 2008/Tél, 110–113. o.

Csahos kutyák és más mesék. Nyíregyházi punkok az állambiztonság látókörében. *ArchivNet*, 2008/1. www.archivnet.hu

„Nem kell folyton zabálni” Mindennapi osztályharc az ötvenes években. *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára elektronikus forrásközlő folyóirata*, 2008/1. <http://www.betekinto.hu>.

Gyökerek. Avagy elbeszélhető-e a Fidesz megalakulásának története III/III-as jelentések alapján? *ArchivNet*, 2008/4. www.archivnet.hu

Az államvédelem a maga (szöveg)valóságában. *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára elektronikus forrásközlő folyóirata*, 2008/3. <http://www.betekinto.hu>.

TÓTH ESZTER

Zárt irattár a zárt irattárban. In: *Az átmenet évkönyve 2003*. (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 235–243. o.

UNGER GABRIELLA

Ellenkultúra és állambiztonság. In: *Az átmenet évkönyve 2003*. (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 3./ Bp., ÁBTL, 2004. 165–187. o.

„Mi voltunk az első civilek a bevonulás után”. Magyar hírszerző tiszték prágai útja Csehszlovákia megszállása után 1968-ban. (Forrásközlés). *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/2. <http://www.betekinto.hu>

Telefonfülke-betyárok. Röplapozók elleni hajsza a nyolcvanas években. (Forrásközlés). *Betekintő. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/4. <http://www.betekinto.hu>

VARGA KRISZTIÁN

Politikai vagy köztörvényes? Márász Sándor és társai vizsgálati anyagából. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/1. <http://www.betekinto.hu>

Karhatalmisták vagy futballhuligánok. Dokumentumok a szepetneki karhatalmi különítmány 1957-es fegyelmi anyagából. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/2. <http://www.betekinto.hu>

A Kirchknopf-dosszié, Budapesti történet, 1944. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/3. <http://www.betekinto.hu>

A III/III. Csoportfőnökség jelentései az állambiztonság feladatairól és strukturális átalakításáról 1989-ben. (Forrásközlés). *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2007/4. <http://www.betekinto.hu>

„Családbarát” államvédelem. *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata*. 2008/1. <http://www.betekinto.hu>.

Kirchknopf-dosszié II. *Betekintő. Az ÁBTL elektronikus forrásközlő folyóirata.* 2008/3. <http://www.betekinto.hu>.

ZSIDAI ÁGNES

„Vergangenheitsbewältigung” – Adalékok a Stasi-örökség német feldolgozásához. In: *A Történeti Hivatal Évkönyve, 1999.* (Szerk. Gyarmati György.) /Trezor 1./ Bp., Történeti Hivatal, 1999. 285-297. o.

Die flügelahme Eule der Minerva. Gedanken über den Funktionswandel der Lustration und des Historischen Amtes in Ungarn. In: *Lustration, Aktenveröffnung, demokratischer Umbruch in Polen, Tschechien, der Slowakei und Ungarn.* Hrsg.: Unverhau, Dagmar. Münster, LIT Verlag, 1999. pp. 187–205.

Minerva's Winged Owl. Thoughts About the Transparency Investigation in Hungary and the Change of Function of the Historical Office. In: *Rechtstheorie. II.* Sonderheft Ungarn. Hrsg. Werner Krawietz, Csaba Varga. Berlin, Duncker und Humboldt, 2002/2–4. pp. 341–352.

Jogbölcséleti torzó. Bibó István jogelméletének rekonstrukciója. Bp., Szent István Társulat, 2008. 237 p.

A Történeti Levéltár kiadványai (1997-2008)

Trezor 1. A Történeti Hivatal Évkönyve. Szerk.: Gyarmati György, Budapest, 1999.
Történeti Hivatal

Államvédelem a Rákosi-korszakban. Tanulmányok és dokumentumok a politikai rendőrség második világháború utáni tevékenységéről. Szerk.: Gyarmati György, Budapest, 2000.
Történeti Hivatal

A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953-1956. Első kötet. Az 1953. július 28. és az 1954. június 22. közötti ülések. Szerk.: Gyarmati György és S. Varga Katalin, Budapest, 2001. Történeti Hivatal

Katonai perek a kommunista diktatúra időszakában 1945-1958. Tanulmányok a fegyveres testületek tagjai elleni megtorlásokról a hidegháború kezdeti időszakában. Szerk.: Okváth Imre, Budapest, 2001. Történeti Hivatal

Trezor 2. A Történeti Hivatal Évkönyve. Szerk. Gyarmati György, Budapest, 2002.
Történeti Hivatal

Trezor 3. Az átmenet évkönyve. Szerk.: Gyarmati György, Budapest, 2004.
Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953-1956. Második kötet. Az 1954. július 13 és 1955. december 9. közötti ülések. Szerk.: Gyarmati György és S. Varga Katalin, Budapest, 2005. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

Európai Kulturális Fórum és ellenfórum, Budapest, 1985. A dokumentumokat válogatta, a bevezetőt és a jegyzeteket írta: Müller Rolf, Budapest, 2005. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

A Belügyminisztérium Kollégiumának ülései 1953-1956. Harmadik kötet. Az 1956. január 18. és 1956. október 15. közötti ülések. Szerk.: Gyarmati György és S. Varga Katalin, Budapest, 2006. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

Fényképek 1956. Írta és összeáll.: Müller Rolf és Sümegi György, Budapest, 2006.
Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

ÁVH – Politika – 1956. Politikai helyzet és az állambiztonsági szervek Magyarországon, 1956. Szerk.: Okváth Imre, Budapest, 2007. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

A Történeti Levéltára és más intézmények közös kiadványai

Gyarmati György: *A politika rendőrsége Magyarországon a Rákosi-korszakban*. Pécs, 2002. PTE Történelem Doktori Iskola – Történeti Hivatal

Eörsi László: *A Széna tériek 1956*. Budapest, 2004. 1956-os intézet – Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

Standeisky Éva: *Gúzsba kötve. A kulturális elit és a hatalom*. Budapest, 2005. 1956-os Intézet – Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

Sümei György: „*Képzőművészet 56-ról*”. Budapest, 2005. PolgArt Könyvkiadó Kft.puszipapu

Vallomások a holtak házából. Ujzsászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. Osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában írott feljegyzései. Szerk.: Haraszti György, Budapest, 2007. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Corvina kiadó

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára. (DVD)
Budapest, 2007. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára - Arcanum

Az 1956-os forradalom visszhangja a szovjet tömb országaiban. Szerk.: Rainer M. János és Somlai Katalin, Budapest, 2007. 1956-os Intézet – Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

The 1956 Hungarian Revolution and the Soviet Bloc Countries: Reactions and Repercussions. Ed.: János M. Rainer and Katalin Somlai, Budapest, 2007. 1956-os Intézet – Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára

Rendszerváltás és Kádár-korszak. Szerk.: Majtényi György és Szabó Csaba, Budapest, 2008. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kossuth kiadó

Állambiztonság és olimpia, 1956-1988. Szerk.: Krahulcsán Zsolt, Müller Rolf és Takács Tibor, Budapest, 2008. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan

Azef levelei (1893-1917) Szerk.: Kolontári Attila – Lengyel Gábor, Moszt Könyvek 2. MOSZT-ABTL, Pécs-Budapest, 2008.

Saáry Éva: *Magyarok Dél-Svájcban*. Felelős szerkesztő: Agócs Sándor, Antológia Kiadó és Nyomda Kft., 2009.

Dokumentumok a magyar politikai rendőrség történetéből I. kötet. Szerk.: Krahulcsán Zsolt és Müller Rolf, Főszerk.: Gyarmati György: Budapest, 2009. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – L'Harmattan

A Történeti Levéltára által támogatott kiadványok

Levelek a pokol tornácáról. Közread.: Ternai András, Budapest, 2003. GARBO Kiadó

Bártfai Szabó László: *A nagy tapsok idején.* Budapest, 2005. BT-Press Könyv- és Lapkiadó Bt.

Telepessors. Szerk.: Saád József, Budapest, 2005. Gondolat Kiadó

„Önkényuralom, alkotmányosság, forradalom”. *Előadások és tanulmányok az első orosz forradalom 100 éves évfordulója alkalmából.* Szerk.: Polgár Tamás, MOSZT könyvek 1. Pécs, 2006.

Szabó Csaba – Soós Viktor Attila: „Világosság” – *Az Állami Egyháziügyi Hivatal és a hírszerzés tevékenysége a katolikus egyház ellen.* Új Ember Kiadó, Budapest, 2006.

Takács Tibor: *Döntéshozók. Városi elit és városi önkormányzat Nyíregyházán a XX.század első felében.* L'Harmattan, 2008.

NKVD/KGB Activities and its Cooperation with other Secret Services in Central and Eastern Europe 1945-1989. Ed.: Alexandra Grúnová, Nation's Memory Institute, Bratislava, 2008.

Trócsányi Sára: *Forradalom az irattárban. Az információs kárpótlás jogi aspektusai.* Holnap kiadó, Budapest. É.n.,2008.

A magyar Püspöki Kar tanácskozásai 1949-1965 között. Dokumentumok. Borovi József gyűjtésének felhasználásával összeáll. Balogh Margit, Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség (METEM), Historia Ecclesiastica Hungarica Alapítvány, Szeged-Csanádi Püspökség, Budapest, 2008.

**ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA**

1067 BUDAPEST, EÖTVÖS U. 7.

TELEFON: (1) 478-6020

FAX: (1) 478-6036

E-MAIL: info@abtl.hu

Honlap: www.abtl.hu

POSTACÍM: 1369 Budapest, Pf. 367

ÜGYFÉLSZOLGÁLAT

TELEFON: (1) 478-6025

ÜGYFÉLFOGADÁSI IDŐ

HÉTFŐ, SZERDA, CSÜTÖRTÖK: 9-12, 13-16

KEDD: 10-12, 13-18

PÉNTEK: 9-12

A KUTATÓTEREM NYITVA TARTÁSA

HÉTFŐ, SZERDA: 9-16

KEDD, CSÜTÖRTÖK: 10-18

Felelős kiadó:
GYARMATI GYÖRGY
főigazgató

1369 Budapest, Pf. 367.
www.abtl.hu

Nyomdai előkészítés:
Arcus Stúdió, Vác

Nyomdai kivitelezés:
Nalors Grafika Kft., Vác